SKÖFLAD LYCKA

ELLER

ONDA MAKTERS SPEL

VERKLIGHETSBILD

AF

MARIA JOHANSON

SKÖFLAD LYCKA

ELLER

ONDA MAKTERS SPEL

VERKLIGHETSBILD

AF

MARIA JOHANSON

MARIA JOHANSON

Förord.

Ärade läsare!

Några ord, innan de ärade läsarne af detta mitt första arbete i bokform begynna att läsa detsamma, torde vara nödvändigt, till upplysning:

För det första vill jag säga, att detta icke har några anspråk på att vara ett litterärt arbete. Därtill är jag för ovan och obevandrad i detta slags verksamhet.

Jag har endast erhållit vanlig skolundervisning i folkskolorna i en af Sveriges städer, där jag är född och uppfostrad i fattiga förhållanden. Så tidigt som möjligt måste jag afsluta skolan och börja förtjäna pängar till mina nödvändiga utgifter för kläder m. m. Dessa mina första egna pängar lämnades regelbundet till min moder, som förskaffade mig vad jag behöfde. Jag fick senare lära mig en del klädsömnad. Jag har fört ett omväxlande lif och stundom har jag närt en önskan att utgifva en bok, eller flera sådana om mitt eget växlingsrika lif, som snarare liknar en roman, full af olika öden och händelser.

Jag har flera manuskript liggande, som kanske en dag skola få se ljuset, såsom nu detta mitt första lilla försök. Alla mina lediga stunder användas vid min skrifmaskin, och jag har packor af papper, med tätt maskinskrifna sidor.

Om kritik måste gifvas — och hvarför inte? — så beder jag om en mild sådan, på grund af min ofullkomlighet. Min föresats att höja mina vingar till flykt inom minnets och fantasiens världar kanske synes oförvägen, men likväl . . .

Dessa händelser hafva verkligen timat.

Namnen på de uppträdande personerna äro dock inte de rätta och namnen på platserna, där detta äktenskapsdrama utspelades, har jag undvikit att nämna. Det betyder emellertid mindre. Jag har handlat så, för att nu lefvande personer inte må utpekas. De skola själfva se den roll, de in-

nehade, då dessa händelser utspelades på lifvets stora skådeplats. Driffjärdern till denna boks utgifvande är, att "Greta" må få kännedom om sin moders sorgliga lefnadssaga, som aldrig blifvit henne sant delgifven.

Sara lefver ännu och väfver fortfarande sina intriger emot "Martha" genom barnet. Ni skola alla förstå mina ord efter genomläsandet.

Sara är en människa, som har gifvit sig i onda makters våld och tjänar dessa troget och hänsynslöst.

Martha är offret, så att säga, men hennes skuld ligger till stor del i hennes stora lyckodrömmar, hvilka ödelades en efter annan och bröt ned hennes mod och handlingskraft, vid tillfällen då de bäst behöfde användas.

Så går det, när man drömmer och hoppas för mycket af lifvet.

Georg är en typ för de flesta män, i all synnerhet "militärer".

Greta är omgifven af ett nät med svarta lögner, som solen icke genomträngt . . . . ännu. Solen är hennes moders varma kärlek och längtan att göra barnet lyckligt, men onda makter synas starkare till en tid . . .

Vi löper om hvarandra, föras kring
som agnar, hvilka af en stormvind fattas,
Vi tyckas något vilja, men i ring
går allt, och under tiden gråts och skrattas,
fast åren svinner uti lifvets strömmar
och än jag står här ensam och så arm,
men hjärtat för mitt barn dock ömmar
och hoppet slocknar icke i min barm.

Så tar jag då mod till mig och sänder mina tankar och minnen uppå dessa skrifna blad ut i lifvet.

Med utmärkt högaktning,

MARIA JOHANSON.

FÖRSTA KAPITLET.

Mörka makters seger.

HAR du någonsin stannat invid en strid fors samt lyssnat till vattenmassornas framfart? Har du då hört att detta frambringar en hel symfoni af toner? Lyssna i tanken och du skall höra bruset, suset däraf. Låter det inte ibland som ett barns sakta snyftande gråt, hvilken likasom afstannar, där forsen tar slut och vattnet åter rinner lugnt och stilla?

Där forsen är vildast, låter det som skratt från glada barnaläppar. Ystert hoppar vattnet öfver de hinder, som möter i dess väg. Lustigt och gladt! Vattnet stänker högt upp i luften och kastar hela kaskader med fina strålar omkring sig.

Till en sådan strid fors i Norrland vill vi gå och stanna en stund. När vi så lyssnat till den fria konserten och betraktar scenerierna omkring oss, ser vi ett vackert norrländskt panorama. I bakgrunden synes topparne af tallar och granar. Högt sträfvar dessa skogens träd och tätt stå de intill hvarandra på bergets sidor. En känsla af högtidlig frid fyller hela ens varelse.

Allt är tyst och stilla i naturen.

Mellan de gröna träden symtar en och annan stuga fram, med sina rödmålade väggar och hvita knutar och fönsterkarmar. Det är afton och månen tittar fram öfver bergets krön, samt stiger långsamt, högtidligt fram, steg för steg, till dess att den framträder i all sin glans och genombryter skuggorna.

Slingrande sig fram mellan åkrar och tegar störtar Norrforsen framåt i sitt lopp. Intet får hindra dess framfart. Stora stenblock ligga visserligen esomoftast i dess väg, men vattenmassorna störtar endast lustigt förbi eller hoppar de lustigt öfver. Sådana småsaker generar dem inte.

Naturen är skön, men vi störas i vår andakt, i vår beundran, af ett människobarn, som nalkas. En kvinna kommer vägen fram.

Hvarifrån kommer hon?

Från den lilla norrländska staden, troligen, som ligger strax invid platsen. Endast några steg från stadens utkant föra till denna stilla, lugna tillflykt. Säkert var hennes sinne i uppror, ty hon slet i den tunna näsduken, så att den trasades sönder. Hon märkte det inte. Otåligt sparkade hon undan småstenarna vid sin fot. Ett passioneradt, olyckligt människobarn. Vi glömmer ett ögonblick naturens frid och ger akt på kvinnan.

Ovilkorligt kommer tanken på, huru olika människorna bära sina missräkningar i lifvet. Somliga tager allting lugnt, stilla, andra tager sorgerna med så stor lidelse, att hela deras varelse går igenom en förhärjande storm, medan det varar. Det var denna kvinnas natur, att taga allt med verklig lidelse. Nu kunde hon ej, eller ville inte, styra sig själf. Här såg henne ingen. Därför sökte hon ensamheten, för att kunna ge luft åt stormen, som hotade att kväfva henne.

Afbrutna meningar kommo estomoftast öfver läpparne och förrådde orsaken till stormen. Lyssna, så hör du tydligt i stillheten:

"I afton står hans bröllop!"

"Hvem är hon, denna kvinna, som han föredrager framför mig?"

"En annan, inte jag . . . ."

Häftigt kastade hon sig ned invid skogskanten och grät. Ohejdadt, passioneradt, störtade tårefloden fram, likasom Norrforsen framför henne.

Ensam måste hon kämpa sin kamp mot passionerna.

Var hon ensam?

Inte mera ensam än du eller jag är vid dylika tillfällen, medan själen är ur jämnvikt, ty då stå osedda väsen invid oss för att hjälpa eller stjälpa.

Tvänne andeväsen stodo henne nära, samt följde hennes rörelser. Båda önskade att ingripa vid lägligt tillfälle.

Den ena af dessa väsen var en ängel i skinande hvita kläder. Kvinnans skyddsängel. Den andra var en tjänstande från Mörkrets Furste och var mörk och ohygglig att skåda. Båda afvaktade ett tillfälle att inverka på kvinnans sinne. Hvem skulle väl vinna? Vi skola snart få reda därpå.

När kvinnans gråt saktade af, passade skyddsängeln på att hviska milda ord i hennes öra. Det tycktes ett ögonblick, som om hon lät inverka på sig. Hon lyssnade till rösten, som talade om tålamod, om försakelse, om tröst.

Tanken på hennes missräkning döfvade dock den nyvaknade mildheten och tankarne blefvo så fula, att ängelen drog sig tillbaka från henne. Den andra passade genast på att hviska om hämnd, om onda anslag emot de nygiftas lycka. Villigt lånade hon sitt öra till dessa ord. De tillfredsställde hennes inre. Tänk, att förstöra de båda nygiftas lycka, det vore något det!

När hon inte fick vara lycklig, så behöfde ej heller han vara det, och ännu mindre den kvinna, som han valt till brud i stället för henne. Hon hade så säkert trott, att Georg intresserade sig för henne själf, och när han nu omtalade, att han skulle resa bort för att gifta sig med en ungdomsbekantskap, kände hennes besvikelse ingen gräns. Dock hade hon hållit sitt ansikte i styr. Han skulle inte veta, huru hon kände det inom sig. Hon hade till och med sagt, att hon önskade, att han skulle blifva lycklig i sitt val. Hvilken ironi! Men för att inte förråda sig, måste hon säga det.

På detta tänkte hon, medan hon lyssnade till rösten, som hon ej ens reflekterade öfver, hvarifrån den kom. Hufvudsaken var, att orden tilltalade hennes själ. Sålunda såddes de onda tankarne och skulle bära frukt i sinom tid.

Människan råder öfver sig själf. Alltså kunde hon göra hvad som bäst passade henne. Månen belyste hennes drag, som blefvo allt hårdare och uttryckte elaka anslag och afsikter. Den onde andens mission lyckades öfver förväntan.

Trädgrenarne rörde sig ej. Stormen som rasade inom

detta människobarn, skakade inte dem. De hade det lugnt, ty naturen var lugn och stilla den aftonen. Månens sken belyste nejden, men förmådde inte lysa upp kvinnans själ.

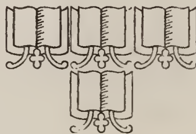
Omsider steg kvinnan upp, och med ett ondt, skadegladt leende, utropade hon: "Så skall det ske. Jag skall störta deras lycka i spillror. Ha, ha, ha, ha!"

Med ett vildt skratt aflägsnade hon sig och försvann i aftonens dunkel. Likaså voro de båda andeväsen, som nyss besökt platsen, försvunna.

Lugnet blef återställdt igen.

Vattenmassornas musik hördes åter. Det hade en stund varit, som om allt stannat i sitt lopp, men så var inte förhållandet nu. Allt gick sin gilla gång som förr. Jämt och säkert. Naturen går sin gång, människan går sin.

Skuggorna sänkte sig alltmera. Det blef natt.

ANDRA KAPITLET.

Bröllop med lyckodrömmar.

Utanför ett af de större hotellen i staden G—— syntes den nyss skildrade aftonen en samling människor. Hotellet var upplyst i alla rum och våningar. Någon firade bröllop därinne. Det var modärnt att fira bröllop i detta hotell. Det var annonseradt och reklameradt för ändamålet och stod högt i rop.

Enligt gammal svensk sedvänja skall brudparet "visa sig".

Detta tillgår sålunda, att de nygifta stiga ut på en balkong eller fram till ett af fönstren, samt stå en stund stilla för de utomståendes beundran, visande sig i "brudstassen". Vanligen består de utomstående af bekanta och vänner, fastän ej de intimaste af de senare, ty dessa ha nog erhållit sina bjudningskort till bröllopet.

Människorna i den lilla staden höllo på sina rättigheter och väntade. De visste eller anade, att vigseln ännu inte var öfver, och tåligt väntade de, medan de fördrefvo tiden med prat. Blickarne voro dock mest riktade på fönstren.

"Jag minnes Martha allt sedan hon var en liten tös — så stor!" sade en kvinna samt pekade ett stycke öfver marken för att visa, hur stor hon varit.

"Så gör äfven jag, fast vi inte varit mycket bekanta. Hennes fästman lär ju vara från Norrland, har jag hört . . ."

"Ja, det är han, och officer i det regemente, han tillhör. Jag mins inte, om han är general eller korpral, som gumman sa' om son sin, men något på "ral" är det likväl."

Anmärkningen framkallade allmän munterhet.

Under tiden hade gäster samlats inne på hotellet, med brudgummen i sin midt. Ännu var inte bruden synlig. Pastorn väntades när som hälst. I ett enskildt rum satt bruden med sina tärnor, tvänne små flickor i hvita kläder.

Bruden var ock klädd i hvitt. Klädningen af fin musslin, smög sig behagligt efter den smärta gestalten, och på hufvudet tronade en krona af myrten med en krans af hvita orangeblommor, enligt bruket.

Hennes kinder voro snöhvita, på grund af stundens allvar och vikt. Fru Roland, en äldre väninna, som tjänstgjorde i moders ställe, emedan brudens moder var långt borta och inte kunde göra resan för sin hälsas skull, pratade förtroligt med henne, samt ordnade lockarne och den hvita slöjan, som omslöt henne som en sky. Buketten af skära och hvita rosor med smala fina sidenband låg i hennes knä. Händerna voro inträngda i trånga handskar af hvitt skinn. Hon talade lågt och sökte lugna bruden, hvilken föreföll något nervös.

Det knackade på dörren. Fru Roland öppnade den på glänt. Man anmälde, att pastorn anländt och att bruden kunde komma ut, när som hälst. Sakta stängde hon dörren, samt omtalade att stunden var inne.

Bruden stod då upp och fru Roland såg till, att slöjan hängde rätt och att de små tärnorna fingo rätta greppet på det långa släpet, som de skulle hålla under vägen fram till brudpallarne och sedan, när brudparet stannade, sakta lägga ned det på golfvet i nätt ordning. Allt var inöfvadt under väntetiden. När allt var i ordning, ledsagade fru Roland henne till den utanför väntande brudgummen, som tog hennes hand och trädde fram med henne till den plats, där vigseln skulle försiggå. Pastorn stod där med psalmboken i sin hand, medan orgeln spelade. Bakom pastorn var ordnad en grupp af bladväxter mycket vackert och mellan brudparet och pastorn stodo de små "brudpallarne".

Brudgummen var klädd i sitt regementes "paraduniform". Denna användes endast vid särskildt högtidliga tillfällen, då man uppträdde i gala.

Han hade begärt permission för att resa och gifta sig och fått tillstånd at använda paraduniformen vid bröllopet.

Hufvudbonaden bestod af en hjälm med svajande plymer och på skuldrorna tronade blanka, skinande epåletter med fransar. Eljest var det den vanliga uniformen.

När musiken tystnade, begynte vigseln under fullkomlig tystnad och andakt. Ringen hölls af de båda, som nu skulle förena sina öden för lifvet, och bägge afgåfvo löften till varandra. Brudgummen tillsades därpå att sätta ringen på brudens hand och så fingo de knäböjande mottaga pastorns välsignelser till det ingångna förbundet.

När de åter rest sig, räckte pastorn dem handen samt önskade dem lycka. Därefter blef det lifligt, ty alla ville trycka deras händer och önska dem lycka och glädje. Gratulationerna mottogos med glädjestrålande ögon af det lyckliga brudparet.

Under tiden gjordes ett fönster i ordning att användas då de skulle visa sig för åskådarne där ute på gatan. Nu voro ej brudens kinder bleka längre. Rodnaden steg och föll oupphörligt under de växlande intrycken. Tvänne unga män höllo upp stora kandelabrar med brinnande ljus, för bättre belysnings skull. Brudparet måste tillfredsställa hopens önskningar, och steg därför fram till det öppna fönstret.

De hälsades med glada hurrarop.

"Hurra för brudparet!" ropades det och "hurra, hurra, hurra!" upprepades gång på gång. Martha såg med ett obeskrifligt vekt uttryck upp i sin brudgums ansikte och belönades med en fast armtryckning, som bragte rodnaden ännu djupare upp i hennes kinder och gjorde henne dubbelt älskligare än förut.

Därefter lämnade de fönstret och blandade sig med gästerna.

Förfriskningar serverades och alla drucko brudparet till. Därefter serverades en fin supé och danssalen öppnades till begagnande. En orkester spelade upp till vals, och sedan brudparet begynt, kommo flera danslystna till och dansen och glädjen stod snart högt i sky. Pastorn hade aflägsnat sig strax efter måltiden.

Marthas lyckodrömmar begynte att förverkligas. Hon var nu Georgs maka. Hädanefter skulle de lefva i ständig gemenskap och dela allt ljuft och ledt, eller som pastorn sade: "älska hvarandra i nöd och lust."

Framtiden hägrade i rosenskimmer, med löften om sällhet och lycka i oändlighet. Tänk, att alltid få vara tillsammans och lefva med och för hvarandra. Hon ville göra allt i sin förmåga att göra hemmet tilldragande och taga väl vara på allt, samt vinna hans beundran. I ensamheten ville hon tacka Gud för all denna glädje, som skänktes henne. Martha var i hjärtat religiöst anlagd, men af någon sorts blyghet talade hon ej därom, till Georg allra minst, ty hon kände en viss känsla af tillbakadragenhet ännu och var rädd, att han skulle skratta däråt eller kalla henne barnslig. När de blefvo ensamma, skulle hon tala öppet om alla sina innersta tankar och känslor. Han skulle förstå henne, när de kanske sutto tätt intill hvarandra och drömde vid brasans sken en kulen afton, tänkte hon. Hon hade planerat mycket, lilla Martha, om, huru deras familjelif skulle blifva. Harmoniskt i hvarje liten sak. Kärleken skulle kasta ett skimmer af mjuka färgskiftningar in i det alldagliga. Därom var hon fullkomligt säker. Intet skulle störa deras lugna lif.

Det var allt så öfver all beskrifning härligt.

Den följande dagen skulle de anträda bröllopsresan, och det blef brådtom med att göra sig i ordning. Många vänner följde med till stationen för att taga afsked, och det var en liflig tafla att se. I sista minuten bestego de tåget, hvarvid vännerna skrattande kastade gryn efter dem.

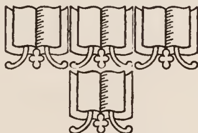
Nu satte sig det stora tåget i gång, och för sista gången sågo många af dem hvarandra, ty lifvet är så omväxlande för enhvar af oss. Näsdukarne viftade afskedshälsning, så länge som en skymt syntes af dem, men så förde dem tåget längre och längre bort med hvarje minut.

Det var nya vyer att skåda, särdeles för Martha, som aldrig färdats denna väg förut. Ju längre norrut de kommo, desto flera skogar reste de igenom. Hon såg träden så nära och ormbunkarne med sina långa blad och lingonriset och blåbärsriset och mossan på sina platser och små kärr med grönt, stillastående vatten och granar, tallar och löfträd i oändlighet.

Vid flera stationer stannade tåget och de måste intaga

sina måltider där, ty på den tiden hade Norrlandstågen ännu inga restaurantvagnar.

Icke förrän följande dagens afton anlände de till bestämmelseorten. Det var sent och det duggregnade, så att de måste använda sina paraplyer på vägen från stationen till den väns familj, dit de inbjudits att stanna, till dess deras eget hem blef iordningstäldt.

TREDJE KAPITLET.

Det nya lifvet begynner.

Tidigt påföljande morgon måste Georg infinna sig för tjänstgöring i kasärnen. Martha steg upp och sökte att från fönstren se något af staden. Framför henne låg kasärnerna. Stela, raka byggnader med en massa fönster. Soldater gingo fram eller tillbaka samt skyldrade för någon officer, som kom förbi. Om detta hände flera gånger på dagen, måste likväl hälsningen upprepas.

Martha skrattade, då hon såg huru de stramade upp sig och satte handen upp till mössan för honnör.

Emellertid blef hon afbruten i sina funderingar af en kallelse till frukostbordet. Värdinnan, fru Grandin, hade serverat Georg och sin egen man, innan de gingo till tjänstgöring, och nu var det deras tur i all ensamhet och förtrolighet.

Fru Grandin hade redan varit två år i staden och hade mycket att berätta. De hyrde öfre våningen på två rum och kök. Georg hade hyrt nedra våningen, men ett af rummen var i behof af reparation, så att man måste till att börja med reda sig med ett rum och kök.

Efter frukosten ville Martha bese lägenheten, som Georg hyrt, och de gingo därför ned en trappa samt öppnade dörren till densamma. Därinne stodo de möbler och andra saker, som hon hade sändt med järnvägen. De hade anländt dagen förut.

Det var kallt och smutsigt därinne. Här behöfdes en grundlig rengöring. Rummen hade stått obegagnade en tid. Fru Grandin föreslog att sända efter en kvinna, som gjorde sådant arbete i hemmen, men Martha ville inte höra på det örat. Hon begärde och fick låna några nödvändiga saker att arbeta med, och tog sedan genast itu med ett intensivt rengöringsarbete.

Fönstren öppnades på vid gafvel, väggar och tak sopades väl, och fönsterglasen rengjordes. Därpå skurade hon golfvet. Under arbetet sjöng Martha. Hvarför skulle hon inte vara glad? Det var ju det blifvande paradiset, deras lilla dockhem, som hon stälde i ordning. Det gick lätt att arbeta för sig själf och för sin älskade. Medan golfvet torkade, packade hon upp sakerna och tog fram sina tvättade, strukna gardiner samt satte upp dem framför fönsterglasen. Genast blef det behagligare. Några taflor hängdes upp på väggarne och den plyschbeklädda soffan placerades där den tog sig bäst ut. Ett mindre bord sattes framför fönstret och sedan några stolar hade placerats, blef det ännu bättre.

Georg var mer än öfverraskad, när han fick se, hvad hans flinka lilla maka hade uträttat.

En brasa tändes i kakelugnen och de kunde genast använda rummen. Martha ville inte längre besvära den snälla fru Grandin utan menade, att de väl kunde reda sig själfva. Georg var glad att vara i sitt eget hem, som lofvade att blifva riktigt hemtrefligt, om Martha fick hålla på, som hon börjat.

Inom loppet af några få dagar voro båda rummen i mycket trefligt skick. Så tog Georg sin fru med sig till handelsbutikerna för att göra henne bekant. Han presenterade henne för handlandena och begärde att få taga varor pr månad, ty hans lön utbetalades endast en gång i månaden. Köpmännen rekommenderade sina affärer samt voro mycket villiga att gifva kredit. De visste, att Georg var sergeant vid regementet och nygift, och de lofvade att göra sitt bästa med att gifva dem goda varor. Detta var alltså ganska lätt arrangeradt.

Samtidigt gjorde Georg själf de första beställningarne, ty de behöfde många saker att börja med, mjölk, mjöl, gryn m. m., m. m. Detta lofvade man att sända hem till dem.

Sålunda ordnades allt till belåtenhet och snart fans allt hvad man behöfde i huset. Allt detta var nytt och ofantligt intressant.

Nog ville hon göra sitt bästa, alltid. Med den största

omsorg tillagade hon deras måltider och satte alltid en vas på bordet med blommor eller gröna kvistar uti, för trefnadens skull. Hon lade sig vinning om att visa sig duktig och skötsam i allt.

Alltid hade hon ett ljust, prydligt förkläde till hands att taga på sig, då han kom. Hon ville alltid se snygg och proper ut. Eljest använde hon sig af mörka förkläden under arbetet. När hans steg hördes utanför och han öppnade dörren brukade hon helt kokett nypa i sitt förkläde samt niga så skälmskt för honom.

Hon fick emellertid snart lära sig inse, att detta var förspild möda. Han såg inte på henne, utan hans första blick gälde matbordet. Då upphörde hon med sitt lilla koketteri. Sedan han aftagit bältet med värjan samt sin hufvudbonad, brukade han gnugga händerna emot hvarandra, helt förnöjdt, samt med ögonen på bordet närma sig detta med frågan: "hvad får vi till middag i dag?"

Under ungkarlsdagarne hade han ätit på den s. k. mässen. Servering inom regementet för befälet. Sammaledes fanns där servering inom kasärnen för manskapet.

Alla underofficerarne åto där, medan de voro ogifta. De gifta åto måltiderna i sina hem.

Georg lät Martha förstå, att till en riktig måltid hör ett godt smörgåsbord. Det var han van vid från mässen. Det skulle hon inte glömma. Han hade också beställdt fin kaviar, salt kött, lax, hummer, anjovis samt fint knäckebröd etc. från butiken. Den första månadens räkning blef därför ganska hög, ty dessa rätter äro inte billiga. Martha lade detta på hjärtat. Nog ville hon göra honom till viljes, om hon kunde. Själf var hon inte begifven på smörgåsmat. Hon åt hellre de rätter, som hon hade kokat för dem, men när Georg ville ha det så . . . .

Emellertid visade Martha honom, att smörgåsrätterna stego till stora summor, och han inskränkte sig därför något, men att vara alldeles utan sitt kära smörgåsbord, det kunde han inte tänka sig.

* * *

Från deras kammarfönster kunde unga frun se alla ka-

särnbyggnaderna och ofta åse deras öfningar på den stora kasärngården. Hon hörde kommandoropen och såg gevären blixtra i solskenet.

Då var det lifligt, och när hela kompanierna redo förbi till sina öfningar ute på närgränsande fält eller ängsmarker, såg det helt imponerande ut.

Fru Grandin besökte henne esomoftast och de utbytte tankar. Likväl syntes det Martha, som om hon inte var uppriktig emot henne. Hon var ond på sig själf för dessa tankar och sökte slå bort dem så mycket hon kunde.

De första dagarne hade Martha alltid ilat till fönstret i kammaren för att vinka ett farväl eller ett välkommen, när Georg gick eller kom hem till måltiderna. När en tid af två veckor förflutit, hade Georg i ett anfall af dåligt lynne förklarat, att hon inte fick göra det mera, ty . . . "du gör mig till åtlöje för hela kasärnen!"

Detta åt henne! . . . Hon, som gjort det i sin öfversvallande kärlek! . . . Hon tyckte sig inte nog kunna visa honom, hur hon ville göra honom lycklig, men han . . . hon förstod honom rakt inte. Var hon inte hans egen hustru? . . . Att hennes ögon fylldes af tårar vid de kalla orden, tycktes han inte alls märka. Hennes varma känslor hade fått en kalldusch och flera liknande anmärkningar kommo hennes hjärta att frysa. Inte kunde hon väl säga till honom, att hon längtade efter hans famntag, hvilka blefvo alltmera sällsynta. Hvad skulle hon taga sig till?

Väl såg han hennes barnsliga koketteri till en början, men fäste sig inte vid, att det upphörde. Kanske märkte han det knappast ens. De voro ju gifta nu.

Att det fordrades ömhet äfven efter bröllopet, tycktes han aldrig tänka på. Sammalunda tänka många män, att bara de bli gifta, skall all uppmärksamhet upphöra. Lilla frun kunde inte fatta detta. Hon trodde sig hafva mera kraf på kärlek och ömhet, sedan de ingått äktenskap med hvarandra. Hade hon inte lämnat alla sina vänner, hela sitt ungdomslif för att tjäna honom? . . . Jo, visserligen.

Var det inte värdt något för Georg? . . . Voro alla män lika efter vigseln mot sina hustrur, eller var Georg ett un-

dantag? . . . Hvarpå berodde hans köld mot henne? . . . Inom sig gjorde hon uppror emot att blifva behandlad på detta sätt, men hvad kunde hon göra för att förbättra saken? . . .

Då han inte ens i ensamheten gaf henne de ömhetsbevis, som hon kunde begära, så fans intet annat val än att tiga och lida och undra.

Hon blef tyst och grubblande, men Georg märkte det inte. Hon var hans hushållerska, intet mer, tänkte hon med bitterhet inom sig.

Hon undrade mycket, om det var likadant i alla äktenskap? . . . Hon, som drömt så vackra drömmar om deras sammanlefnad — allt var misslyckadt . . . Skulle hon tala med honom om sina känslor? . . . Tänk, om han inte förstode henne, ändå? . . . Det var ett svårt problem att lösa.

Dag efter dag förgick på detta sätt. Allt tystare blef hon, men Georg såg intet. Detta tillstånd blef nästan outhärdligt för hennes varma hjärta. Det skulle frysa och dö till sist af brist på näring, det kände hon tydligt. Om hon blott varit af samma kalla natur som han tycktes vara, men ack, så var ju inte förhållandet. Dagarne blefvo långa som år. Till fru Grandin kunde hon inte anförtro sig. Hon kände det instinktivt inom sig. Alltså teg hon och bara led.

Huru skall jag återvinna min förlorade lycka? frågade hon sig ideligen.

Ett tillfälle yppade sig snart.

En middag, när Georg som vanligt satte sig att röka efter maten och läsa sina tidningar, satte hon sig midt emot honom vid bordet samt stödde hufvudet mot händerna, med armbågarne hvilande på bordet. Ihärdigt betraktade hon honom. Då han till sist vände på tidningsbladet, lade han märke till hennes uppförande, samt frågade: "Hvad har du på hjärtat, Martha?"

Här var ju nu hennes tillfälle, men modet svek henne. Förläget slog hon ned blicken och rodnade starkt.

"Ut med språket bara. Hvad är det frågan om?" . . .

Knappast hörbart svarade Martha: "Du tar mig aldrig

mer i famn . . . och du har inte kysst mig på länge, och . . . säkert älskar du mig inte mera?” . . .

Det var allt hon lyckades att framstamma. Hon dolde ansiktet i händerna och grät sakta.

Några minuter var det alldeles dödstyst i rummet. Klockans tickande hördes tydligt. Han var verkligen öfverraskad, tycktes det, men Martha såg inte hans ansikte. Hon snyftade till emellanåt men förmådde ej lyfta sitt hufvud.

Med ens brast Georg i skratt. Ett sårande, ihållande, hånfullt skratt. Det kändes värre än om hon hade fått ett slag i ansiktet. Han hånade hennes heligaste känslor, tyckte hon. Djupare sänkte hon sitt hufvud, och kinderna färgades af en rodnad, framkallad af någon sorts känsla af skam, den hon inte förstod.

Hon blygdes, men visste inte hvarför. Dref han gäck med henne? . . .

Det var något så sårande, så kränkande i det där skrattet.

“Ha, ha, ha, ha, ha! . . . Jaså, man vill ha kyssar och smek! Ha, ha, ha, ha, ha! Har inte tid med det nu. Ha, ha, ha, ha, ha” . . .

Ännu medan han spände bältet om midjan och lämnade hemmet, skallade skrattet, till dess han gått sin väg.

Genom fönstret såg hon honom fortsätta sin väg in på kasärnområdet. Då skakades Marthas kropp af en hysterisk gråt. En storm rasade öfver hennes unga själ. I sina heligaste känslor och uppsåt hade hon blifvit hånad, begabbad och af hvem? . . . Af honom, som lofvat att älska henne i nöd och i lust. Honom, som hon in inför prästen, vänner och alla gifvit sitt lif för denna världen. Huru bittert det kändes. Skulle hon någonsin kunna glömma det där skrattet?

FJÄRDE KAPITLET.

Ormen i paradiset.

Småskrattande för sig själf fortsatte Georg sin väg till kasärnen. Men knappast hade han kommit in genom grindarne till kasärngården, förrän han mötte en ung kvinna. Vid detta möte log han ännu mera, därvid blottande tvänne rader med snöhvita tänder. Han visste mycket väl, att han hade vackra tänder och han skrattade därför ofta i sällskap; dymedelst erhöll han ju många komplimanger.

"Så roligt att träffa dig, Georg," utropade hon.

"Är det något särskildt på hjärtat nu, då?" frågade han.

"Jag är alltid glad åt att möta dig, det vet du väl?" yttrade hon i lätt, litet förebrående tonfall.

Tankfullt betraktade han henne ett ögonblick. Han blef aldrig riktigt klok på Sara. Att hon före hans giftermål hade lagt ut sina krokar för honom, visste han mycket väl och hela kamratkretsen med. Hennes rykte var dock tvifvelaktigt. Det hviskades om vissa förbindelser, som Sara haft under sin vistelse i den glada hufvudstaden, ja, man hviskade äfven om vissa följder däraf, men något bestämdt därom vågade ingen säga.

Hon var liten till växten och hade anlag för att blifva fet, men hon var mycket kvick i sina rörelser och liflig. De senare åren serverade hon på mässen. Hennes farbror ägde serveringarne där. Sara serverade endast för officerarne, mest för det högre befälet, men äfven för underofficerskåren.

Hennes mörka ögon och svarta hår tydde på sydländsk ras, men hon var född i norra Sverige af svenska föräldrar.

Man såg henne oftast tillsammans med sin cykel. På denna färdades hon mestadels och man kunde vara säker på att få höra nyheter, då Sara kom på besök. Ute bland allmänheten kallades hon för "Stadens Dagblad."

Alltsedan Georg Rudberg gifte sig hade Sara sökt att fånga hans intresse. Hvad menade hon med det? . . . Hvad ville hon honom? . . . Han hade frågat sig själf detta flera gånger. Om inte annat, så upptog hon hans tankar en hel del med detta. Kunde det vara möjligt, att hon älskade honom? Visserligen log han föraktligt åt den tanken, men rätade samtidigt på sig litet mera. Var han inte en ståtlig karl, kanske? Den frågan besvarade hans spegel på tillfredsställande sätt. I sina egna ögon åtminstone och troligen i andras, också. Han var nöjd med sitt utseende . . .

Några dagar efter hemkomsten från bröllopet hade hon vänligt lyckönskat honom. Omkring tvänne veckor därefter hade hon mött honom på gårdsplanen och språkat en stund. Hon hade därvid sagt till honom: "Din hustru måste vara rysligt förälskad i dig, Georg?" . . .

Ett litet gäckande skratt hade följt på dessa ord och väckte hans undran.

"Hvad kommer dig att tro det, Sara?"

"Åh, vi ha allesammans sett, huru hon vinkar åt dig genom fönstret. Hon måste vara tanklös, då hon inte inser, att hon därmed utsätter dig för gyckel af kamraterna? Man gör spektakel af dig, Georg, för detta! Som en vän omtalar jag det för dig. De tänker inte på, att ni är nygifta och kära i hvarandra, ännu" . . .

Hennes gäckande skratt hade retat honom, och de giftiga orden hade slagit rot, så att han vid hemkomsten hade sårat Martha och förbjudit henne att mera vinka åt honom. Det fans ingen sanning i Saras påstående, som endast härledde sig från hennes svarta, intrigfylda själ. Han däremot trodde, att det var sant, och begynte blifva sarkastig i sina samtal med kamraterna. Dessa undrade, hvad som kommit åt honom, men öppet talade de inte med honom om det.

Det var uppfunnet i Saras hjärna. Hennes mål var att förstöra deras lycka och det måste begynna med småsaker. Hon hade gifvit sig i onda makters våld och hon tjänade dem omedvetet. Hon trodde sig göra det bra, om hon vann hämnd för sin försmådda kärleksglöd. När Martha

ej mera vinkade i fönstret, kände hon en stor glädje inom sig. Hon hade räknat ut det riktigt bra. De skulle inte få vara lyckliga, inte om hon kunde hjälpa det, åtminstone. Vid sina besök hos fru Grandin sökte hon att vinna upplysning om deras samlif, men denna visste ej mycket.

Saras olyckliga passion för Georg förde endast fördärf i spåren. Den kvävde allt det goda, som möjligen fans i hennes själ. Den behärskade henne och ledde henne, utan att hon själf begrep det. Så listigt kunna onda makter leda en människa till att tjäna deras syften, och onda makter önskar endast hvarje människas undergång och fördärf.

Hatet gör människan skarpsynt.

Sara märkte på Georgs skratt, att något var i olag. Hon måste veta, hvad det var, och hon var glad, att hon hade mött honom.

"Du tycks vara vid särdeles godt lynne i dag, Georg! Säkert känner du ännu din hustrus kyssar på dina läppar? ... Gissar jag rätt? ..."

I ett ögonblick förvandlades hans ansikte. Blicken, som han lät hvila på Saras ansikte, blef mörk och hotande och han svarade henne stramt:

"Du går för långt, Sara, i dina frågor. Hvad angår det dig?" ...

Med en kort militärisk hälsning lämnade han henne.

Förargad stampade Sara med sin fot i marken, men stod stilla en stund i djupa tankar. Snart ljusnade dock åter hennes drag och hon gnolade på en visa, när hon gick därifrån.

Intill sena nätterna brukade officerarne sitta på mässen ibland fördrifvande tiden med att spela kort och dricka punch. Äfven serverades andra drycker, cigarrer m. m., jämte smösgåsbord med "snaps" och måltider. Sällan kommo deras fruar dit, men det hände någon gång. En eftermiddag hade Martha varit inom serveringen och hon hade då sett Sara, som presenterades för henne. Martha fick det intrycket, att Sara var en mycket inställsam varelse. Sedan tänkte hon ej mera på henne.

Hon hade rätt. Sara var inställsam. Det låg i hennes natur.

Denna afton begaf sig Georg till mässen för att spela kort en stund. Martha hade ofta väntat till sent på natten på honom att komma hem och hon hade ensam gått till hvila, men knappt kunnat somna ändå.

En kamrat till Georg hviskade något i hans öra, hvarpå de lämnade serveringen. De närmade sig Saras privata rum och vännen Helge knackade på. Dörren öppnades af Sara, som bad dem stiga in.

De stego in, men Helge var den som skötte samtalet, ty Georg var till att börja med, tyst. De inbjödos att taga plats i den bekväma soffan, hvarpå Sara dukade fram flaskor och glas jämte cigarrer. Muntert pratade Sara med Helge, men drog småningom äfven Georg med i samtalet. Glasen fyllde hon ofta och drack dem till, och de läto sig väl smaka. Sara var verkligen en utmärkt värdinna. Under muntert prat och kortspel gingo aftonens timmar. Sara förklarade, att hon tagit ledigt hela aftonen, så de kunde ostördt roa sig.

När de ämnade lämna henne, voro de betydligt "påstrukna". Sara spejade först försiktigt genom dörren, för att se efter, så att ingen såg dem. Hon bad Helge dröja litet, medan hon hjälpte Georg ut genom den nu mörka korridoren och ned för trappan. Ingen människa syntes till.

Inställsamt frågade Sara, om Georg var ond på henne?...

Svaret hördes inte, men var tydligen tillfredsställande. Några minuter därefter syntes Georg som en skugga försvinna i dunklet.

Återkommen till sitt rum afskedade hon Helge tämligen snäft. Han måste emot sin vilja lämna henne. Honom ville hon ingenting. Han var endast medlet att föra Georg till henne denna gång.

Sara hade skyllt på trötthet till Helge, men när hon blef ensam, syntes intet spår af sådant. Hennes drag visade, att hon vunnit ytterligare en seger. Hon betrakta-

de sin bild i spegeln och den lyste af glädje och tillfredsställelse.

"Det går bra!" sade hon högt till sig själf.

Därpå gick hon skyndsamt till hvila och somnade snart.

Emellertid raglade Georg hem.

Han öppnade ugnsluckan och fann som vanligt mat instäld där. Han hade från början sagdt till om, att det alltid skulle finnas kött och potatis eller annan mat för honom, ifall att han var hungrig, då han kom sent hem.

Han brydde sig dock inte om att äta, utan slog åter igen luckan, samt steg in i kammaren. Martha låg, och han stälde sig invid bädden samt frågade:

"Sofver du, Martha?"

"Nej, Georg, jag sofver inte," svarade hon samt slog upp ögonen.

Det syntes tydligt att hon gråtit.

Med förundran betraktade hon honom. Han var sig inte lik. Hvad var det? . . . Medan han klädde af sig, lallade han fram otydliga meningar. Då förstod Martha, att han var drucken. Hon blef förskräckt. Sådan hade hon aldrig förr sett honom. Hon intogs af en instinktlik afsky.

"Du ville ha smek och kyssar . . . (hick), sa' du. Du ska' få dem . . . ska få . . ." sluddrade han fram. Han kunde inte tala redigt längre och knappast gå öfver golfvet till sängen. Hastigt ryckte han täcket till sig och slängde det ifrån sig utåt golfvet. Därpå kastade han sig vårdslöst ned vid hustruns sida. Med en svordom grep han tag i hennes handled, ty han såg den vämjelse, som tydligt afspeglade sig i hennes blick. Detta retade honom.

"Du vill ha' kyssar . . . (hick) . . . sa du inte de'? . . . (hick). Nu ska du få så många (hick) som du vill . . . (hick). Du ska' få . . ."

Otymligt fattade han henne om lifvet samt ämnade att kyssa henne, men den vidriga lukten af rök och spritångor fyllde henne med förakt. Hon stötte honom ifrån sig.

Var detta hennes make, hennes Georg? . . . Nej, det kunde ej vara så. Ett stinkande odjur var det, som sökte efter hennes fördärf. Hon måste försvara sig till hvar-

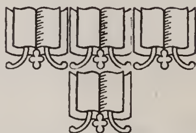
je pris. En brottning följde, och Martha lyckades till sist att slita sig lös från det förnedrande famntaget. Hastigt sprang hon ned på golfvet i sina bara fötter.

"Hvad tar du dig till, Georg? . . . Är du inte riktigt klok? . . . Hur vågar du att så behandla din hustru? . . . Tar du mig för en gatslinka eller hvad? . . ."

Hon darrade i hela kroppen af förskräckelse, men då Georg med ett fånigt leende åter sökte gripa henne, förlorade hon totalt medvetandet samt föll till golfvet i en välgörande vanmakt. . .

När hon omsider vaknade till medvetande igen, låg hon i blotta linnet på golfvet och frös. I sängen låg hennes make och sof med vidöppen mun och snarkade hårdt. Med fasa stirrade hon på honom. Var detta hennes Georg? . . . Var hon bunden att lefva hela sitt lif vid denne mans sida. Han var ju en främling för henne. Hon stirrade, som om hon aldrig hade sett honom förut, till dess att allt gick rundt för hennes ögon och hon ej mera kunde tänka en klar tanke.

Rummet dansade rundt för henne och så mindes hon intet mera. Hufvudet föll ned mot bröstet och hon låg där afdånad för andra gången.

Lilla Elsa, Marthas förstfödda

FEMTE KAPITLET.

Det trasslar till sig!

Fyra långa dagar hade förflutit, hvarunder båda hade iakttagit fullkomlig tystnad. Georg undvek Marthas blickar och tilltalade henne inte. Hon visste inte, hur hon skulle tyda hans tystnad. När han kom hem till måltiderna, satte Martha tyst fram maten, samt gick därpå in i kammaren. Han åt sin måltid, och lämnade därpå hemmet. Numera rökte han under vägen i stället för att som förr, sitta i kammaren en stund efter maten och röka och läsa.

Hvarför talade han inte till henne? . . . . Det var ju hans skyldighet att bedja henne om ursäkt för sitt råa beteende emot henne, men han endast teg.

När Martha för andra gången vaknade ur sin vanmakt den förskräckliga natten, hade hon lagt sig på golfvet för sig själf samt höljt öfver sig en kappa. Hon kunde inte förmå sig till att lägga sig vid sidan af sin make i det tillstånd han befann sig.

Det blef ingen sömn för henne. Hon vände sig på det hårda golfvet flera gånger, samt steg mycket tidigt upp och gjorde eld i spiseln. En stund gick hon ut i den friska morgonluften. Hennes hufvud värkte och hon kände sig sjuk i hela kroppen af olust, vaka och bekymmer.

Skulle de tiga så här i all evighet, månne? . . . Inte ville hon börja . . . ..

Hvilken kall och okänslig människa han ändå måste vara, tänkte hon. Det hade hon aldrig kunnat ana. Hade han någonsin älskat henne? . . . Nu tviflade hon på den sakenken alltmera. Men hvarföre ville han just gifta sig med henne? . . .

Hon spratt till ur sina tankar. Georgs steg hördes alaredan. Skyndsamt satte hon fram maten för honom.

Mot vanligheten gick han in i kammaren i stället för att genast taga plats vid middagsbordet. Hon såg, att han satte sig vid fönstret. Martha försökte att se, hvad som tilldrog sig på gatan, men kunde det ej där hon var och ej heller ville hon gå in för att se bättre. Hvad såg han efter? . . .

Plötsligt hörde hon djupa suckar. Hvad hade händt?"

Återigen en suck!

Minuterna syntes långa, medan hon väntade. På hvad? . . .

Hvarför gick han inte och åt sin middag?

Plötsligt trodde hon sig förstå alltsammans. Att hon inte genast tänkte på det? Han var naturligtvis ledsen öfver det där rysliga uppträdet på natten och kunde inte uthärda längre. Martha hade hört att somliga människor ha svårt att taga det första steget till försoning och ännu svårare att bekänna sina felsteg. Troligen var hennes Georg sådan.

Åter prässades en tung suck ur hans bröst.

Var det inte hennes skyldighet månne, att i detta fall ta' första steget? . . . Kanske allt kunde blifva godt emellan dem ännu? . . . Skulle hon? . . . De voro ju äkta makar, förenade medels kyrkans och lagens band. Inte skulle de blygas för hvarandra. Nog var hon villig till att förlåta allt, men de måste talas vid först.

De tunga suckarne bestämde henne för att visa sig ädelmodig. Hon ville taga första steget . . . följderna kunde ju bli en fullkomlig förståelse. Det skulle bli hennes lön. Var det värdt att försöka? . . . I sanning, lönen var stor.

Sakta närmade hon sig, samt lade smeksamt armen om hans hals, lutade sig ned och sade vänligt: "Hvad är det, som trycker ditt sinne, Georg? . . . Vill du inte anförtro dig till mig?"

Georg såg inte upp eller ändrade ställning, men han svarade i dof ton:

"Jag måste skaffa 125 kronor till klockan fem och vet-

mig ingen lefvandes råd, hvar jag skall få så mycket pängar."

Martha rätade på sig och tog armen från hans hals. Det blef alldeles tyst i rummet med ens.

Hvilken missräkning!

Pänningebekymmer var det således, som tvingade suckarne fram.

Alltså alls ingen sorg öfver hvad han gjort mot henne. Hon ensam sörjde däröfver. Inte han . . . Kanske skänkte han det ej ens en tanke.

Det betydde alltså intet för honom, huru de lefde, bara dagarne gingo och han fick sina måltider som vanligt. Martha skalf till af besvikelse samt gick ut i köket och satte sig.

"Att tänka sig, att andra har pängar, men inte jag," hörde hon honom säga.

Med lugn röst frågade Martha: "Hvartill skall du använda så mycket pängar?"

Något otåligt svarade han: "Till att betala ett lån på banken med."

Ett lån! . . . Därom visste hon ingenting.

"Har du tagit lån på banken? . . ." I öfverraskningen gick hon in i kammaren igen.

"Ja, naturligtvis! Nu är tiden inne att göra en afbetalning af 100 kr. samt räntan på lånet."

"När tog du det lånet?"

"Innan vi gifte oss, vet ja. Det kostar pängar att gifta sig."

"Georg, hvarför ville du gifta dig med mig?"

"Åh! Kom inte med dumma frågor nu. Du vet ju, att jag älskade dig."

"Älskade mig . . . du älskar mig inte numera?" . . .

"Visst gör jag det. Är vi inte gifta? Hvad mer kan du önska"

Ja, hvad mer kunde hon önska sig?

Marthas tankar gingo tillbaka till den tiden, då de skulle gifta sig. I flera år hade de brefväxlat med hvarandra, sedan de träffats under en midsommardans i det

vackra Drottningholm. Georg dansade bra, och han hade sällskapet med henne ifrån dansen till hennes bostad. Hon hade varit på besök där. De träffades åter och innan hon reste därifrån, beslöto de att brefväxla. År hade gått på detta vis, men hvem lär känna hvarann' genom brefväxling endast? . . . Likväl svarade hon ja på hans frieri och lofvade att gifta sig med honom. Att han inte kurtiserade henne som andra unga män, tog hon för att vara manligt och aktningsfullt. Inte anade hon, att det var hans natur att vara kall och okänslig. Nu visste hon det, med sorg i hjärtat.

Efter att hafva fått Marthas svar, hade de tagit ut lysning och sedan hade Georg rest till regementet igen, ty lysningen tar ju tre veckor. Bröllopsdagen var bestämd att blifva så snart som alla formaliteter voro undanstökade.

En tid efter kom bref med en sedel på 100 kronor till Martha, samt några rader att därför skaffa sig en fin bruddräkt. Georg hade sändt pängarne.

Hennes öfverraskning hade varit stor, och hon hade genast skyndat till sin väninnan, fru Roland och frågat henne, om hon skulle taga emot pängarne. Både frun och hennes make, ingeniör Roland, hade tyckt, att det var storartadt, och rådde henne, at skaffa en fin bruddräkt, ty det var ju tydligt fästmanens önskan.

Med väninnans hjälp köptes tyget, ett mjukt fint musslinstyg i hvitt. Den bästa sömmerskan i staden anställdes, och hon menade, att till en fin bruddräkt hörde ett passande släp, som skulle bäras upp af ett par småtärnor, när de gingo fram till brudpallarne.

Med stolta, glada känslor hade hon burit klädningen och nu . . . hvilken skam! Den var ju inte betald ens. D. v. s. Georg stod i skuld för ett stort lån, kanske. Hon måste veta och frågade, hur stort lånet var?

"Jag lånade fem hundra kronor," blef svaret.

Georg hade äfvenledes sändt henne ett åttio-tal fina bjudningskort att sända till sina vänner i staden, där hon

bodde. "Själf skall jag sända ett tjugutal," skref han, "ty jag beställde ett hundra af dem."

Bröllopet skulle hållas å ett af stadens finaste hotell. Det hade han sagt till om, då han var hos henne för att taga ut lysningen hos prästen. Han hade också varit till hotellet i fråga, samt hört sig för, om priser etc.; men därom hade han inte yttrat något till henne. Martha tänkte aldrig på sådana saker; Georg ville ha det så, och det var nog. För öfrigt ville han bekosta alla utgifter. "Det blir dyrt, Georg," sade hon sagt, men han skrattade blott och sade: "Man gifter sig blott en gång, lilla Martha," och så var det inte mera tal om det.

När hennes bekanta hörde, att han sändt henne så mycket pängar till bruddräkten, samt ämnade bekosta hela bröllopsfästen, tyckte de, att en så omtänksam och präktig man fanns då inte "en på tusen."

Martha hade inga släktingar i staden. De voro i hufvudstaden allesammans. Modern var sjuklig och kunde inte komma, därför lofvade väninnan, fru Roland, att hon skulle företräda brudens moder den aftonen. Hon hade varit som en verklig moder för Martha vid detta tillfälle. Med djup saknad tänkte Martha ofta på henne.

Det var bara solsken och glädje de dagarne, men nu hade solen gått i moln.

Lysningspresenterna hade varit många och fina. Silfver i mängd och duktyger, serviser etc. Alla de inbjudna hade kommit, och bröllopet var ju storartadt. Georg hade småleende betalat alltsammans. Martha visste inte, huru mycket det kostade, men helt säkert var det mycket. Hon hade aldrig ens tänkt på att fråga om hans financiella förhållanden. Det såg ut, som om han sparat pängar. Ingen kunde väl drömma om, att han lånat så mycket pängar och så slösat bort dem så vårdslöst.

Rolands trodde, att han var en mycket sparsam man och det sade de henne. De sade också, att han måste älska henne mycket.

Lånade pängar! . . . En skuld på femhundra kronor! . . . Förfärligt! . . .

Med dessa dystra reflektioner gick Martha åter ut i sitt kök.

"Maten blir ju kall," sade hon.

"Hvem kan äta nu?" . . . svarade han i vresig ton samt tillade om en stund:

"Att tänka sig, att somliga har pängar, då en annan stackars varelse inte har hvad han behöfver, vid ett sån't här tillfälle."

Martha förstod.

Han syftade på hennes pängar i banken. Hon hade haft egen affär, men sålt den, när hon gifte sig. Hon egde i banken närapå två tusen kronor.

Hon stod en stund i djupa tankar, därpå tog hon tyst på sig hatt och kappa samt lämnade lika tyst hemmet.

Georg märkte intet. Lika dyster satt han kvar vid fönstret, när hon kom tillbaka. Martha gick fram till honom samt lade fem hundrakronesedlar på bordet, jämte några smärre sedlar, de sistnämnda att betala räntan på lånet med, samt sade: "Gå nu och betala din skuld till sista öret."

Hon hade varit till banken, som fans i grannskapet, samt tagit ut summan.

Mekaniskt tog hon sedan af sig kappan och hatten, samt beredde sig att värma upp maten. Georg stoppade sedlarne på sig samt utropade: "Nu skall det smaka att äta!"

Gnuggande händerna af belåtenhet steg han förnöjd fram till bordet, samt satte sig ned och åt med god aptit.

Inte ett famntag, inte en kyss, inte ens tack!

Martha satte sig ned och fördjupade sig i tankar och satt kvar på detta sätt till långt efter att han hade försvunnit.

SJETTE KAPITLET.

Årsdagen af deras bröllop.

Tiden rullar sin bana framåt, utan att låta sig hindra af något. Martha ägde nu ett glädjeämne i sitt annars dystra lif. Med stolthet betraktade hon ett rostigt, sofvande flickebarn, som låg i vaggan vid hennes fot. Hon hade vaggat den lilla till sömn.

Följande en inre impuls föll hon ned på sina knän samt sände upp en bön från hjärtat för den lillas välgång.

Nu hade lifvet fått värde igen. Den lilla fick mottaga Marthas alla varma känslor, som hon också rikligen slösade med. För Martha var barnet en ängel, sänd från Gud.

Förhållandet mellan makarne var lika kallt ännu. Georgs hela intresse ägnades matbordet. Var det bara i ordning, så betydde allt annat jämt ingenting.

Martha började att blifva van vid detta kärlekslösa lif numera. Det gick ju inte att ändra det.

Hon glömde Georg totalt ibland, medan han pysslade om den lilla och jollrade med henne och smekte henne. Han kunde då blifva retlig och kasta fram hånande anmärkningar om pjoller etc. Då kommo orden hårda och elaka från honom, och han kunde stänga igen dörren efter sig med en smäll, så att huset skakade. Då grät lillan och hon måste hitta på något att lugna henne med.

Hvarför skulle han förargas öfver, att hon smekte barnet? . . . Han kunde väl inte vara svartsjuk heller? . . . Han, som inte alls brydde sig om henne själf.

Hvilken glädje att äga barnet, ändå!

Hon böjde sig öfver den hofvande lilla samt andades lätta kyssar på hennes panna. Varsamt lade hon täcket litet högre upp, så att ingen vindfläkt skulle kyla hennes dyrbara skatt af kött och blod, af lif och kärlek.

Martha gick att själf äta sin middag, sedan Georg aflägsnat sig. Han märkte inte, att hon ej längre gjorde honom sällskap vid bordet, och så hade det fått fortfara. Hon åt efteråt eller före, beroende på omständigheterna. Georg kom ej alltid på bestämd tid.

Dagarne gingo sålunda, en efter annan. Sent på nätterna kunde Georg komma hem, men vanligtvis sof Martha då. Hvad lönade det att sitta och vaka och grubbla?

Det var i dag årsdagen af deras bröllop.

Tänkte han månne därpå? . . . Troligen inte. Han sade intet därom vid middagen i alla fall. Martha tänkte ännu med en sorts vemod tillbaka på den dagen för ett år sedan! . . . Nu stormande tankarne inpå henne igen. Huru hade Georg hållit sina löften om att älska henne i nöd och i lust? . . . Hade han älskat henne alls? . . . Nej, hårda ord voro ofta hennes lott, för hvad? Hon skötte ju om hemmet och lagade hans måltider och när hans aflöningar inte räckte till, tog hon ut af sina pängar i banken. De hade smält ihop betydligt.

Hvad hade åstadkommit det kalla förhållandet? Älskade han en annan kvinna månne? Nej, den tanken slog hon genast bort. Han kunde helt enkelt inte älska någon. Det låg inte i hans natur. Men något måste det vara. Hvad? . . . .

Plötsligt spratt hon till ur sina tankar. Hördes inte steg utanföre? . . .Jo, hon hörde alldeles tydligt, att köksdörren öppnades och stängdes. Det var Georg, men han brukade ju inte komma så här dags. Hon gick ut i köket och såg att han hängde upp värjan och mössan, som om han ämnade stanna hemma.

Tydligt såg han hennes förundrade min och ett ögonblick syntes han vara förlägen. Det varade endast ett kort ögonblick. Han grep Marthas händer och frågade henne, om han inte mindes hvilken dag det var?

Martha svarade inte.

"Har du glömt, att detta är årsdagen af vårt bröllop, Martha?"

"Glömt? . . . Jag önskade att jag kunde glömma."

"Seså! Var inte bitter nu. Jag kom hem tidigare af den anledningen, ser du!"

Martha ryckte på axlarne. Hon hade ingen anledning att glädjas af den orsaken. Det var mycket trefligare, när han inte var hemma, tyckte hon numera.

Georg talade inte om, att kamraterna förvånade hade frågat honom:

"Men, Georg, skall du inte stanna hemma hos din hustru i afton?"

"Hvarför frågar ni det? Hvarför just i afton?"

"Har du glömt, att ni gifte eder i dag ett år sedan? Hur är det ställdt med eder båda i alla fall? Du sitter ju mest alla kvällar här intill sent?"

Han hade genast gripit mössan och lämnat kamraterna. Detta var orsaken till hans tidiga hemkomst och hans hågkomst af bröllopsdagen, men det kunde ju inte Martha veta.

"Jag mins det så lifligt nu, Martha. Du var vacker som brud," sade han.

Vid dessa oväntade vänliga ord föll Martha i gråt.

Ett par minuter teg han, men tog henne sedan litet otympligt i famnen.

"Gråt inte, Martha! Låt oss glömma alla missförstånd nu. Vill du inte det?"

Girigt lyssnade Martha till dessa ord. Det var som ett mildt regn i den torra, törstande mullen. Det var så länge sedan hon hvilat i hans famn. Hon var ju hans hustru. Hans ord voro vänliga och smekande. Martha trodde knappt sina öron.

Georg fortfor att tala, och det vänliga tonfallet var så välgörande för det längtande hjärtat. Martha var slagen med öfverraskning. Ej kunde hon störa hans vänlighet med bittra ord nu. Hon teg, men lyssnade med klappande hjärta. Hörde hon rätt?

När hon gick fram till vaggan, där den lilla just rörde sig, sade han:

"Jag har liksom känt mig lite svartsjuk, när du smekt lillan, Martha. Jag vill också ha lite smekningar af dig."

"Du, Georg?"

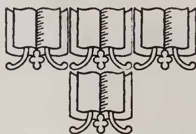
Skulle molnen börja att skingra sig? Skulle det kunna blifva godt och väl igen mellan dem? . . . Inte ville Martha stå i vägen för dessa möjligheter. Hon lyssnade med begärlighet och lät honom draga henne ned i sitt knä.

Alla missräkningar voro glömda. Nu skulle lyckan komma och stanna. Därför mottog hon hans ömhetsbetygelser med begärlighet, och som en liten skygg, rädd fågel smög hon sig intill den öppna famnen. Att denna famn varit sluten för henne, glömde hon. Hon trodde sig vara i paradiset. Så, just så skulle det vara. De pratade förtroligt, medan Martha lagade till aftonmåltiden och under denna måste Martha sitta nära, mycket nära intill honom! Skrattande gjorde hon honom till viljes.

När de sent omsider gingo till hvila, somnade Martha med ett lyckoskimmer öfver ansiktet, medan hon ännu i sömnen tryckte sig intill sin make. Hans armar omslöto henne. Nu var allt som det skulle vara.

Godt hade kanske varit, om hon aldrig mera uppvaknat, men ingen råder öfver sitt öde, öfver sitt lif. Det står i högre makters hand.

Vi måste lefva till våra dagars slut, ehvad som sker under jordevandringens lopp. Timglaset måste först utrinna, innan vi får lämna denna tillvaro. Mycket måste genomlefvas för att våra själar skola luttras.

SJUNDE KAPITLET.

Nya förvecklingar.

Några månader därefter finner vi Martha åter i dyster sinnesstämning. Som hon står där borta vid fönstret och blickar stelt ut i rymden, ser hon ut, som om all lifvets glädje flytt från henne. Hvad hade händt? ... Var inte allt godt och väl emellan makarne? ... Om det varit, så hade vi kunnat sluta med föregående kapitel, men då nya förvecklingar uppstår, skärpes intresset, medan vi äro nöjda, då allt är väl.

Stackars Martha! Hennes nya förhoppningar hade lidit ömkligt skeppsbrott igen. Inom några dagar var Georg trött på henne igen. Han sköt henne ifrån sig med otålighet. Han ville inte sitta hemma om kvällarne med henne och barnet. Till mässen stod hans håg. Åtminstone trodde Martha det. Hon undersökte inte närmare, utan tog dagen som den kom. Inom hemmet fann hon sin enda trefnad, men där ville inte Georg vara. Så fort aftonen kom, längtade han ut.

Hvad var det, som dref Georg bort från hemmet?

Huru fördref han de långa aftnarne? Han nämnde aldrig ett ord därom och kanhända att han måst blygas därvid, och att detta var orsaken till att han teg, men så långt räckte nog inte hans tankar. Han ansåg helt enkelt, att det inte alls angick Martha, hvad han gjorde utom hemmet.

Förgäfves grubblade Martha de långa kvällarne öfver hans frånvaro. Hon hade ofta känt lust till att gå ifrån det alltsammans. Här var hon endast hushållerskan, utan lön, ja utan ett vänligt ord t. o. m. Hon visste sig ingen råd. Om inte barnet varit, så hade hennes beslut att lämna allt blifvit satt i verkställighet, men för barnets skull måste hon stanna och lida i tysthet för sig själf.

Deras äktenskap var totalt misslyckadt.

När hon satt och tänkte öfver årsdagen af deras bröllop, så insåg hon, att det inte alls var kärlek, som drifvit honom till hemmet. En af fruarna som kommit på besök, hade omtalat, hvad hennes man sagt, nämligen att de påmint honom om bröllopsdagen, när han som vanligt ämnade slå sig ned där på mässen bland dem. Hon frågade rent ut, om det inte var bra mellan Georg och Martha. Den sistnämnda kunde inte behärska sig utan brast i gråt. Likväl lyckades hon förtiga hela eländet. Naturligtvis gissade den besökande en hel del. Martha tänkte på hans omfamningar och hans lek med hennes känslor den där aftonen, och kinderna öfverhöljdes med en brännande rodnad därvid.

Hon hade sett en katt leka med en råtta, som han fångat, innan han åt upp henne, och hon tyckte, att på samma vis hade Georg lekt med henne.

Hvarför betedde han sig så emot henne? Skamsen gömde hon hufvudet i sina händer. Tårar af förödmjukelse trängde ur henens ögon och föllo ned på bordduken, där hon satt. Ack, att hon hade stött honom ifrån sig, bara! . . . Huru kunde hon föreställa sig sådan nedrighet som att spela gyckel med henne på ett så hjärtlöst sätt.

Tanken, att hon var ju hans lagliga hustru tröstade henne något litet. Hon borde ha förstått, att det inte var uppriktigt af honom, men ännu hade hon mycket att lära sig i lifvets skola.

Barnet var som solen, som genomtränger mörka moln, men på samma gång kändes besvikelsen dubbelt tung att bära.

Nu voro ock hennes pänningar slut på banken. Den ena räkningen efter den andra hade hon betalat, så länge det räckte. Ack, om det varit för deras behof, men det var gamla ungkarlsräkningar, som utmätningsmannen kom för att inkassera. Gamla förfallna vinräkningar från hufvudstaden sedan den tid, då Georg varit i det vackra Drottningholm, utanför Stockholm. Georg förklarade saken på det viset, att det högre befälet hade sändt honom med beställningar till deras fester och bedt honom att beställa det

i sitt namn, ej i deras. De skulle lämna honom pängar att betala det med, senare. Smickrad öfver deras förtroende, som han kallade det, hade han beställdt viner, cognac, punsch etc. i sitt namn för deras räkning.

När de senare begärde betalt, hade officerarne, som sändt honom, inte haft pängar för tillfället, och så hade månad efter månad gått, ja år, ty Georg vågade inte käxa på befälet. Han väntade, att de skulle betala honom någon gång, och vänta fick han. Räkningarne voro i Georg Rudbergs namn, och så måste han till sist betala. För att få behålla sina möbler, måste Martha betala, annars hade de gjort utmätning hos dem. De visste att sergeant Rudberg var gift och ryktet sade, att han gift sig till pängar. Nu skulle de utkräfva pängar för sina gamla vinräkningar och det lyckades ju. Marthas bankbok blef däraf allt magrare och magrare.

Inte var det trefligt att göra detta, nej, det var med blödande hjärta, men hade hon annat val? Georg tog saken lugnt. "Betala dem, så blir vi af med dem," svarade han henne. Om de kommo till honom, visade han dem till Martha.

Till råga på eländet upptäckte Martha, att hon åter skulle bliva moder.

O, jag enfaldiga toka! bannade hon sig själf. Hvilken förnedring! Hans känslor hade endast varit låga lidelser, tillfälliga begär. Om hon bara hade stött bort honom, ändå! Men det var för sent att ångra sig nu. Gråtande stod hon i dessa tunga, mörka tankar, när Georg kom hem till middagen.

Maten var inte framsatt. Hvad betydde detta? Nyfiken gick han in i kammaren och fann Martha stående vid fönstret med ansiktet gömt i gardinens veck samt snyftande af gråt.

"Har du inte middagen färdig?"

Då hon hörde hans röst, vände hon sig hastigt emot honom och han såg hennes tårdränkta ansikte.

"Hvad står på?" frågade han.

"Jag är ledsen på alltsammans. Hvad glädje har jag

af vårt äktenskap? Du älskar mig ju inte och har aldrig älskat mig. Är inte det nog att gråta öfver kanske?"

"Jaså, den gamla visan! Jag är hungrig jag. Sätt fram maten åt mig" . . .

"Sätt fram maten själf. Du är inte för god att en gång hjälpa dig själf."

Alltsedan de börjat lefva tillsammans, hade hon passat upp på honom. Han satte ju alls intet värde på det. Hvad tack hade hon fått? Förödmjukelser!

Hon skrattade hårdt.

Genom fönstret betraktade hon gatan, som var folktom och ödslig.

När Georg kom in i rummet igen, belåtet petande tänderna efter maten, satte han sig i soffan och såg på henne. Martha hade vändt sig mot honom. Hennes vrede steg, medan hon betraktade honom. Lugn som en filbunke, mötte han hennes ögon. Han syntes inte det minsta berörd af hennes föraktfulla blickar.

"Har du ätit nog nu, tror du?" begynte hon med oändligt förakt i rösten. "Tänker du någonsin på annat än mat? . . . mat . . . mat . . . Här har jag gått, dag ut och dag in och passat upp på dig för din bekvämlighet, men har du en enda gång sagt tack? . . . Nej, inte ska' en hustru ha' tack, inte. Var det tänkbart det . . . Men jag säger dig jag, att en hustru behöfver tack, om någon. Det begriper du inte, förstås, men så förhåller det sig likväl. Din hjärna är inte stor nog att fatta en så enkel sak, eller hur?" . . .

Orden strömmade från hennes läppar. Det var som om slussarne till en stor kanal blifvit frândragna. All hennes klagan gaf sig luft i bittra anklagelser, men som en fullkomligt likgiltig människa stirrade han blott på henne. Detta retade henne ännu mera. Georg fick veta mera än han någonsin tänkt sig. Han var så totalt öfverraskad, att han inte kunde annat än tiga. Hans samvete sade honom också, att Martha hade rätt i hvad hon sade.

"Vi äro ju gifta nu, har du sagt ibland. Som om det vore en ursäkt? Skall därför all aktning, all ridderlighet upphöra? . . . Behöfver inte en kvinna ömhet och kärlek äf-

ven efter vigseln? Jo, du Georg. Mera än före den. Du frågade mig: Hvad står på? . . . Så hör då! Jag skall åter blifva mor . . . Tänk så på ditt beteende emot mig. Det höljer mina kinder med skammens rodnad, ty du dref gäck med mig, Georg, den kvällen. Kan du erinra dig det? . . . Dina omfamningar voro inte en följd af ömma känslor emot din maka, utan en följd af orena begörelser och af starka drycker. Var ärlig och erkänn, att du druckit betydligt den aftonen, men jag, arma toka, trodde, att du menade uppriktigt med mig. Jag längtade ju så innerligt efter din kärlek, Georg. Åh, huru kunde du? . . .”

De sista orden drunknade i snyftningar och tårar. De kommo så sorgsna och klagande, som om de sprungit från ett brustet hjärta.

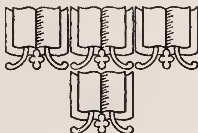
Nervös satt Georg och plockade på fransarne på bordsduken, men han sade intet. Det var så obehagligt alltsammans. Så förargligt att ett barn till skulle komma. Det kunde väl dröjt lite mer med den saken, tyckte han.

Högt sade han: “Jag måste gå till kasärnen. Gråt inte så. Det är ju bra förargligt, att det ska bli ett till, men det går väl lika bra som förra gången. Gråt inte du!”

Han kände med sig, att orden läto tomma, men han visste inte hvad han skulle säga. Han gick och hon hörde honom mumla: “Sabla förargligt” . . .

Ingen tröst för henne, hans maka och hans barns moder. Blott på sig själf tänkte han. Det glömde han aldrig.

Hans lugn hade blifvit stördt.

ÅTTONDE KAPITLET.

Saras intriger.

Sara sträfvade för ernåendet af ett stort mål och bevakade därför alla Georgs steg med ständigt stigande intensitet. Georg anade inte det minsta. Ej heller märkte någon annan det stora intresse, hon hyste för familjen Rudbergs förhållanden. Sara var dem alla för slug därtill. Hvarje hennes steg var i förväg noga öfvertänkt och planlagdt, innan hon skred till handling.

Det hade numera blifvit en vana för Georg att besöka Sara i hennes rum. Hon var dock klok nog att inte på minsta sätt visa sig efterhängsen, emedan det blott skulle förstört alltsammans. Närhälst han kom, visade hon dock så stor glädje, att han alltid kände sig välkommen.

Det mål hon föresatt sig att vinna bestod i att förstöra Georgs äktenskapliga lycka med Martha. Ju mera hon kunde hålla honom borta från hemmet, desto säkrare visste hon, att grundvalen skulle brista, om det ock tog tid. Hon kunde mycket väl vänta.

Det var emellertid inte så mycket Saras person, som lockade Georg som fastmer de fina cigarrerna och likörerna, som Sara ständigt hade på lager och bjöd honom frikostigt utaf. Det var trefligare att sitta hos henne och dricka allt han önskade af punsch, cognac, viner och dylikt samt bolma på en god cigarr än att sitta hemma. Han undrade, huru hon kunde hålla sig med så mycket spirituosa och frågade henne därom en afton. Sara hade själf druckit betydligt och var språksam. Hon skrattade högt och svarade: "Det är en ganska enkel sak för mig. Det kostar mig inte ett öre själf" . . .

"Men huru? Nog får jag betala dyrt, om jag ska' ha' nå't af den varan."

"Det är skilnad, du går till butiken och köper det du, men det gör inte jag."

"Hur i all världens da'r gör du då?"

"Jo, vänta så skall du få veta det, Georg — om du kan tiga med det, nämligen."

Han lofvade att inte omtala det för någon människa.

"Jo, ser du, när officerarne har sina gillen, så beställa de rätt ofta, som du vet, mängder af alla sorters spirituosa och cigarrer. När de så bli lite "påstrukna", märker di inte, om det är något kvar i buteljerna eller ej. Jag gömmer så undan halftömda flaskor och tar bort cigarrer utan att de ser det. Åh, jag är 'fiffig' må du tro. Skål på det, Georg."

De skålade och Sara fortsatte:

"Jag gömmer undan ganska mycket ibland, om de druckit för mycket så de inte ha reda på sig, ha, ha, ha, ha, ha! . . . Jag tänker på dig, Georg, och du har ju fått betala deras gamla vinräkningar, så drick du bara med god smak."

"För sjutton, Sara, du har rätt. Skål på det! Jag har betalat det, så hvarför skulle jag inte dricka det också. Du är en krona, Sara! Det får du en extra kyss för. Fortsätt som du börjat du, ha, ha, ha, ha, ha! Jag skall nog hjälpa till, ha, ha, ha!"

"Kom så ofta du kan, Georg, när jag inte är upptagen med att servera. Nu vet du, att det inte kostar mig något, så du kan gärna ha dig en tår, när du önskar."

Med detta döfvade Georg sitt samvete, om detta någon gång förebrådde honom för, att han höll sig borta från hustrun och hemmet. Så satt han ofta och spelade med kamraterna, till dess att Sara gaf honom en blick, som han förstod. Då sade han sig vara trött och skulle gå hem, men i verkligheten gick han in i Saras rum, hvars dörr enligt öfverenskommelse lämnats olåst, och sedan sade han godnatt och aflägsnade sig från mässen.

Snart kom hon in till Georg och stängde dörren. I början förhöllo de sig tysta, i händelse någon skulle gå förbi dörren och höra dem. När de sågo, att serveringen var

mörk, kunde de vara mera trygga. Saras onkel tog alltid vid, när Sara gick och han stängde efter den sista gästen.

Sara var klok och listig. Hon lockade snart ut litet i sänder om Georgs och hans hustrus familjelif, ty hon visade sig deltagande och uppmärksam. Hon såg Georgs förtjänster i deras rätta ljus, förklarade hon. Hon förstod honom som ingen annan. Det blef ett sant nöje att tala med henne. Öppet tillstod hon sin beundran för honom och sade:

"Vi kan väl vara vänner, fastän du är gift, Georg? . . . Jag skall hjälpa dig med råd, närhälst du önskar det, men du är så förståndig själf, så du reder dig nog. Du är bara för god för henne, ja, det menar jag uppriktigt, Georg. Tänk, att vara gift med en så ståtlig officer som du, och inte värdera det. Det är förfärligt. Martha är bestämdt inte god att vara gift med."

På det sättet talade hon med honom och eggade upp hans fåfänga och egenkärlek ännu mera. Förhållandet blef alltmera intimt dem emellan under sådana samtal. Han fann tröst hos henne af hennes sluga tal och under dryckernas inflytande.

Den förbjudna frukten smakar alltid bäst, hälst under sådana omständigheter. Dessa möten blefvo allt begärligare för honom, så att om Martha bad honom att stanna hemma, blef han otålig och snäsig emot henne och gick sin väg.

Begäret blef en vana och stundom trodde sig Georg rent af hata sin hustru.

Visst kunde de vara vänner, hade han svarat Sara, utan tanke på den orätt, han därmed gjorde mot Martha. Georg tänkte inte ett ögonblick på, att det låg dolda afsikter under Saras vänlighet. Sara var ju så anspråkslös. Hon begärde ju intet för sig själf!

Att intet prat kom ut angående deras möten hade han Saras omtanke att tacka för. Hon ville inte, att något skulle kunna sägas om henne och honom, när skandalen, skillsmässan, som hon planerade, kom att ske. Det var ju hennes mål, äktenskapets upplösande. Sedan skulle hon nog ställa om, att Georg gifte sig med henne själf.

Kunde man blott få Martha så led vid alltsammans, att hon gick sin väg, så vore segern vunnen. Besynnerligt, att hon inte gått allaredan. Sara skulle aldrig låtit sig nöja, om hon hade en man, som aldrig var hemma. Hon skulle allt tagit reda på, hvar han höll hus, men Martha var allt för dum till det, tänkte Sara för sig själf.

Efter uppträdet med Martha, då denna anförtrodde honom att hon åter skulle bli mor, kände Georg ett behof att meddela sig med sin väninna Sara. Säkert skulle hon finna på råd eller någon tröst i alla fall. Han hade tur nog att möta Sara på kasärngården, och tyst frågade han, om han kunde få träffa henne under aftonens lopp. Jo, det skulle hon nog ställa om, och mötet bestämdes genast. Sara var nyfiken, men måste vänta. De gingo åt hvar sitt håll, men Sara slog sig i språk med en annan officer, för att ingen skulle tänka något om hennes samtal med Georg.

Något ovanligt måste ha inträffat, tänkte hon, ty Georg såg rätt upprörd ut. Lyckligtvis skulle hon få veta det, innan det blef sent. Skyllande på hufvudvärk, slapp hon att servera under aftonen. Onkeln skulle själf servera.

När Georg kom in i hennes kammare, omtalade hon, att hon hade skylt på hufvudvärk och var för den skull fri hela aftonen. Hon satte fram spirituosa och cigarrer samt fyllde i glasen.

Sara föraktade själf inte glaset och drack honom därför till. Sedan de tömt sina glas, strök hon eld på en tändsticka, för att tända hans cigarr. Deltagande frågade hon, om något obehagligt hade händt?

Hastigt stjälpte Georg i sig ett glas cognac och svarade: "Martha är arg, för hon ska' ha barn igen!" . . .

Efter dessa ord blåste han ut ett moln af rök från cigarren samt fortsatte att bolma på densamma.

Saras ögon gnistrade af vrede och svartsjuka, men han såg det inte. Hans blickar tycktes följa rökmolnen i taket. Han tittade ditupp, medan han väntade på hvad Sara skulle säga.

Ett barn igen! . . . Hur skulle hon nu bete sig? . . . Hvilket streck i räkningen! O, hvad hon hatade denna Martha.

"Tala om för mig allt, Georg. Kanske att jag kan ge dig ett råd," sade hon slutligen.

Han berättade då alltsammans på sitt eget vis, medan Sara noga lyssnade. Tankarne hvirflade rundt i hennes hjärna, men när öfvergaf Satan sina trogna? — Just nu, hviskade han något i Saras öra, som lyste upp hennes ansikte med fröjd. Sara fick tydligen en lysande idé.

Förtroligt tryckte hon sig intill Georg samt talade i låg ton med honom. Hans ansikte skiftade därvid från tvifvel och öfverraskning till andlöst intresse. Sara talade dock så tyst, att han måste lyssna intensivt för att uppfatta orden. När hon trodde sig hafva tydligt förklarat saken, sade hon högt:

"Gör nu alldeles som jag säger dig, och du skall få se, att allt blir godt och väl igen. Detta kommer att ställa allt tillrätta emellan er, det inser du nog, Georg, eller hur? Jag vill dig ju så väl."

Försiktigt, som vanligt, spejade hon utåt korridoren, innan han fick lämna henne, så att ingen skulle upptäcka deras möte. Ingången till serveringen var i samma våning, och Georg styrde sina steg till denna.

Hans tankar voro emellertid så förströdda, att han snart skiljde sig från sällskapet och gick hem. Martha låg och sof redan och tyst gick han till hvila också. Han somnade snart och drömde kanske om Sara och hennes råd.

Nästa dags middag satt en grannfru inne hos Martha, hvadan Georg gick strax efter middagen. Sara mötte honom på gatan och frågade hastigt: "Har du sagt det till henne?" . . . Georg svarade endast: "Nej, har inte haft tillfälle ännu."

"Kom in efter tjänstgöringen en minut."

"Jag kommer."

Därpå skildes de åt.

Obemärkt lyckades Georg komma in i Saras rum, där han hastigt tömde några glas cognac att stärka nerverna med, innan han gick till Martha enligt Saras råd.

"Visa, att du är man att reda ut alltsammans till din hustrus fulla belåtenhet och glädje. Du kan vara säker på

att hon blir glad öfver rådet och hvarför skulle hon inte bli glad? . . . Hon inser nog genast, att du menar hennes väl."

Åter fyllde hon på glaset samt lyssnade utåt korridoren, hvarpå han lämnade henne, denna gången för att begifva sig raka vägen till sitt hem och sin hustru.

* * *

Martha hade badat den lilla samt jollrat med henne och smekt henne, innan hon lade henne till hvila i hennes lilla bädd. Barnets kinder voro röda och fylliga och ögonen slutna i djup sömn. Då bad modern, som hon brukade, knäböjande en bön vid den lillas sofplats. Martha hörde från barndomen till den lutherska kyrkan. Hennes religion var för henne en tröst under de mörkaste timmarne.

När Georg denna afton kom hem, satte hon fram maten samt lämnade honom sedan. Han ville hälst vara ensamt, och hon trängde sig inte på honom. Sedan han ätit satt han sig vid skrifbordet, medan Martha tog hand om diskarna och stälde undan servisen.

Om en stund kom Georg ut i köket och frågade henne, om hon hade tid att lyssna på honom, ty han hade något att säga henne.

"Jo, jag är färdig nu. Hvad är det du vill?" svarade hon.

Han tycktes hafva svårt att finna en inledning, men till sist sade han: "Med anledning af dina ord i förrgår, har jag ett förslag att göra dig. Jag har fått reda på, att det lär finnas en s. k. klok gumma i stadens utkant."

Oförstående betraktade honom Martha, men sade ingenting.

"Förstår du, hvad jag menar med det?"

"Nej. Hvad bryr jag mig om 'kloka gummor'?"

"Di kan många saker, di."

"Jaså! Hvad har jag med det att göra!"

Förvånad såg hon på sin man. Var han drucken eller hvad menade han? Han talade ju oredigt.

"Kom och sätt dig här bredvid mig, Martha! Jag har något mycket viktigt att säga dig."

Halft misstroget och motvilligt närmade hon sig.

"Du behöfver inte vara orolig, för hon kan hjälpa dig."

"Hvem kan hjälpa mig? . . . Och hvilken hjälp, menar du, att jag behöfver?"

"Du behöfver alls inte få ett barn till."

Triumferande betraktade han henne.

"Hvad talar du om, Georg? . . . Har du blifvit tokig i hufvudet, som pratar sådana galenskaper? . . . Hvad är det fatt med dig"

"Är du inte glad att få höra det, Martha?"

"Glad? . . . För hvad?"

"Du behöfver ju inte gå igenom det där en gång till, vet jag."

Georg blef ordentligt förargad, emedan hon ej tycktes fatta hans mening.

"Att du ska' vara så rasande dum, också!" utbrast han brutalt.

"Stanna! . . . Jag skall väl tala tydligare då," skrek han, när hon vände sig för att gå ifrån honom. "Har du aldrig hört, att s. k. kloka gummor begriper konsten att taga bort så'na där 'följder' . . . Begriper du mig nu då? . . ."

Martha ryckte till, som om hon hade blifvit stungen af en orm. Hon kunde intet svara, utan blott stirrade på honom.

"Vi ska' söka upp den där gumman och låta henne sköta om dig, Martha. Nu inser du väl, att jag älskar dig, då jag är villig att göra äfven detta för dig. Vi ska' följas åt och underhandla med henne om saken. Säg nu, att jag inte älskar dig! Detta är för ditt eget bästa, det begriper du väl!"

Alldeles förstummad, stirrade Martha fortfarande på sin make, som nu började se en smula besvärad ut. Han tyckte sig ha framställt saken så tydligt, att ett barn kunde begripit honom, men se Martha var det omöjligt att tala med.

Om hon bara ville taga reson, men de där blickarne voro

så besvärliga. Han gick till skänken och tog fram en flaska med cognac och drack en djup klunk.

Under tiden hade Marthas tankar surrat rundt i hennes hufvud. Detta var ju värre än vansinne. Hade hon hört rätt? . . . Han ville, att hon skulle . . . hon kunde knappast tänka ut tanken. Hvem hade väl ingifvit honom denna fruktansvärda tanke? Han hade ju faktiskt föreslagit henne fosterfördrifning.

Med ett skrik sprang hon upp.

"Sade du, att det var ett bevis på din kärlek till mig, Georg? . . . Detta afskyvärda förslag! . . . Så långt har det alltså gått med dig! O, hur kunde du, George? . . . Jag önskar till Gud, att jag aldrig hade gift mig med dig! Ett bevis på kärlek, detta! O, gode Gud, hjälp mig öfver denna tunga pröfning!"

Förtvifladt gråtande, sjönk hon ihop.

Med en svordom grep Georg efter sin mössa.

"Dig kan man aldrig göra till lags!" skrek han vildt samt slog dörren i lås efter sig, så det dundrade i huset, då han gick ut.

Han måste genast träffa Sara och för henne omtala sitt nederlag. Hon skulle kanske finna på råd.

Han bedrog sig inte. Sara smekte hans fåfänga samt beklagade honom, som måste lefva vid sidan af en så oförstående kvinna, som Martha. Hon uppskattade ju inte alls hans förtjänster. Han, som ville henne så väl.

Han drack glas efter glas och var knappast tillräknelig, då han drog den sympatiska Sara till sitt bröst samt stannade kvar intill morgonen, innan han smög sig ut ur hennes kammare.

Saras seger var fullkomlig. Nu var det så som hon ville ha det. Allt gick efter beräkning och Georg var i hennes våld, hennes viljelösa slaf och hon skulle kvarhålla honom med osynliga fjättrar, till dess att hon blef hans hustru. Med tålamod ville hon afvakta händelsernas gång. Slutet skulle bli fullständig seger för henne.

NIONDE KAPITLET.

Ödet väfver nya mönster.

Lillan var sjuk. En besvärlig hosta plågade barnet. Doktorn tillkallades. Kikhostan hittade vägen till Marthas hem, och det blef andra saker att bekymra sig öfver. Trots all medicin och all omvårdnad förvärrades sjukdomen. Det blef ansträngande dagar för Martha. Inte blott dagarna . . . nätterna voro ännu värre. Hostattackerna voro då så ihållande och svåra, att modern trodde rakt, att lillan skulle dö i hennes armar. Det lilla ansiktet blef alldeles svartblått och det lät, som om barnet skulle kväfvas af hostan. Då måste modern hitta på något sätt att gifva lindring till den stackars plågade lilla.

"Elsa lilla, du får inte lämna mig. Om du dör, barnet mitt, så dör jag också. Hvad skall det då bli utaf mig? . . . Du är ju allt jag har," klagade hon.

Fadern stördes aldrig däraf. Han sof som om inte ens en domsbasun kunnat väcka honom. Blind som alltid, såg han inte, huru hans hustrus kinder blefvo allt blekare och magrare af nattvak och af ängslan. Ögonen hade redan mörka ringar och hon blef en skugga af sig själf. Äta kunde hon knappast dessa dagar. Hon hade inte haft en hel natts sömn nu under nio dygn. Hon nästan släpade sig fram, ty visserligen kan en moder göra mycket för sitt barn, men krafterna sviker dock till sist.

Doktorn skakade på hufvudet, då han den nionde dagen kom för att se om lilla Elsa. Han sade: "Det här duger rakt inte, fru Rudberg! Ni blir själf sjuk, om ni inte tar vara på eder en smula."

"Jag kan väl inte låta barnet ligga och dö för min bekvämlighets skull?" svarade hon samt berättade, huru ofta hostattackerna kom och huru svåra de voro.

"Men kan in inte turas om och vaka hvar sin natt?"

"Herr doktor, min man vaknar inte, om man så skjuter af ett skott invid hans öra. Nej, det går alldeles inte. Somnar han bara in, så vaknar han inte, förrän på morgonen."

Doktorn talade emellertid med sergeanten och fäste hans uppmärksamhet på Marthas utseende. När han så betraktade henne, blef han häpen samt lofvade att vaka följande natt, så att hon skulle få hvila.

"Jag har en del skrifning att utföra och skall sitta uppe med det. Det skall hålla mig vaken. Sedan skall jag nog vaka natten ut. Lita på mig."

Han kom också hem tidigare än vanligt samt sände genast Martha till sängs.

Först visade hon honom, huru han skulle bete sig, när hostattackerna blefvo svåra och i sin ängslan hotade hon att taga lifvet af sig, om lillan dog. Han lugnade henne och med hans löfte gick hon till hvila, samt vågade somna med detsamma. Liksom i drömmen hörde hon, att han passade på lillan och då somnade hon in hårdt.

Georg satt uppe flere timmar, ofta afbruten i sitt arbete af lillans hostningar. Så länge han var vaken, passade han barnet förträffligt, men han blef sömnig och kunde knappast hålla ögonen öppna. Ett stycke efter midnatt beslöt han att lägga sig. Han skulle ändå lyssna efter lillan och sköta henne, tänkte han.

Hans goda föresatser ledo skeppsbrott: så fort han kom i säng somnade han och sedan var hela världen död för hans sinnen. Han sof och lillan hostade till dess att hon blef svart i ansiktet; men ack, modersinstinkten anade förhållandet. Martha vaknade och i ett ögonblick hade hon lillan i sina armar. Svetten pärlade på hennes panna. Skulle barnet dö? . . . Det såg ut, som det hade kiknat ut, men Martha bultade den lilla i ryggen och vände henne på alla vis och ropade alla smeknamn i världen i hennes öra och till sist kom andedräkten tillbaka och Martha hörde åter lillans gråt. Ömt smekande tryckte hon den lilla intill sitt bröst: "Min lilla ängel, min älskade flicka. Gå inte från mig," ropade hon gråtande och gick fram och åter öfver

golfvet med den sjuka. Och Elsa log och somnade i hennes armar.

Georg sof och snarkade som vanligt. När Martha hade lagt den lilla, stod hon och såg på honm. Hon kunde inte hjälpa, att hennes förakt ökades för denne man. Sömnen var förstörd för henne den natten, och tidigt gjorde hon upp eld i köksspiseln, samt tog vaggan med sig och stängde dörren.

"Sof du, Georg. Vi skola ej störa dig och kunde det inte häller, om vi ville det aldrig så gärna."

Doktorn kom tidigt för att höra efter den lilla. Martha omtalade allt. Sergeanten måste skamsen tillstå, att han dugde inte till att vaka.

"Jag har tänkt öfver saken," sade doktorn. "Jag känner en f. d. sjuksköterska, som jag träffade i går, och jag frågade henne då, om hon ville åtaga sig Elsa en tid? . . . Hon var villig och kommer hit, när som hälst, så fru Rudberg får se henne. Jag rekommenderar henne af hela mitt hjärta."

Det knackade på dörren, och en kvinna kom in, som doktorn presenterade såsom varande den omtalade sköterskan, fru Svensson.

"Nu, fru Rudberg, skall ni låta mig råda. Ni står inte ut längre och fru Svensson tar Elsa med sig nu genast, medan ni går till sängs. Hon sköter om barnet, som om det vore hennes eget. Var alldeles lugn för den saken."

Fru Svensson hade ett förtroendeingifvande utseende, och Martha kände inom sig, att hon kunde lita på henne.

"Om lillan dör, fru Svenson, så dör jag med," sade hon, medan hon ångestfullt såg henne i ögonen.

"Lita på mig, fru Rudberg, och framförallt, lita på Gud. Jag lofvar att sköta om den lilla, som om det vore mitt eget barn. Mera kan jag inte lofva."

Dessa ord lugnade Martha alldeles, och de fingo nu taga barnet med sig. Sergeanten bar själf den lilla ut till doktorns vagn, som väntade utanför. Därpå gick han tillbaka till köket och uppgaf ett rop vid åsynen af att Martha fallit

afsvimmad till golfvet. Fru Grandin ombads genast att komma ned till hjälp.

Krafterna hade svikit i och med att ansvaret lyftes från hennes skuldror. Det myckna nattvaket, ängslan utan uppehåll och alla ledsamheter hade till sist brutit Marthas krafter.

Under tre hela dygn låg hon i ständig dvala. De fuktade hennes läppar med något vin, annars förtärde hon intet. Hon hörde eller såg alls intet. Ögonen voro ständigt slutna, och så länge de sågo att hon andades, läto de henne ligga i ro.

Visserligen kastade hon sig ibland oroligt på bädden, men dessemellan sof hon tungt. Midt på dagen — den fjärde efter det Elsa tagits från henne — vaknade hon och såg sig förundrad omkring. Hon slöt dock åter ögonen och somnade. Fru Grandin omtalade detta, när sergeanten kom för middag. Hon skötte nu om hemmet, medan Martha låg. Hon hade talat till Martha, men ej erhållit svar.

En timme efteråt slog hon åter upp ögonen. Denna gång var medvetandet klarare och hon yttrade några ord, som kallade fru Grandin till hennes sida.

"Önskar fru Rudberg något?"

De hade inte lagt bort titlarna. Ingendera hade velat vara den första att föreslå det och så hade de fortsatt att kalla hvarandra för fru.

"Jag känner mig så hungrig," blef svaret.

"Gud ske lof för det! . . . Det skall snart blifva afhjälpt. Vi ha en god mjölkvälling i ordning för er."

Långsamt åt hon den goda vällingen, sittande i bädden. Därpå hjälpte henne grannfrun med kuddarne, så att hon åter kunde ligga bekvämt. Hon slöt genast åter ögonen, men öppnade dem igen samt frågade efter lillan.

"Hon är mycket bättre och hostar inte alls mycket nu. Fru Rudberg kan vara alldeles lugn för den saken."

"Tack!" hviskade Martha till svar, och den oroliga blicken blef lugn. Trött slöt hon ögonen igen. Hon var fortfarande så trött, så trött . . .

TIONDE KAPITLET.

Öfverraskningar.

En stor likgiltighet hade kommit öfver Martha. Hon hade totalt tappat allt intresse för lifvet. Till och med lillan syntes vara glömd. Hon rörde knappast maten, som bars till henne, och slö och liknöjd låg hon hvarje dag till sängs. Inte heller talade hon mycket och visade intet intresse för någonting.

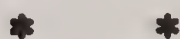
Vänner besökte henne, men hon kunde ej rycka upp sig ur likgiltigheten. Sara kom också en dag med en flaska sjukvin, samt fina kakor att fresta aptiten med, som hon sade. Hon talade inställsamt som vanligt, men Martha var likadan mot alla.

Sara betydde inte mera för henne än hvilken annan som hälst. Hon hyste ej den minsta misstanke mot Sara. Visserligen hade man gjort anspelningar om, att Sara troligtvis blifvit besviken, då Georg gifte sig med en annan, men mera hade inte blifvit sagdt. Martha hade skrattat som de andra åt saken, men därvid stannade det.

Folk kommo och gingo, men hon förblef lika slö för hvarje dag. Intet fans som kunde pigga upp henne, och dagarne gingo, utan att hon ens orkade stiga upp. Hon var bara trött, så trött för jämnan. God tid hade hon att tänka, och tankarne tyngde henne blott alltmera. Grubbel är farligt, men ingen förstod hennes inre sorg, hennes lifs stora missräkning i det äktenskapliga lifvet med hennes make. Dessa dagar visade sig Georg inför andra bekymrad öfver sin hustrus tillstånd och de tyckte synd om dem båda två, fastän de inte förstod själfva kärnan till allt.

Kärleken betydde så mycket för henne och den var död. Huru skulle hon då blifva frisk? När Georg steg fram till hennes bädd, kände hon det, som om han gjort det af tvång, ej af fri vilja, endast för syns skull. Kanske gjorde

hon honom orätt, tänkte hon ibland, men inför hennes forskande blickar slog han ned sina ögon. Han såg skuldmedveten ut, och det hjälpte inte upp Marthas omdöme om honom. Troligen skämdes han inför henne, tänkte hon, men anade dock icke det rätta förhållandet. Aldrig mera skulle hon kunna se på honom, såsom då hon stod brud, aldrig.

En dag kom Georg hem till middagen och såg mäkta hemlighetsfull ut. Han var mot vanligheten klädd i civila kläder och gaf sig ej ens tid att taga af sig hatten, då han kom rakt fram till Marthas bädd, samt tog fram en bundt sedlar och viftade emot henne med dessa.

"Har jag inte mycket pängar, du Martha?" frågade han glädtigt.

"Hvems pänningar är det?" frågade hon.

"Det är mina egna pängar," kom det i triumferande ton.

"Dina!" . . .

Huru föraktligt hon kunde säga det enda ordet i alla fall. Han bet sig i läppen af förargelse, men svarade:

"Jag har tagit ett lån på banken i dag. Här äro pängarne. Jämt två tusen kronor lånade jag. Är det inte mina pängar det, kanske?"

"Har du lånat två tusen kronor! . . . Hvad skall du med alla di pängarne?" . . . Hon var slagen med förvåning.

Glad öfver hennes intresse, lade han sedlarne framför henne på täcket, samt pratade, medan hon tankfullt rörde vid dem samt lyssnade till honom.

"Värden har lofvat att reparera det stora rummet, så att vi kunna hyra det. De skall begynna i nästa vecka med arbetet. Det skall läggas in nytt golf och tapetseras, samt målas snyggt därinne."

"Det skall väl inte du betala heller?" . . .

"Nej, visst inte, men lyssna nu till mina planer. Jag har tänkt, att du skulle resa till hufvudstaden och hälsa på dina systrar, medan di arbetar här, och när nu Elsa är i

goda händer, som du vet, så kan du utan hinder vara borta. Det skall göra dig godt och på samma gång kan du köpa ett piano, där. Du har ju alltid tyckt om musik, och här har du intet att spela på. Tror du inte det blir trefligt?" . . .

Hon skulle få återse sina systrar och sina många bekanta. Nog var det något lockande i detta förslag, alltid. Färgen tycktes vid blotta tanken återvända till de nyss så bleka kinderna.

Georg iakttog verkan af sina ord, samt fortsatte:

"När du sedan återvänder, har du säkert fått nya krafter igen. Det blir allt det bästa vi kan göra. Tror du inte det?"

Utan att egentligen tänka på, hvad hon gjorde, räknade Martha sedlarne, men måste räkna dem om igen, ty en tanke föll henne in, att det inte var rätta summan.

"Sade du inte, att du lånade två tusen?"

"Jo, det stämmer det."

"Men. Georg, här är ju endast ett tusen! Hur hänger det ihop?"

Något förläget svarade han, att borgesmännen velat låna litet på samma gång. Den ena, en af löjtnanterna, önskade låna 500 kronor. De andra, tvänne sergeanter, önskade låna 250 kronor hvardera. "Därför lånade jag två tusen, så att de kunde blifva hjälpta på samma gång, ser du," svarade han henne.

"Du är allt ett snille, Georg," sade Martha, full af medömkan och förakt. "Jo, det skulle jag gjort, sedan jag fått betala alla gamla vinräkningar åt dem förut."

"Det var ingen af dem, inte," svarade han.

"Det gör detsamma, Georg. Du har fått en läxa, men du lärde dig intet."

"Var inte orolig, Martha. De betalar säkert allihop."

"Tog du skriftligt af dem, på deras lån?"

"Det behöfs inte. Deras ord är lika säkert som ett kontrakt."

"Hvarför talade du inte med mig om saken först? . . . Vi har ju allt vi behöfver. Hvarför ställa oss i sådana onödiga bekymmer? . . . Jag skulle genast afrådt dig."

Trött lade hon sig ned igen, ty krafterna sveko henne. Ingen styrka fans i hennes kropp ännu, och hon hade suttit en lång stund nu, upptagen af detta nya, som händt.

"Oroa dig inte! Jag tar det här på mitt eget ansvar. Blif frisk du, bara." Därmed plockade han tillsammans sedlarne, samt lade dem i skrifbordslådan och gick sedan till middagsbordet för att äta.

De nya tankarne ryckte emellertid upp henne något. Hon tänkte på systrarne, samt modern. Hon skulle få resa och återse dem. Dessa tankar uträttade mera än någon medicin kunnat göra. Georg hade dock inte ansett nödigt att tillkalla doktorn för Marthas skull. Han tänkte att hvila var allt hon behöfde.

Följande dagen satt Martha uppe och åt mera. Aptiten kom tillbaka och därmed också krafterna. De beslöto också att besöka lillan. Georg beställde häst och vagn och så hälsade de på hos fru Svensson.

Elsa trifdes godt, hostade mindre och hade alldeles glömt sin mamma. Fru Svensson tröstade Martha med, att så är små barns sed. De glömmer så lätt, och väl är det i många fall. Nyligen hade en moder dödt från sina små, men dessa förstodo inte sin förlust. De hyllade sig till andra männskor fort, blott de voro goda mot dem. Martha omtalade sin mans förslag ,att hon skulle resa till släktingarne på ett besök samt omnämnde sin kraftlöshet.

"Det fins inte bättre medicin i världen, fru Rudberg, än att få ombyte i förhållandena ett litet tag. Jag råder eder att resa fortast möjligt. Elsa är i godt förvar, som ni ser, så det fins ingen orsak att oroa eder för henne."

Det blef alltså beslutadt.

Martha reste ett par dagar därefter.

Georg köpte biljetten och styrde om allt. Äfven fick Martha medtaga 300 kronor. Meningen var att hon skulle försöka finna ett begagnadt piano i Stockholm och så låta sända det till Norrland.

* * *

Detta var i vårens första gryning och den späda grön-

skan började att pryda markerna med grönt. Träden slogo ut sina nya gröna blad och det var skönt att se det nya lifvet spira upp öfverallt. Martha såg sig omkring med förtjusta blickar. Lifvet var allt skönt ändå! . . . Så orätt af henne att önska sig döden! . . . Hon insåg det nu, och i hjärtat bad hon en bön om förlåtelse för sina dystra tankar, som en tid upptagit hela hennes själ.

Hon påminde sig ock barnet, som skulle komma. Det hade trädt i bakgrunden under dessa sjukdomens och lifsledans dagar. Nu svällde hjärtat i henne af kärlek till den lilla ofödda varelsen under hennes hjärta. Hon hade ju mycket att lefva för ändå. Hur kunde hennes tankar ha löpt så vilse? . . . Ack, det måste varit hennes försvagade krafter, som kommit henne att önska sig döden. Hennes missräkningar i äktenskapet trädde äfven i bakgrunden under dessa nya inspirerande tankar.

Hennes skyddsängel hviskade många goda föresatser i hennes öron, under resans lopp, ty nu var hennes sinne beredt för goda, ädla tankar.

Barnen! . . . För dem skulle hon lefva och inrätta lifvet på bästa sätt. De skulle fostras till att lefva ett kristligt lefverne och gudsfruktan skulle bli deras mål. Hon ville lära dem, att se det sköna i allt, som var skapadt, och att alltid göra det, som var rätt, ädelt och godt.

Georg! . . . För honom skulle hon bli hushållerskan, som lagade hans mat och skötte om hemmet för dem båda. Det var allt han önskade och det skulle hon göra till hans belåtenhet i fortsättningen som hon hittills gjort det.

Gud ske lof för dessa nya tankar, denna nya syn på förhållandena! Det var resans förtjänst. Hon kunde aldrig erhållit ett bättre läkemedel.

Nu skulle hon samla krafter i fulla drag för framtidens stora mål. Den underbara vårluften insöp hon i fulla drag och därmed nya krafter, nytt rikt blod i de nyss så bleka kinderna. Sorgen slog hon bort. Nu var det inte tid att dö mera, nej, lefva ville hon, lefva ett rikare, ett bättre lif.

Martha rätade på sig. Bröstet tycktes vidga sig af lef-

nadslust under de nya tankarne. Hon behöfde ett långt lif att utföra allt, hon önskade.

Resan gick fort på detta sätt. De glada tankarne gjorde hennes hållning rakare och högre tycktes hon växa. Gången blef spänstigare och lättare än förr. Hon tyckte rent af, att hon växte med hvarje minut som gick.

Vid Stockholms Centralstation möttes hon af systrarne. De både gräto och skrattade vid mötet och de kände medömkan, då de funno henne så förändrad till utseendet.

"Men hvad i alla dagar har Georg gjort med dig? . . . Du är ju så mager och eländig, du, som brukade se ut som hälsan själf? . . . Är du inte lycklig?" ropade de.

För en vecka sedan skulle hon svarat: "Nej, jag är olycklig i mitt äktenskap," men nu hade hennes själ fått nya intryck och hon svarade: "Jag har varit sjuk."

Därpå pratade hon muntert om sin resa och andra ting. De gjorde utflykter till omgifningarne samt underhöllo Martha på alla sätt och vis. Äfven lyckades de finna ett piano till 250 kronor som köptes samt sändes pr järnväg till hemmet i Norrland.

Sedan önskade Martha resa hem, men Georg skref, att hon inte skulle göra sig brådtom, ty ännu var inte mycket gjordt med rummen. De skulle samtidigt måla och tapetsera de rum, som de hittills bebodt.

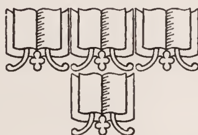
"Så du förstår, att du inte kan göra något hemma i alla fall," skref han i brefvet till henne. "Allt är här huller om buller ännu."

Systrarne önskade, att hon skulle stanna längre och modern var glad att hafva henne hos sig en tid. De hade ju varit skilda i flera år.

Ett par veckor förflöto åter på detta vis, men Georg skref åter, att hon inte skulle tänka på att resa tillbaka ännu på ett par veckor. Arbetet gick så långsamt m. m.

När så fyra veckor hade förflutit och Georg likväl fortfarande skref, att arbetet ej var färdigt ännu på en tid och att hon borde stanna litet längre; han skulle nog låta henne veta, när hon kunde komma etc.; samt att han ville ha allt i ordning, innan hon kom, och att han hade skaffat en

jungfru från en bondgård i närheten att göra det gröfsta arbetet m. m., m. m., ja då brydde sig Martha ej om att vänta längre, utan i största hast packade hon sin resväska, sade farväl och reste utan att underrätta maken om sin ankomst tillbaka till Norrland.

ELFTE KAPITLET.

Hemma igen!

Sent på aftonen anlände Martha till sin bestämmelseort och ilade genast skyndsamt mot hemmet. Tanken på att återse Elsa bevingade hennes steg. Hon mötte knappast någon människa på vägen och snart knackade hon på sin egen köksdörr.

Det lyste från fönstret och hon hörde någon ropa: "Stig in!"

Det måste vara jungfrun, som Georg skrifvit om. Martha öppnade dörren och såg en stor bondflicka därinne, som nyfiket betraktade henne.

"Är sergeant Rudberg hemma?" frågade Martha allvarligt, fast inom sig full af glädje att åter vara hemma. Flickan hade aldrig sett henne och anade intet.

"Nej, frun. Sergeanten är inte hemma, men kommer snart. Vill frun vänta, kanske?"

Då råkade Martha få se vaggan och hvem, om inte hennes egen älskling, Elsa, låg där. Hastigt sköt hon undan flickan samt gick rakt fram till vaggan och föll ned på sina knän, medan glädjetårar runno nedför kinderna. Hennes älskade lilla låg där så rödrosig och frisk, samt log i sömnen, som om hon anat, att nu var mamma här hos henne. Martha fattade de små händerna samt höljde dem med kyssar, medan hon kallade lillan alla möjliga smeknamn.

Flickan hade hela tiden stått där alldeles förvånad öfver den främmande damens beteende, men nu uppgick ett ljus för henne.

"Är . . . är det kanske fru Rudberg?" frågade hon.

"Ja, jag är fru Rudberg," svarade Martha och reste sig nu från golfvet. "Du är väl den nya jungfrun, som min man skrifvit om. Hvad heter du?"

"Ida," svarade hon nigande.

"Huru länge har du varit här, Ida?"
"Ett par veckor nu, frun. Fru Svensson kunde inte behålla Elsa längre, så sergeanten hyrde mig att taga hand om henne."
Ett moln steg upp på Marthas panna. Hvarför talade inte Georg om det i brefvet till henne. Andra hade fått sköta hennes tös, medan han gjorde allehanda undanflykter för, att hon ej skulle komma hem. Hvad menade han med det? . . .
Högt sade hon dock intet, utan begynte att taga ytterkläderna af sig. Ida började nu att göra ursäkter, för att det var så ostädadt, men lillan skulle vara i armarne för jämnan o. s. v.
"Jaså, lillan har tagit sig fula vanor? Dem skall vi allt ta' bort," svarade Martha muntert.
Arbetarne hade samma dag afslutat arbetet, omtalade Ida, och Martha gick genast in att se på rummen. Nya tapeter i ljusa, vackra mönster prydde väggar, och dörrar, fönster och paneler voro målade i hvitt. I det stora rummet var nytt golf inlagdt och allt måladt i brunt, samt tapeter i samma färg. Pianot stod därinne, men dammet låg tjockt på detsamma. En ny plyschklädd divan och andra nya möbler funnos därinne. Divanen stod öppen, tydligen lämnad som den stod på morgonen, med täcket afkastadt, såsom om någon just stigit upp. Ida hade alla skäl i världen att skämmas, men så blef hennes brådska stor nu i stället. Martha anade dock ingenting. Hon just såg sig omkring öfverallt. Händelsevis kom hon att öppna dörren till tamburen, eller hade flickan lämnat den öppen. Alltnog hon tittade sig omkring äfven där, samt råkade att se flera butlejer bakom dörren. Hon tog upp en af dem, och det stod cognac på etiketten.
"Hvems buteljer är detta?" frågade hon genast Ida.
"Det är fröken Saras. Jag menar hon har burit hit dem till sergeanten," bättrade hon på.
"Hvarför det? Skall här bli kalas, då?" frågade Martha litet ironiskt och såg på de ostädade rummen.
"Nej, tycker nå'n det? Fröken Sara bär ofta hit stark-

saker till sergeanten och stannar hos honom till sent. De sitter och pratar med hvarann' förstås," bättrade hon åter på. Hon tycktes upptäcka, att hon började svaren lite dumt och ville därför förbättra dem en smula.

"Det var lustigt! Gör hon det? . . . Vill du nu koka mig en kopp kaffe, Ida?" . . .

"Förlåt, frun, att jag inte tänkte på det genast, men jag blef så öfverraskad, så."

Martha nickade vänligt åt henne, hvarpå Ida skyndade sig till köket.

Glad att vara hemma igen, satte sig Martha invid pianot samt fingrade på tangenerna för att pröfva om det var i ton. Då knackade det på dörren och hon ropade:

"Stig in!"

Det var en af officersfruarne, en god väninna till Martha, som slog ihop händerna af glädje, när hon såg att Martha var hemma och satt därinne.

"Det var då välsignadt bra du, att du kom hem. Du var länge borta."

"Det hade blifvit ännu längre, om Georg fått sin vilja fram. Han skref att jag skulle stanna ännu längre, men jag reste ändå, utan att ens underrätta honom."

"Ville inte Georg, att du skulle komma hem ännu? Hvad säger du, Martha?"

"Se här har jag brefvet, så får du läsa själf."

Martha letade fram brefvet från sin handväska och räckte henne det.

Medan hon läste det, kom Ida in med kaffet samt tillsades att sätta fram en kopp till.

Hvad Hilda (så hette väninnan) tänkte, sade hon ej, men hon såg tankfull ut. Martha var alldeles för omisstänksam af sig. Hon såg ju, hvad som försiggick, men tänkte inte vidare på det. Senare i lifvet erinrade hon sig det ganska väl.

Kunskapens träd på godt och ondt, lifvet, hade ännu mycket att lära henne. Högt sade Hilda: "Du kunde aldrig företagit dig något bättre än att du reste hem."

Kanske att Hilda kunde ha öppnat Marthas ögon, men

hon teg ännu. Många år därefter påminde hon Martha om denna stund och öppnade hennes ögon för det som var dunkelt, men då var det för sent.

De drucko kaffet, samt pratade gladt, då steg hördes och dörren öppnades på vid gafvel. Där stod sergeanten och stirrade på Martha, alldeles som fastvuxen på tröskeln. Hilda betraktade honom skarpt, men Martha reste sig ej. Hon satt på stolen och undrade, hvad han skulle säga om hennes oväntade hemkomst.

Ingen sade något och det blef en tryckande tystnad.

Hilda bröt dock förtrollningen med att säga: "Stå inte där som en bildstod, Georg, utan stig fram och kyss din hustru till välkomst."

Mekaniskt steg han fram till Martha samt kysste henne. Han tordes inte annat, äfven om det tydligt syntes, att han var uppriktigt förargad. Martha kände att kyssen gafs med tvekan. Den var inte uppriktig, men hon trodde han var ond för att hon ej underrättat honom om sin hemresa.

"Hur kom du hit?" utropade han till slut.

"Med tåget, förstås," svarade Martha skrattande.

"Bad jag dig inte att vänta, till dess att jag skref, att allt var färdigt?"

"Visserligen, Georg, men jag längtade tillbaka och reste ändå."

"Seså, gräla inte nu," afbröt Hilda. "Var du glad i stället, Georg, att Martha är här igen! Tack för kaffet. Nu måste jag gå."

"Jag går också, men kommer snart tillbaka," yttrade Georg, samt följde fru Hilda ut genom dörren.

Martha gick ut efter dem, men buteljerna bakom dörren fångade hennes intresse. Hon lyfte upp den ene efter dn andre och läste etiketterna. Det var två buteljer med cognac jämte likör, bränvin och franskt vin. Inalles sex buteljer. En stund stod hon i djupa tankar, men så höjdes hennes bröst af en tung suck. Det kändes som om en kall hand hade prässat hennes hjärta, så att det rakt gjorde ondt.

TOLFTE KAPITLET

En orolig natt

Tiden rullar framåt dag efter dag och vi ger knappast akt därpå. Endast då vid en blick tillbaka ser man, att tiden går och går och aldrig står stilla. Dagar bli veckor, ja månader och år, innan man vet ordet af.

Det närmade sig alltmera den dagen då det väntade barnet skulle komma. Som en god husmoder anstår hade Martha beräknat tiden och hennes hus var redo för den stora händelsen. Hennes sista stora tvätt var öfverstökad. Allt låg rent och nystruket på sin plats. Det som behöfde lagas var gjordt före tvätten. Strumpor voro stoppade och lagda i ordning på sin bestämda plats. Huset hade genomgått en grundlig rengörning. Silfret var putsadt och kokkärlen blänkte fina på hyllorna. De sistnämnda voro försedda med nya hvita hyllremsor. Med stolthet kunde unga frun se på sitt verk, ja på hvarje vrå i sin lägenhet.

Hon hade inte behållit Ida länge, men nu hade de anställt en ny flicka, som hette Jenny. Martha hade känt sig starkare efter resan och själf skött om sitt hus. Nu måste hon likväl skaffa någon till att ordna för Elsa, när hon själf blef liggande, och att tillreda måltiderna för dem alla. Den nya flickan satt i köket och skref bref, medan Martha hvilade sig en stund.

Lillan sof i sin bädd. Det var inte sent ännu, och Martha satte sig invid pianot, samt spelade sakta. Det var så skönt att i musiken få lägga ned sin själs tankar. Hon började att sjunga, nu som alltid med känsla och glöd.

Man talade inom kasärnen om fru Rudbergs vackra sångröst. Alltsedan hon erhållit pianot, kunde hon om aftnarne sitta och drömma och spela och sjunga för sig själf. Då satt lillan och lyssnade samt kunde stulta fram till

mamma och räcka henne läpparne till en kyss. Elsa visste, att mamma tyckte om att blifva kysst. Då frågade Martha: "Hur mycket tycker du om mamma, Elsa lilla?" . . ...

"Så-å-å", kom det långdraget och sträckte Elsa därvid ut armarna, för att angifva ett stort, stort mått. Det menades, att det fanns ingen gräns för hennes kärlek till mamman.

Belöningen blef ett stormande famntag och hon lyftes högt, högt upp af sin älskade mamma. Det blef kyssar och smek i oändlighet mellan de båda.

Människor, som gingo förbi på gatan stannade ofta för att lyssna till Marthas sång. Hon glömde sig själf och sjöng af hela sin själ. Sångerna växlade allt efter hennes själs stämningar. Ibland vemodiga och sorgsna, men åter igen voro de glada folksånger o. d. Hade hon barnen i tankarne, så hördes en underton af lycka och glädje i rösten.

Georg var sig lik som förut. Den kyssen han gaf Marthat på Hildas tillsägelse, var det enda närmande som han bestått henne med. Hon brydde sig inte mera om att sörja öfver den saken. Hon var van nu . . . . Martha lät honom använda den nya divanen, där han påstod att han sof så godt. Hon tog Elsa till sig i stället om nätterna. För öfrigt kom Georg så sent hem, att han skulle stört dem. Ofta hörde hon honom komma hem fram emot morgonsidan, men hon gjorde ingen anmärkning. Det skulle ha tjänat till rakt ingenting, ändå. Var dörren öppen mellan rummen, stängde han till den, och därefter såg Martha till, att den förblef stängd.

Deras enda umgänge var vid måltiderna. Till dem kom han regelbundet. Medan Ida var där, brukade han tacka för maten, när han lämnade bordet, d. v. s. han sade, då han steg upp från bordet: "Tack för maten, Ida, den var god."

Martha lade fingret på munnen, när Ida gjorde min af att protestera. Sedan sergeanten gått, sade Ida, att hon ville inte taga emot nån tack, då det ju var frun, som själf lagade till hvarje rätt, men Martha skrattade och sade: "Hvad gör det, Ida? Du kan inte tro, hvad det låter roligt,

när jag hör honom tacka dig. Han har aldrig en enda gång tackat mig för maten eller sagt, att den är god. Låt honom hållas."

En tid fick han hållas, men en dag svarade Ida honom sålunda: "Jag vill inte ta emot tack mera af sergeanten, för det är ju frun, som kokar maten själf för jämnan. Tacka henne och inte mig."

Sergeanten hade stirart ett ögonblick på Ida samt därefter svängt om på klacken och lämnat dem. Därefter tackade han aldrig mera för maten. Han åt och gick, och det var alltsammans.

"Ser du nu, Ida, att du förstörde det trefliga för mig. Vi får ingen tack mera för vår goda mat," sade Martha skrattande några dagar senare.

* * *

Martha spelade den vackra jul-psalmen:

Var hälsad, sköna morgonstund,
Som af profeters helga mund
Är oss bebådad vorden!
Du stora dag, du sälla dag,
På hvilken Faderns välbehag
Ännu besöker jorden!
  Unga sjunga
  Med de gamla,
  Sig församla
  Jordens böner
Kring den störste af dess söner.

Hon sjöng med högtidligt allvar alla versarna och när hon tystnade, hördes en snyftning. Martha vände sig om på stolen.

"Men, Jenny, hvarför gråter du?"

"Jo, det betyder säkert något, att frun sjunger julspal-

mer nu. Jag blir gråtfärdig blott att lyssna därpå," snyftade hon fram.

"Inte ska du vara vidskeplig, Jenny! Det är för resten sent nu. Jag skall inte spela mera i afton. Jag är trött i alla fall."

Martha lämnade pianot, samt hjälpte Jenny att göra i ordning bäddarne för natten. Därefter fick Jenny tillsägelse att gå till hvila, och sedan hon sagdt sitt "god natt!" var Martha ensam och ostörd.

Hon föll i tankar. Elsa sof godt. Hon kunde nu stulta omkring på sina små ben. Den lilla var så brdådmogen och förståndig af sig!

Det såg ibland ut, som om hon kunnat läsa moderns tankar. Såg mamma ledsen ut, kunde Elsa komma fram och sträcka ut armarne samt säga: "Så-å-å . . ."

"Gud välsigne dig, barnet mitt!" kunde mamma svara henne och taga henne i famnen en stund. Hon förstod, att den lilla velat öfvertyga henne om sin kärlek. På den lillas kärlek kunde mamma lita. Den stod fast, om allt annat föll.

Ofta, när modern satt och sydde, kunde Elsa sätta sig med hufvudet i händerna och armbågarne i knä't samt sitta stilla och bara se på henne. Då såg lillan mäkta djupsinnig ut. När mamma lade märke till det, blef det stora famnen, förstås. Ibland låtsades inte mamma se, hur lillan på detta tysta sätt väntade på henne, utan hon sydde och sjöng och hade blicken på annat. Elsas ögon följde henne likväl troget och förväntansfullt. Så mycket mera smek blef belöningen. Lillan var till mycken glädje. Martha log vid alla dessa tankar, men så helt plötsligt drar en skarp smärta igenom hennes kropp. Hon kunde knappast hålla tillbaka ett skrik. I ett nu var hon brakt tillbaka från sina drömmar till verkligheten.

Skulle det väntade inträffa nu? Denna natt kanhända? . . . Det var sent, nära midnatt . . . Hon lade sig och slöt ögonen. En ny skarp smärta öppnade åter hennes ögon och hon höll handen för munnen för att hon inte skulle skrika högt. Smärtan försvann dock lika hastigt som den kom-

mit och hon slöt ögonen ånyo. Hon mindes från Elsas födelse, att det kunde hålla på sålunda i timmar, samt ville ännu inte kalla på hjälp.

Sålunda slumrade hon till en stund mellan hvarje smärta, till dess att dessa blefvo allt plågsammare, allt värre och svårare.

Tvänne långa timmar förflöto på detta sätt och hon tordes inte vänta längre nu, utan beslöt att väcka Jenny, för att hon skulle hämta den förut påtingade fru Hellström, som var en skicklig sköterska för sådana tillfällen.

Martha var säker på, att stunden nu var inne. Redan denna natt skulle det väntade barnet göra sitt inträde i det Rudbergska hemmet. Hon gick därför ut i köket samt ropade: "Jenny!"

Flickan satte sig yrvaken upp i sängen.

"Hvad står på? Är frun sjuk?" frågade hon genast.

"Ja, min kära Jenny. Jag är så sjuk. Gå genast efter 'frun', du vet . . ."

I blinken stod flickan på fötterna och klädde sig skyndsamt. Därpå ilade hon ut i nattens mörker. Fru Hellström bodde i närheten och var lyckligtvis hemma. Hon lofvade att komma genast samt gaf Jenny några tillsägelser om saker, som borde vara tillreds, hvarpå Jenny skyndade hem med budet.

Martha satt med svetten pärlande på sin panna af mattighet, då flickan återvände och omtalade att 'frun' skulle vara här om några minuter. Deltagande torkade Jenny hennes ansikte med ett kläde.

"Skall jag springa efter sergeanten också?" frågade flickan.

"För himlens skull, nej. Lofva mig att inte göra det. Inte på några vilkor. Inte förr än allt är öfver. Lofva mig det!"

"Jag lofvar det. Var inte orolig, fru Rudberg, för den saken."

Hon hade med förargelse sett, huru likgiltig sergeanten varit mot sin hustru och hon förstod, att denna inte ville se en så osympatisk och själfvisk man närvarande vid det-

ta tillfälle, då sympati och kärlek borde finnas i öfverflöd.

Fru Hellström kom nu och tog hand om den sjuka. Det blef svåra stunder för Martha, som hade att brottas med själfva döden denna natt. Henens plågor voro så fruktansvärda, att hon förlorande all besinning bad fru Hellström att göra slut på hennes lif.

Timme efter timme förgick och det började dagas, men ännu brottades Martha med plågorna och krafterna sjönko alltmera. Intet kunde dock lindra hennes smärtor, men frun gjorde hvad hon kunde till att hjälpa henne.

"Af barmhärtighet, fru Hellström! Gör slut på mina lidanden. Tag mitt lif, jag uthärdar ej mera," bad hon.

"Det är snart öfver nu, Lilla Martha min, bara lite mera tålamod. Snart är det öfver och vi glömmer alla lidanden i världen, ser du . . ."

Fru Hellström torkade svetten ur hennes ansikte samt gaf henne vatten att dricka.

Icke förrän kl. ½8 på morgonen föddes barnet. Det var nästan ljusan dag, då ett skrikande flickebarn såg dagens ljus, och Martha kände det, som om hon inträdt i dödsriket. Utmattad låg hon på kuddarne, medan 'frun' och Jenny fingo fullt upp att göra. Martha tyckte sig höra röster, men de syntes vara långt borta ifrån henne. Hon själf liksom sväfvade i rymden, tills det blef stilla och tyst för hennes sinnen . . .

Något senare låg dock Martha, ombonad i sin bädd och den nya gästen såg hon ligga invid sig, ett litet smalt ansikte med slutna ögon. Hennes hjärta svällde af stolthet och af kärlek, när hon såg det lilla oskyldiga, nyfödda väsen, som Gud sändt henne till sällskap. Elsa kom nu stultande in i rummet samt blef helt betagen af förundran öfver den nyfödda systern. Hon pladdrade och pratade i ett kör af baraste undran.

Nu var allt frid och glädje igen. Ack, huru lifvet skiftar! En minut död, en annan minut lif.

Sergeanten hade "dagen" den veckan och låg därför i kasärnen. Med "dagen" menas, att de ha tjänstgöring under natten en veckas tid. De måste gå igenom manska-

pets rum hvarje timme under natten för att se, att alla voro i sina sängar. På detta vis funno de ut, om någon försökte vara ute under natten, eller om de inte hade kommit in i rättan tid. Därför måste de ligga i kasärnen för att vara redo alla tider. Under dagen kunde de taga sin egen hvila.

När allt var i ordning, kom sergeanten, intet anande, hem för att äta frukost. När han öppnade dörren, fattade han genast situationen. Vredgad vände han sig emot Jenny.

"Hvarför sände du inte efter mig, flicka?" utropade han.

Martha svarade: "Jag förbjöd henne att gå efter dig, Georg."

Fru Hellström visade på den lilla nyfödda samt gratulerade honom till den fina presenten från hans fru. När hon såg att han fortfarande var ond, fortsatte hon: "Vid sådana här tillfällen är inte alltid en man välkommen, Georg. Det händer ofta, att de inte önskar mannen närvarande, så se inte så mulen ut för all del. Vi redde oss bra i alla fall, men din hustru har haft det mycket svårt i natt. Gud ske lof, att allt är öfver nu."

Hon lämnade rummet med Jenny, så att makarne kunde blifva ensamma. Georg gick då fram till bädden och såg kallt på Martha, samt sade: "Nog kunde du sändt efter mig, ändå."

Förstod han inte, att ett vänligt ord nu hade fört dem närmare hvarandra? Ett litet ord i vänlig ton skulle ha slutit klyftan emellan dem . . . Blott en liten handtryckning skulle gjort samma tjänst, men han lät tillfället gå förbi, och säkert gräto Guds änglar däröfver.

Martha brast i gråt.

Då ropade han på fru Hellström, samt bad henne lugna Martha, medan han själf gick ut för att äta sin frukost.

"Nej, se det duger då rakt inte, lilla frun, att gråta nu! Det går inte an,'" bannade hon med vänligt tonfall, och Marta svarade mellan snyftningarna: "Om han endast hade tagit min hand eller kysst mig, men han känner ingen glädje öfver mig eller öfver sitt barn. Han förebrådde mig endast i kall ton, att jag inte sändt efter honom. . . ."

"Så där är de flesta män, fru Rudberg. De begriper inte bättre. De har ingen aning om, hvad en kvinna får lida vid dessa tillfällen. Tag det inte så till hjärtat."

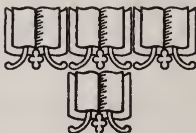
Hon klappade Martha vänligt och pratade om annat för att afleda hennes tankar, samt tog upp den lilla och frågade, om hon inte var bra söt.

Mellan glittrande tårar log Martha och svarade, att visst var hon det. Barnen voro solen, som lockade fram leendet på det sorgsna ansiktet.

Lugnet var återställdt, men i köket fick sergeanten en ordentlig uppsträckning af fru Hellström. Hon lät honom veta, huru nära döden hans hustru varit, samt tillhöll honom, att inte mera säga ett hårdt ord, ty det kunde döda henne.

Sedan ordnades allt, så att Martha låg mjukt och bekväm, hvarpå gardinerna drogos för fönstren och frun gaf sträng tillsägelse, att man inte på några vilkor finge störa Martha. Fullkomlig hvila och tystnad fordrades nu, och Jenny lofvade att se till, att allt blef enligt tillsägelse.

Dörrarne stängdes till och under den välgörande tystnaden somnade den uttröttade Martha in lugnt och tryggt, glömmande allt i sömnens famn.

TRETTONDE KAPITLET.

Martha finner på råd.

Om någon förklarat för Georg, att han i verkligheten var en slaf under Saras nycker, så hade han förnekat det på det bestämdaste. Han ville inte ens för sig själf tillstå en sådan sak. Var det likt, det! . . . Han märkte inte, att han i allt följde Saras råd. Han fann ett visst behag i att berätta allt hvad som tilldrog sig för henne, hon som ju förstod att smickra honom så bra. Hon var skicklig i att leda honom efter sitt behag.

Nu skulle hon också höra den stora nyheten om den andra dotterns ankomst. Sara frågade, förstås, hvad den nya tösen skulle heta?

"Jag önskade att hon finge heta Anna, men Martha vill att hon skall heta Margaretha," svarade han.

"Gör mig den glädjen, Georg, och kalla henne för Elisabeth efter mig."

Inställsamt förklarade hon, att ett namn mer eller mindre kunde väl inte göra något. Hon tillade äfven, att inte behöfde Martha veta, att det var hon, som föreslagit namnet Elisabeth. "Säg, att din mormor heter så," sade hon.

"Hon kan ju endast kallas vid ett namn," svarade han undvikande.

"Kalla det ett infall af mig, Georg, men gör mig till viljes i detta fall," bad hon.

När den lilla döptes, erhöll hon namnen Anna Margaretha Elisabeth.

Sara vann som alltid.

Martha trodde, att barnet uppkallats efter mormodern, som Georg omtalat. Hon hade inte en aning om de mörka makter, som rufvade på hennes lycka i hennes äktenskap. I okunnighet lefde hon sitt andefattiga äktenskap. Hade det varit lyckligare, om hon vetat af detta? . . . Tro-

ligen inte och godt för enhvar, att de inte ser de makters spel, som sker i det fördolda.

Alla lefva under samma makters välde mer eller mindre. Den elfte december föddes Margaretha och moderns tillfrisknande gick hastigt, så att hon kunde åka i släde till julottan på julmorgonen och höra den vackra gudstjänsten i den tidiga morgonstunden, som sed är hemma i Sverige.

* * *

Utan att tänka sig för, hade Georg Rudberg användt de lånade pängarne till sista öret, så att när tiden var inne för en afbetalning af lånet, hade han inga pängar, med undantag af månadslönen. Räkningarne i handelsbutikerna måste alltså stå öfver till följande månad. Vid barnets födelse blef det nya utgifter, och nu kunde han inse, att han handlat i öfverilning med lånet.

"Jag vet mig icke någon lefvande råd, hvar jag skall låna pänningar," sade han en dag till sin hustru.

"För Guds skull!" utropade hon förskräckt, "tala inte om att låna mera pänningar. Det är min fasa att vara skyldig folk pängar."

Vad skulle de göra? . . . Utgifterna ökades, men inte inkomsterna. Till sist begynte hon fundera på att börja någon slags affär att hjälpa till med.

"Jag får väl börja nå'n affär," sade hon till Georg en middag, när han bekymrad satte sig att grubbla.

"Vi har ju intet att börja affär med," svarade han modstulet.

"Jag vet, men kanske att jag kunde begynna en servering utan vidare kapital."

"En servering? . . . Men då måste du först af allt finna en passande lokal."

Mera blef det inte tid att säga den gången, men båda tänkte och undrade öfver en utväg. Sara dämpade hans oro med några glas cognac, men det hjälpte honom inte. Hon ville ju att allt skulle gå på tok, så hon jublade

öfver hans bekymmer, men visade förstås stort deltagande då de samtalade om saken.

Georg berättade, att Martha funderade på att börja servering. Sara omtalade då, att en lokal inne i staden stod ledig. Där hade förut varit konditori, men på grund af konkurs hade lokalen blifvit stängd.

Så fort han kom hem till Martha, omtalade han detta, utan att nämna hvarifrån han fått meddelandet samt föreslog att de skulle bese platsen. De gjorde det; men hyran var ett tusen kronor pr år, och Martha sade sig inte vilja våga något dylikt.

"Det gör vi inte, Georg. Vi får se oss om efter något annat," yttrade hon.

Georg insåg att företaget var omöjligt af brist på pängar. De ville ha tre månaders hyra i förskott. Han tappade modet och ångrade, att han inte sparat lite på utgifterna. Medan Martha var i Stockholm hade han låtit pängarna rulla och köpt temligen dåraktigt. Han insåg det nu, när det var för sent.

Han hade köpt af de dyraste gardiner, som fans, och tillika låtit en man från affären sätta upp dem artistiskt. Det var vackert, men det kostade också pängar. Han tyckte sig ha råd då, men tänkte inte på morgondagen eller på att lånet skulle återbetalas. En del finare porslin, som man kunnat undvara hörde ock till hans uppköp samt sex fina stolar och ett divanbord samt en dyrbar matta. Allt var fint, men onödigt i deras förhållanden. Men det var för sent att ändra, när Martha kom hem från sin resa. Georg var nöjd då, men nu måste han inse att det var oförståndigt.

Martha funderade på sitt eget vis, och en afton sade hon, att hon tänkt ut en bra utväg ur deras pänningebekymmer.

"Georg," sade hon, "nu skall du lyssna till mitt förslag. Jag har funnit en pasande lokal att hålla servering uti."

"Bara du funnit ett passande läge så. Hvar är lokalen belägen?"

"Rätt här, Georg."

"Hvad? Här . . . Hvad menar du med det?"

"Jo, jag har tänkt, att om jag håller servering i dessa våra rum, skall det bespara oss extra hyra. Vi måste naturligtvis erhålla värdens somtycke först."

"Visserligen är det en fördel, men hvarifrån skall du få kunder? Till denna afkrok i staden går aldrig en människa för att intaga något. Nej, det går inte."

"Men, Georg, har du glömt kasärnen?"

"Kasärnen? Hvad menar du?"

"Jag menar att få kunderna från kasärnen. Manskapet, ja, officerarne också borde tycka om en god kopp kaffe ibland, och det skall jag hålla, hvar dag."

Georg skakade tviflande på hufvudet.

"De behöfver ingen permission att gå tvärs öfver gatan, det sade du i går, när jag frågade dig. Tror du inte, min uträkning är bra?"

Martha fortsatte: "Jag har inte alls tänkt på att få kunder från staden. Läget är inte passande för stadsborna. Det inser jag nog. Nej, från självfva kasärnen har jag tänkt att erhålla de flästa kunderna och jag känner mig säker på den saken."

Georg måste inom sig erkänna, att planen var bra, men han ville inte säga det.

"Det tål att tänka på," sade han endast.

Han hade aldrig tänkt på manskapet, men ju mera han tänkte, desto bättre syntes det vara och han blef snart själf ganska entusiastisk för planen samt talade med värden om densamma. Denne hade intet emot det, men han ville inte öppna butiksdörrar åt gatan, förrän de funno ut om det bar sig med serveringen. Han tviflade på att manskapet skulle köpa nog kaffe etc. så att det betalade sig att hålla affären, men han ville visst inte hindra ett försök. De kunde ju ha ingång från gården till att börja med.

När Martha hörde detta, blef hon glad och önskade genast skrida till verket.

"Vi har aldrig haft kontrakt på lägenheten, Georg, men nu önskar jag att du begär sådant samt däri löfte at vi få använda rummen till servering för allmänheten."

"Nej, se det gör jag inte," svarade Georg. "Jag vill inte visa värden, som är en vän till mig, sådan misstro."

"Men Georg, det är ju bara rätt att vi får kontrakt på lägenheten."

Till sist gick Martha sjelf till värden, samt begärde kontrakt, men han svarade, att vänner emellan behöfdes inga kontrakt. Han skämtade och pratade, men motsatte sig bestämdt att skrifva ut något slags kontrakt. De måste låta sig nöja med det, som det varit.

Han önskade dem emellertid all lycka i företaget.

Med brinnande ifver kastade sig Martha in i de nya göromålen. Rummen förvandlades till serveringsrum och en dag öppnade hon affären på fullt allvar.

Georgs kamrater kommo gruppvis första dagen för att gifva ett godt "handsöl". Annonser i dagbladen lockade några nyfikna från staden, men det goda kaffet lockade dem åter tillbaka.

Affären blomstrade hastigt och kom i ropet. Det goda kaffet, samt först och sist Marthas vinnande personlighet, drog kunder för hvarje dag. Vid aflöningsdagarne gjordes glänsande affärer med manskapet, som sällan fingo riktigt godt kaffe i serveringen inom kasärnen.

En flicka till måste anställas och det var ständigt arbete för dem alla tre. Nanny, den nya jungfrun, skötte barnen och de arbetade tillsammans i harmoni och endräkt. Då går det lätt att arbeta.

Georg använde sin tid på sitt eget vis och sätt. Nu när affären tog hennes tid i anspråk, märkte hon knappast, att han kom sent hem. Serveringen var öppen intill midnatt och ibland efter, men Georg kom ändå senare hem esomoftast. Det var ju inte ovanligt förut.

Martha hade lärt sig att fördraga sin man, men förhållandet var kallt.

FJORTONDE KAPITLET.

Ormen vakar troget på sin post.

Det fans en person, som aldrig tröttnade på att bevaka Rudbergs alla företag. Vi veta, att detta var Sara. Hon hade också ett rikt fält att göra sina iakttagelser från och ett ännu rikare fält hade hon för skörd. Hon sådde och väntade att skörda en dag. Hon blott afvaktade sin tid. I all hemlighet spejade hon på Martha. Genom de upplysta fönstren kunde hon utanför i mörkret se allt som försiggick och se hvilka som besökte serveringen. Hon hade hoppats, att affären inte skulle bära sig, men det hoppet slog fel. Marthas servering var på modet. Servisen var vacker, med kannor, skålar etc. i glänsande nickel, samt vackra mönster på porslinet. Hyllorna voro försedda med hvita hyllremsor samt alla saker uppstälda i ordning, så att allt såg inbjudande ut. Borden voro trefligt anordnade med dagens tidningar och tidskrifter på, m. m. Lokalen hölls varm och alltid snygg. Så fort gäster lämnade ett bord, togs servisen genast undan och bordet aftorkades och stolarne sattes på sina platser omkring detsamma. Allt hölls snyggt och ordentligt, så att det alltid var trefligt och nätt därinne.

Martha lärde också flickorna att alltid bemöta gästerna med ett vänligt ord, ett vänligt leende, ty det fins inte en människa, som inte värmes af ett vänligt ord, en vänlig blick. Ingen åtskillnad fick göras till personen. Alla skulle betjänas med samma uppmärksamhet. Därför kände sig alla hemma med detsamma de inträdde i kaféet. Musik var likaså nödvändig, som allt annat. Martha spelade på pianot så ofta hon kunde taga tid därtill och bjöd alltid de innevarande att spela, om de önskade och kunde. Det hände, att någon kunde spela piano eller guitarr, ty en sådan hade hon haft i många år. Om kvällarne hände det, att nå-

gon eller några af kunderna tog med sig en fiol eller annat instrument, och då blef det konsert utaf. Man kom från staden och ifrån regementena, ty det fans tvänne sådana i staden.

Martha prisades i alla tonarter öfverallt och Sara kände afundsjukan sjuda inom sig därvid. Men så kom hon att tänka på något, som bragte henne i bättre humör. Hennes ansikte öfverdrogs af ett styggt leende, då hon hviskade: "Le, du Martha! Dina ljufva leenden skola bringa dig på fall ännu. Det skall jag styra om, ha, ha, ha, ha!"

* * *

Intill sena nätterna arbetade Martha sålunda och om aftnarne voro borden upptagna till sista plats af kunder. Hon log emot alla och gladdes öfver framgången. Omisstänksamt som alltid, log hon och skämtade med alla.

En afton lyckades Sara att möta Georg utanför på gatan.

"Kom med mig, Georg skall du få se något," sade hon samt förde honom till ett mörkt ställe, hvarifrån de kunde se hela lokalen, som var upplyst. Tydligt såg man hur Martha log och skrattade, medan hon tog emot beställningarne och serverade.

"Tål du det där, Georg, så är du allt bra dum," hviskade Sara.

"Tål hvad?" frågade han.

"Marthas koketteri med karlarne. Kan du inte se, hur hon gör sig till? Alla människor tala om, att hon, en gift kvinna, ska' kokettera så."

Sara visste mycket väl, att hon ljög, men det retade henne, att Georg tycktes glädja sig öfver Marthas affär. Han hade endast hört loford. Kunde det vara möjligt, att Sara hört annat? . . .

"Kom, låt oss gå härifrån," svarade han endast.

Sara hade utsått giftet och numera kunde hon iakttaga, att han ofta spejade genom fönstren. Hennes ord hade burit frukt. Han såg nu Marthas leenden i ett annat ljus än

förr. Att hon tog emot honom och alla lika, tänkte han inte på. Hon var likadan mot alla, mot Georg också, då han kom in, och än mera emot honom, ty hon förväntade ett erkännande ord från honom för sin flit och sitt lyckade arbete för deras gemensamma bästa.

I början hade Georg talat fritt och gladt, men nu hade kölden isat honom igen. Martha kände sig besviken. När skulle han blifva erkänsam och god emot henne? Inte så länge som Sara arbetade emot deras lycka, men det anade hon ju inte.

Georg kände en obehaglig känsla af något liknande svartsjuka krypa in i sin själ. Hvad rörde det honom, om hon skrattade och pratade med andra män. Det var ju för affärens skull, försökte han förgäfves intala sig.

Han tänkte aldrig på sitt eget förhållande till Sara. Han kunde göra hvad som hälst, men Martha . . . nej, hon skulle inte få visa sig fryntlig och glad i sitt arbete, i samtal med annat folk. Kortsynt som många män resonnerade han, att en kvinna aldrig skulle le eller visa sig behaglig för andra män. Menade han, att hon skulle se ut som en likbjudare emot sina kunder?

Sara hade omtalat, att herrar från staden besökte kaféet, medan han var på tjänstgöring i kasärnen. Det låg en undermening i detta. Kommo de för kaffet, nej, det trodde han inte. Det måste vara för något annat, men hvad? . . . Han ville taga reda på det, men på hvad sätt skulle han finna ut det? . . . Han fick en ljus idé. En dag begärde han permission och klädde sig i civila kläder. Nu skulle han gripa Martha på bar gärning. Han skulle sätta sig i kaférummet som en af gästerna och göra sina iakttagelser på ort och ställe.

Sagdt och gjordt. Han stannade hemma och klädde sig civil.

"Hvad ämnar du göra i dag?" frågade Martha förvånad.

"Jag ämnar stanna hemma."

"Det är så ovanligt se dig civilklädd."

"Jag kan bättre iakttaga, hur du sköter om affären, då."

"Åh! Tänker du lämna regementet och sköta kaféet själf, kanske?"

"Nej, men jag vill se, hvad som drager herrar från staden hit till denna aflägsna plats. Det är allt."

"Herrar från staden? . . . Hvad pratar du för något?"

"Åh, man hör ett och annat, och jag måste se om mitt hus ära."

"Du är tokig, Georg. En klok människa beter sig inte så som du gör. När skall du lära dig vanligt sundt förnuft? Ser du inte, att jag arbetar till sena nätterna för att hjälpa till med att betala de skulder, som du ställt oss i?"

Det kom kunder och afbröt Marthas tal.

Georg fick tag i en tidning och låtsades läsa, medan Martha serverade. Sedan satte hon sig att sy på ett broderi.

"Jag skall sitta här och se, hur här går till om dagarne," hviskade Georg.

"Var så god," svarade Martha lika tyst.

Man hörde nu endast flugornas surrande och tidningarnes prassel, när de vände bladen. En liten pojke kom in för att köpa konfekt.

Det var vid middagstiden och det var inte många kunder på dagarne. Rätt som de sutto, lyste Georgs ögon till. Han såg en herre från staden närma sig. Nu, nu skulle han allt passa på.

Herrn kom in och begärde en cigarr.

Martha serverade honom cigarren med ett förbindligt leende.

"Ursäkta min fråga, men är detta fru Rudbergs kafé?"

"Alldeles riktigt."

"Är det med fru Rudberg jag har den äran att tala?"

"Ja, jag är fru Rudberg."

"Mitt namn är Forsberg, Carl Forsberg," upprepade han och gjorde en bugning. "Mitt sällskap, som väntar utanför, ville inte komma in, förrän de voro säkra, att detta var platsen. Vi ha hört så mycket om fru Rudbergs vackra sångröst och vi tänkte att vi skulle taga in en beställning här, om frun vill sjunga för oss en sång, medan vi dricker vårt kaffe. Vore det för mycket begärdt, fru Rudberg?"

Martha rodnade och svarade: "Jag törs visst inte sjunga för ett sällskap. De kanske blott skulle göra narr af mig. Jag har endast en vanlig röst. Intet alls särskildt att lyssna till."

"Men nog sjunger frun en enda liten sång för oss, om vi ber vackert. Ingen vill göra narr af er, tro för all del inte det. Vi ha hört så mycket om eder röst och vi älskar sång allesammans. Får jag säga, att frun svarat ja?"

"Edert sällskap är välkommet och jag skall sjunga en folksång för dem," svarade Martha, som uppfångade en nekande åtbörd af Georg.

Hon skulle allt visa honom, att hon kunde sjunga, om hon bara ville.

Mycket riktigt, han förebrådde henne, när herrn lämnat rummet.

"Inte kan du sjunga godt nog för dem, inte. Jag känner den där herrn, fast han inte känner mig. Det var forsmästaren i staden och sällskapet är baraste sobbherrskap hela högen, kan jag tänka mig," sade han.

Hela sällskapet kom nu in i serveringen och gjorde sina beställningar. En skulle ha té, en annan kaffe o. s. v. De voro 15 personer. En nätt beställning så där mitt på dagen, tänkte Martha och fick nu brådtom en stund att servera dem alla.

När detta var gjordt, påminde de om sången.

"Jag skall sjunga, som jag lofvade," svarade hon enkelt.

George passade på att hviska till henne: "Sjung inte, Martha. De äro af stadens förnämsta familjer. Du kan inte sjunga godt nog för dem."

"Var lugn, du, jag måste hålla mitt löfte. De har hållit sitt med att göra en stor beställning af mig. Jag skall göra mitt bästa."

Hade Georg rätt? . . . Var hennes röst inte god nog för dem? . . . Men hur kunde han veta? . . . Han lyssnade aldrig till hennes sång.

Herr Forsberg kom nu ut med kaffekoppen i handen. Han ville sitta invid pianot. Martha valde den enkla bergsvisan "Bland fjällen grå."

Där långt uppe bland fjällen grå,
o, där vill min hydda jag bygga!
Kransa rundt den med blommor små
bland älskade klippor så trygga.
Världens oro och lumpna split
den stugan ej rymmer.
O, dess bekymmer de nå ej dit,
Till dessa fjällar, till dessa furor
städse jag längtat från världens kvalm.

Där den älskliga stugan stått
i hvilken min barndom förflutit,
Där har ungdomens dröm förgått
o, där har af kärlek jag njutit!
Nu som klippan, så hård och tvär
tillbaka jag drager.
Men stugan fager, den har jag kär!
Där har jag älskat, där har jag njutit.
Där, o där vill jag sluta i frid och dö!

Man applåderade sången och bad om ännu en sång till. Då sjöng Martha folkvisor som bragte fram skratt och munterhet och de ville höra mera och mera.

"Fru Rudberg," sade herr Forsberg, "mottag min komplimang för eder sångröst! Ni hör till Operan, inte här i denna småstad. Ni kunde göra stor lycka med eder röst." De öfriga instämde.

Efter en stunds samtal begärde de räkningen samt tackade och aflägsnade sig.

På brickan låg pängarne för det bestälda, samt dessutom tio kronor. "Extra för sången" stod det på ett kort med herr Forsbergs namn.

Georg var storligen förvånad.

"Inte visste jag, att du kunde sjunga så bra, Martha," utropade han med värme. Hans ansikte tolkade hans förundran.

Han ville omfamna henne, men hon drog sig undan honom. Likväl gladdes hon åt hans ord. Alltså kunde hon sjunga bra, när Georg t. o. m. gaf komplimang.

Senare träffade Georg Sara på hennes rum och han om-

talade då händelsen. Han var stolt öfver Martha och sade det till Sara.

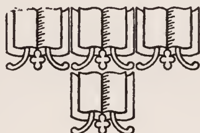
Denna visade sig besynnerlig och skyllde på hufvudvärk, så att Georg lämnade henne snart. Hon kunde knappast behärska sin vrede. Ensam gaf hon luft åt sina känslor och en iakttagare skulle nogsamt känt igen henne från den mörka natten vid Norrforsens strand.

Skulle hon då aldrig lyckas? . . .

Borde hon uppgifva spelet? . . .

Nej, tusen gånger nej. Förr skulle hon själf gå under. Den som vinner tid, vinner allt.

Lugn, Sara, lugn, och du kan ännu vinna spelet, hviskade den mörke anden. Då log Sara.

FEMTONDE KAPITLET.

Saras seger.

Sara gissade sig till mycket af Rudbergs familjelif, men hon visste inte allt. Georg omtalade emellertid mycket, som gaf henne idéer till anfallsmaterial, när hon behöfde det, och hon begagnade sig af alla tillfällen. Nu hade hon tröttnat på leken. Hon ville slå ett stort slag, som ändtligen skulle bringa resultat. Hon hade en annan mina att spränga mot fästningen. Hon måste vinna sitt mål, men nu skulle det ske raskt. Otåligt väntade hon på ett besök af Georg, som inte varit hos henne på flera dagar. Hon väntade och hon var beredd. Till slut kom han en afton efter tjänstgöringen. Hon låtsades till en början bli öfverraskad. Sedan hälsningar voro undanstökade, fyllde Sara på glasen och drack honom till.

En stund pratade de om hvarjehanda. Då Sara trodde att han kommit i den rätta stämningen, började hon helt plötsligt att småskratta.

Förvånad såg Georg på henne. Hvarför skrattade hon?

"Hvad i all världen skrattar du åt, Sara?"

"Jag just kom att tänka på något. Din hustru är allt bra slug, ha, ha, ha, ha. Och du, Georg, är då mer än tillåtligt dum af dig!"

Hon fattade sitt glas, och med ett "Skål på dej, Georg" tömde hon det till sista droppen.

"Förklara dig," svarade han kort.

"Som jag säger, Georg. Du är då mer än tillåtligt dum, som låter lura dig så lätt. Här har du med egna ögon sett Marthas koketteri med olika karlar och ändå tål du det . . ."

Georg rökte ifrigt men svarade intet. Sara betraktade honom i smyg, för att iakttaga verkan af sina ord.

"Hvarför var hon så ifrig att hålla servering, om det inte låg något under?"

Georg kunde godt ha förklarat saken, men då måste han ju också omtala rätta förhållandet för Sara, och han ville inte erkänna sina dumheter. Det skulle ha förnedrat honom för mycket. Han skulle kommit till skam med en sådan bekännelse och därför teg han. Skulle han kanske berätta för Sara, att Marthas pängar betalat hans gamla ungkarlsräkningar? . . . Aldrig ville han tillstå det för Sara eller någon annan heller, om han kunde slippa det. Skulle han berätta om sitt första lån, kanske, och huru högsint Martha betalat detsamma? . . . Utan att ens förebrå honom. Skulle han omtala, att han upptagit ett annat större lån nu igen samt i förhand lånat bort halfva summan och köpt onödiga saker till sista öret? Skulle han omtala, att han aldrig talat med sin hustru om dessa lån, förrän de voro färdiga och ej stodo till att ändra? . . . Skulle han omtala, att han misslyckats i egen affär med att sälja romanhäften till kamraterna? . . . Han hade låtit dem få häftena, utan pängar, ty de skulle betala honom sedan, men de gjorde det aldrig. Han förlorade vackra slantar på den affären också. Skulle han omtala, att Martha inte erhållit några matpängar på tre månaders tid och att skulden steg hvarje månad? . . . Skulle han omtala, att Martha öppnat affären för att hjälpa honom ur hans svårigheter? . . . Nej, det var mycket han kunnat omtala, men han fann bäst att förtiga dessa saker . . . Han drack häftigt glas på glas. Skulle han omtala, att han aldrig gaf sin hustru några ömhetsbetygelser, sådana en maka har rätt att fordra af sin man? . . . Att hon visserligen var hans barns mor, men aldrig behandlats med den ömhet och kärlek som han var skyldig henne. Tänk, om Martha nu skulle fatta tycke för en annan man? . . . Hvad rätt hade han att sätta sig till domare öfver henne? . . . Ingen alls . . . Han hade förverkat rätten därtill om ej på annat sätt så genom sitt förhållande till Sara. Lyckligtvis misstänkte ingen detta och han drog en lättnadens suck därvid . . . Han spelade en dubbelroll, mellan dessa båda kvinnor, Sara och Martha. Men han ville sitta domare öfver Martha af den enda orsaken, att hon var bunden genom äktenskapets band till ho-

nom. Sara brydde han sig inte om att döma. Hon var endast medlet till att tillfredsställa hans längtan efter starka drycker. Därutöfver sträckte sig inte hans intresse för Sara.

Hon betraktade honom ihärdigt, men kunde ju inte läsa hans tankar. Om hon kunnat läsa dem . . . ja, hvad då? . . .

Georg rökte och teg. På senare tiden hade han öfverraskat sig själf med att tänka mer än vanligt på . . . Martha, sin egen hustru. Hvad betydde det? . . . Icke var han väl på väg att förälska sig i henne, heller? . . . Hennes personlighet var verkligen vinnande. Hans kamrater hade sagdt det och han måste erkänna, att de hade rätt. Han mindes den dagen, då han suttit i kaféet och bevakat sin hustru, att han gifvit akt uppå, att hon verkligen hade ett behagligt sätt. Inte hade han sett henne sådan förut. Så hon hade sjungit! . . . Hon var dock hans hustru; han var hennes make, men hon hade dragit sig ifrån honom, när han ville omfamna henne. Hon visade, att hon i grund och botten afskydde honom . . . Ja, afskydde. Det retade honom. Vreden färgade hans kinder.

Sara gissade sig till hans känslor på sitt eget vis. Sanningen låg henne dock fjärran.

"En gift kvinnas leenden borde vara för hennes man allena, tycker du inte det? Ingen annan man skulle låta sådant ske midt för sina ögon t. o. m. Du är alldeles för beskedlig mot henne, Georg. Du måste tänka på, att andra människor drar sina slutsatser, när hustrun smilar och ler och lockar männen, som Martha gör . . ."

"Sara, sluta med dina anspelningar, Martha är ärbar och god."

"Ha, ha, ha, ha, ha! Rätt så, Georg, försvara henne du. Under tiden går hon och **blir kär i en annan man** och han i henne. Tänk på det du, bara."

Dessa ord göto olja på hans upprörda känslor. Tänk, om Sara hade rätt? . . . Han hällde i sig ett glas cognac. Tänk, om Martha blefve kär i en annan karl. Han kände blodet stiga sig åt hufvudet vid blotta tanken därpå. Det finge inte ske.

"Sara, jag ser att du menar väl. Det skall bli slut nu med allt smilande i mitt hus från denna stund. Lita på det," utropade han.

"Rätt så, Georg! . . . Nu talar du som en man. Men huru ämnar du bära dig åt? Tänker du bedja henne vackert på knä, kanhända, att sluta upp med att kurtisera för andra karlar eller hur har du tänkt dig saken? . . ."

"Jag är väl herre i mitt eget hus, kan jag tro."

"Det skålar vi på, du Georg! Herre i ditt hus, det skall du först och främst vara. Böj din stolta hustru och visa henne, att du är hennes herre och mästare. Sedan tar hon sig nog till vara och glömmer inte, att hon är en gift kvinna. Tag tyglarne i din egen hand, Georg, och börja genast, innan det blir för sent. Kanske att hon nu i denna stund drifver kurtis med en annan karl i ditt eget hem, Georg!"

Georg sprang upp. Oredig af starka drycker och blind af upphetsning drack han ännu ett glas, fastän han knappast kunde stå på fötterna. Med svartsjukans eld flammande i ådrorna rusade han hastigt ifrån Sara, som därvid log. Georg styrde de vacklande stegen till det upplysta kaféet, men såg inte att en skugga följde honom. Det var Sara, som ville se, hvad verkan hennes giftiga ord skulle åstadkomma. Kanske denna natt skulle leda till hennes fulla seger. Hennes drag förvredos af ett sataniskt leende. I skuggan, väl dold, väntade hon. De upplysta fönstren läto henne skåda allt därinne ganska tydligt.

Musik hördes ut på gatan.

Hvarje bord var upptaget af gäster, som lyssnade till musiken, medan somliga drucko sitt kaffe eller rökte en cigarr.

Vid pianot satt Martha, och tvänne herrar från staden hade medfört fioler och en annan en klarinett. De spelade "Säterjäntens söndag," den känsliga norska visan. Martha gaf Georg en vänlig nick, då hon såg honom inträda i kaféet. Under spelets gång såg hon förvånad på sin man. Han såg elak ut. Hvad hade händt honom? . . . Hans ondskefulla, misstänksamma blickar verkade dämpande på gästerna.

Icke en hälsning besvarade han.

När stycket var utspeladt, sade Martha några vänliga ord till de spelande samt skylde på arbete och bad dem fortsätta att spela utan henne. De vände på noterna men sågo Rudbergs ovänliga uppsyn och lade ihop instrumenten samt beredde sig att gå. Gästerna kände sig besvärade af den tryckande atmosferen och den ene efter den andre steg upp samt betalade sin förtärning och gick därifrån.

Det blef brådtom med att taga undan brickorna från borden och passa upp på dem, som skulle lämna, ty de köpte vanligen cigarrer etc. i sista ögonblicket.

Martha förde bok. Hon gjorde anteckningar i denna samt räknade kassan, när den sista gästen hade aflägsnat sig. Jenny stälde stolar och bord tillrätta.

Georg hade gått in i det inre rummet, men ropade otåligt på Martha att komma dit, ty han önskade tala med henne.

Jenny och Martha växlade ett ögonkast, som sade: "Hvad är det fatt nu?"

Så fort hon hade tagit vara på sina pängar samt gifvit Jenny tillsägelser om arbetet, så gick hon in i rummet för att höra, hvad han kunde ha att säga så där midt i natten.

Han stängde dörren efter henne. Jenny behöfde inte höra dem. Martha stälde sig emot kakelugnen med armarne bakom ryggen, samt väntade på hvad han skulle säga. Hon var förvånad öfver hans beteende. Han gick som ett fångadt djur fram och tillbaka, fram och tillbaka.

Plötsligt ställde han sig framför henne och såg henne rakt in i ögonen. Med stora undrande ögon såg hon tillbaka på honom.

"Du kan se mig i ögonen, ser jag," sade han till sist.

"Hvarför skulle jag inte kunna se dig i ögonen, Georg?"

"En kvinna, som dagarne i ända bara koketterar med andra karlar, borde blygas inför sin man, men kanske du inte har någon blygsel, någon skam i dig?"

"Om HVEM talar du?"

Med obeskriflig stolthet frågade hon, om HVEM han ta-

lade. Inte var det möjligt, att han afsiktligt ville såra henne på detta sätt."

Han teg . . . Kanske att en liten känsla af skam gjorde sig gällande?

"Martha, bedrager du mig?"

Återigen rätade hon på sig. Hon tycktes oåtkomlig för hans hvassa ord och skamliga misstankar.

"Bedrager dig? . . . Huru skulle jag bedraga dig? Jag fattar inte dina ord."

"Du bedrifver koketteri med karlar, Martha. Jag är väl herre här i huset och jag förbjuder allt smilande med andra män. Har du förstått mig nu?" ropade han med hes röst.

Vreden lågade i Marthas ögon, men hon såg blott på honom, utan ett ord.

Retad af hennes tystnad och af hennes tydliga förakt för honom, skrek han:

"Du har en älskare, Martha! Jag vill veta hans namn."

"På en sådan fråga fins blott ETT svar," svarade hon kallt, fast hon var blek af vrede.

"ETT svar! Ha, ha, ha. Menar du kanske, att du har EN älskare. Hans namn, hans namn."

"Jag sade, att på en sådan fråga fins blott ETT svar. Här har du svaret."

Med en blixtsnabb rörelse slog hon honom i ansiktet.

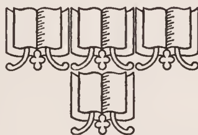
* * *

Det uppträde, som följde, trotsar all beskrifning. Det djuriskt grymma i en af starka drycker omtöcknad, virrig hjärna kom till fullt utbrott. Det var, som om karlen med ens blifvit vansinnig. Hastigt grep han Martha i armen och slängde henne inåt rummet med all makt. Därpå sparkade han upp dörren till kafélokalen samt grep henne om lifvet och kastade henne handlöst utåt rummet bland bord och stolar därinne. Jenny skrek högt af förskräckelse. Blott en hårsmån till och Martha skulle ha krossat hufvudet mot ett af borden.

Hon försökte resa sig, men han tilldelade henne spark på spark med sina tunga stöflar. Öfverallt, hvar som hälst. Intet häjdade hans raseri. Jenny ropade på hjälp och Martha jämrade sig högljudt under misshandeln. Kläderna sletos i trasor, håret refs ned i ansiktet och hon blödde af hans sporrar, som sargade hennes kropp. Som en trasa slungades hon hit och dit. Jenny rusade ut, ropande på hjälp. "Hjälp, hjälp, han mördar frun! Hjälp hjälp!"

När Jenny rusade ut, sålunda ropande, blef han ännu mera ursinnig, och han grep Martha, lyfte henne högt upp samt kastade henne handlöst ut genom dörren under skymfande tillmälen samt slog dörren i lås efter henne.

Med blodet strömmande, halft afsvimmad låg hon bland grus och sand, utkastad från det hem som hon arbetat för, och smädad, hånad, slagen närapå till döds af den man, som lofvat att älska henne i nöd och lust.

SEXTONDE KAPITLET.

I lagens namn.

Kvinnorna i Sverige hade vid denna tid inte mycken rättvisa att förvänta, när det gällde tvister i det äktenskapliga lifvet. Mannen ursäktades för nästan hvad som hälst under sådana förhållanden. Skillsmssor voro sällsynta. Det var allmänt ansedt såsom en skandal att bli skild. En frånskild kvinna var ej ansedd som god. Äfven om maken var aldrig så usel, som hon skillt sig ifrån, så lades likväl skammen ensamt på hennes skuldror.

I vår tid äro människorna inte så trångsynta och korttänkta, i de flesta fall åtminstone. Små själar har dock alltid funnits och komma alltid att finnas.

Vid tiden för denna händelse erfordrades därför starka bevis för att en kvinna skulle kunna erhålla skiljobref från sin man.

Jenny och Martha begåfvo sig till stadens polisstation i den sorgliga natten, sedan den förstnämnda hjälpt sin stackars matmoder på fötter. Martha låg nästan afdånad på marken, slagen, blodig och trasig, och Jenny hade all möda att hjälpa henne tillrätta. Likväl lyckades hon till sist att mera bära än leda henne därifrån.

Det var ej långt till polisstationen och de påskyndade stegen, rädda att sergeanten skulle komma efter dem och hindra dem att skaffa hjälp.

Inkommen på poliskontoret möttes de af ett par polismän som hjälpte fru Rudberg till en stol. Deltagande talade de med henne och lyckades slutligen förstå, hvad som hade händt. När de funno ut, att det var mannen i familjen, som misshandlat henne, rådde de henne att gå hem igen.

"Han mördar frun, om vi går hem," sade Jenny.

"Åh! Inte är det väl så farligt, heller! . . . Troligen har ruset dunstat bort nu."

Fru Rudberg begärde emellertid, att en konstapel skulle följa dem för säkerhets skull, hvilket beviljades. En af polismännen tillsades att följa dem till hemmet samt se till, att allt nu vore lugnt och godt.

"Troligen har er man nu somnat in efter raseriet. Han måste varit från sina sinnen alldeles, men han har nog lugnat sig nu. Det blir nog bra."

Sålunda sökte de lugna dem. Tydligt visade de, att de saknade allt intresse, då det var mannen i familjen, som så "öfverilat sig under rusets inflytande."

En mild dom, "öfverilat sig," samt ursäkten "under rusets inflytande."

Med denna öfverseende dom öfver den äkta makens beteende gingo de i konstapelns sällskap tillbaka till hemmet. Det kändes tryggare att hafva en lagens väktare med sig. Snart anlände de till hemmet, men ute på gårdsplanen sågo de Rudberg i civila kläder, gående fram och åter. Martha hviskade till konstapeln, att det var hennes man. De gingo emellertid fram till dörren, men den befanns vara låst. De kunde inte komma in. Poliskonstapeln gick fram till Rudberg med frågan: "Är detta sergeant Rudberg?"

"Hvad f—n angår det er, hvem jag är?" blef svaret.

"Ser ni inte, at jag tillhör poliskåren?"

"Jag ger f—n i polisen."

"Jag måste tala med er, men inte utomhus. Öppna därför dörren, så att vi kan komma in i edra rum."

"Drag åt h—e!"

"I lagens namn, öppna dörren," befalde polismannen, blek af vrede öfver hans fräckhet.

Allt han fick till svar var nya svordomar.

"För tredje och sista gången befaller jag er I LAGENS NAMN att öppna dörren, annars brukar jag våld."

Med desas ord drog han sin värja, hvarpå Rudberg fann för godt att lyda.

Martha ilade genast till barnens bäddar, under det att Nanny hviskade: "Han har inte sett åt barnen, ens, så frun kan vara lugn för dem. Men o, hvad jag ängslats för frun . . ."

Polisen frågade sergeanten, om han ville lämna hustrun i fred för natten, och lofva att allt skulle bli lugnt.

Sedan han erhållit löftet, aflägsnade han sig. Genast rusade Georg på sin hustru igen, som om han ämnat att strypa henne, men dörren rycktes upp af polismannen, som stannat ett ögonblick utanför och nu genast befriade Martha samt gaf Georg en grundlig uppsträckning.

"Önskar ni blifva arresterad, så går det för sig," afslutade han sina ord.

"Jag skall inte röra henne mera nu. Ni kan tryggt lämna oss," svarade Georg. Men Martha och Jenny sprungo ut på gården, darrande af fruktan. Polismannen kom till dem, men rådde dem att gå till någon familj för natten, "ty," sade han, "eder man är alldeles otillräknelig. Han var rädd för att blifva arresterad, men ni är inte säker till lifvet i det tillstånd, hvari han nu är, och jag kan inte häkta honom." Martha kom då att tänka på en kamrat till Georg, hvars fru varit mycket vänlig emot henne, samt bad konstapeln att följa med dem till denna familj. Han gjorde detta och omtalade förhållandet. De blefvo mycket förvånade, men togo vänligt emot Martha och flickan och erbjöd dem härberge för natten.

Tidigt följande morgon begåfvo de sig efter många tacksägelser till den snälla familjen åter hem, för att se, hvad vidare var att göra. Natten hade varit sömnlös för Martha, ej minst på grund af ängslan för barnen.

Sergeanten hade gått till kasärnen och barnen sofvo och anade inte, hvilken tragedi som utspelats i hemmet. Dörrarne till rummen voro låsta, och Jenny fick springa efter smeden, som öppnade dem. Kafé-lokalen var i villervalla, stolar och bord omkullvräkta och en del porslin i bitar. Gardinerna voro slitna i trasor och rummet liknade ett slagfält efter en strid. Det var inte möjligt att servera den dagen. Gäster, som kommo, fingo beskedet, att kaféet skulle hållas stängdt ett par dagar.

Ett skrin, hvari Martha försvarade sina pängar, var uppbrutet, men pängarne lågo kvar däri. Skyndsamt stoppade hon dem innanför blusen, ty Georgs röst hördes utanför.

De började att ställa i ordning, då George vredgad frågade, hvem som tagit undan pängarne i skrinet.

"Det var mina pängar, det vet du väl," svarade Martha.

"Hvar äro de? Jag behöfver dem," skrek han, tydligen i bakrus, samt stormade emot Martha, som om han ännu en gång ämnat öfverfalla henne. Hon lät sig dock icke öfverrumpla utan svarade: "Vill du verkligen hamna i fängelset, Georg?"

Sedan de ätit frukost, gick Martha till polisen för att rådgöra om hjälp. De sade, att affären kunde hon hålla på med, om hon så önskade, ty den gick i hennes namn. Beträffande mannen, undrade de, om hon inte borde låta skilja sig från honom. "Kan jag ta skilsmässa? O, det vore en välsignad sak," utbrast hon med glädje. Tänk, att slippa lefva längre i detta sorgliga, kärlekslösa förhållande med en man, som hon lärt sig att förakta. Det vore en lycka, en befrielse som intet annat.

Man visade henne till en advokat, som troddes kunna gifva henne råd i denna sak.

Hon begaf sig genast till den angifna adressen samt omtalade allt för advokaten. Han gjorde henne flera frågor och önskade veta, om hon hade märken efter misshandeln. På hans begäran visade hon de sår och blånader hon hade på armar och hals.

Han sände henne till en doktor för att få intyg på misshandeln. Doktorn examinerade henne, samt gaf det önskade intyget med uppgift om märkenas storlek och plats etc. Hon besvarade flera frågor och doktorn förklarade, att hon kunde sätta manen på fästning för detta.

Med intyget i handen gick hon åter till advokaten, som läste detsamma och tog det i förvar på Marthas begäran, ty säkert skulle Georg söka att taga det ifrån henne, om han lyckades få reda på, att hon hade det hos sig. Hon fick nu veta, huru skillsmässa kunde erhållas. Hon kunde anklaga honom för misshandel och sätta honom i fängelse samt därpå genast begära och erhålla skillsmässa.

"Hur går det med hans plats i regementet? Får han den tillbaka, om han får fängelsestraff?"

"Var det likt det? Nej, han kan aldrig erhålla anställning i något regemente, ty han blir ju en straffad man och en sådan får inte finnas i regementet."

"Men då blir hela hans framtid förstörd! Han duger inte till något annat, ty han har aldrig lärt sig något yrke. Det vill jag inte. Fins det ingen annan väg att erhålla skillsmässa på"

"Fru Rudberg, har han tänkt på er framtid?"

"Visserligen inte, men ändå så . . ."

Ni kan äfven skilja eder på grund af oneighet er emellan. Då får ni båda ett år att lefva åtskills. Efter det året kan ni begära och erhålla skiljobref. Tag tid att tänka öfver saken, fru Rudberg, och kom igen i morgon, så skall vi då bestämma, hvilken väg ni bör taga."

Hon hade alltså Georgs framtid i sina händer.

Det var endast rättvist att straffa honom för den grymma misshandeln, men Martha var inte hämndgirig. Ej heller ville hon stanna längre i detta olycksaliga äktenskap, som endast gifvit henne lidande och förödmjukelser dag från dag. Hon ilade hemåt för att se, hvad som ännu väntade henne. Huru kunde Georg ha blifvit så grym, så vansinnig i sitt sätt? . . . Var det fyllan? . . . Men hvar fick han all spriten? . . . Huru skulle hon förklara hans beteende allt från deras äktenskaps ingående? Hade han gift sig med henne för att han trodde hon var förmögen och i stånd att betala hans skulder? . . . Hade han någonsin älskat henne? Det såg inte så ut.

Hade Martha anat Saras andel i affären, så skulle hon ha hållit henne ansvarig för all den fylla, hon stal och frestade Georg med. Men hon anade intet sådant. Ej heller någon annan, och Sara gick fri, medan Martha, den oskyldiga i detta drama, måste draga skammen som en black kring foten i hela sitt lif. Sara förstörde hennes hela lif och bragte tårar, sorg, smärta, kval och skam öfver henne.

SJUTTONDE KAPITLET.

Trappsteg i skillsmässomålet.

När Martha kom hem, väntade henne Georg samt begärde att genast få pängarne, som lågo i skrinet natten förut. Han förbannade därvid sin dumhet att inte genast ha tagit hand om dem.

"Det hade varit stöld, Georg, och du kunde blifvit häktad för det."

"Hvem skulle kunna häkta mig?"

"Jag."

"Du! Min hustru! Inte kunde du häkta mig."

"Tror du det, då tror du galet. Jag kan låta häkta dig för misshandel och förstöra hela din framtid, Georg. Min advokat sade, att du kan dömas till från två till flera års fängelse för denna misshandel emot mig. Sedan äro alla dörrar till något regemente för alltid stängda för dig. Du får minst två års fängelse för de här märkena, du."

Därvid drog hon undan blusärmen samt visade honom, hur uppsvälld och förstörd armen var. Äfven visade hon honom, huru hennes kropp var svartblå efter sparkarna på flera platser.

"Se på mina armar och hela min kropp, som bär blå märken efter din misshandel och säg, om det inte kan kosta dig fästning, Georg. Tror du att jag vill lefva en enda dag med dig längre än jag är tvungen till för att ordna mina affärer här? Nej, du Georg. Nu skola våra vägar ändtligen skiljas, och Gud ske lof för det."

Till hennes öfverraskning brast Georg i gråt.

"Martha, förlåt mig och gå inte ifrån mig."

"Det är ditt eget fel, Georg. Jag har redan lagt in om skillsmässa. Därmed lämnade hon honom ensam.

Nästa dag vid besöket hos advokaten bestämde hon sig för att taga den lindrigare vägen till skillsmässa. D. v. s.

lindrigare för Georg. Hon ville ändå inte förstöra hans utsikter i regementet. Blott hon blef fri, så vore hon nöjd. Att det tog längre tid med att få skiljobrefvet betydde intet.

Första trappsteget skulle blifva ett besök af pastorn i församlingen, som enligt lagen måste besöka makarne och om möjligt försona dem med hvarandra. Nästa steg var ett besök inför kyrkorådet, som också skulle försöka att försona dem. Lyckades inte heller detta, skulle de ingå till domstol samt dömas till skillnad till säng och säte, som det heter i svenska lagboken. Således tre steg till att erhålla friheten.

Det var mycket att ordna med på grund af affären, som nu måste upplösas. Därtill måste hon packa ihop sina tillhörigheter, ty här ville hon inte mera stanna. Nej, tillbaka till sina vänner och släktingar eller i deras närhet i alla fall.

En dag kom pastorn och önskade att träffa herr och fru Rudberg samt bads stiga in i kammaren, där Georg satt och skref.

Martha kom in och hälsade. De förstodo genast hans ärende. Efter hälsningarne, bad han om enskildt, ostördt samtal med dem. Martha sade då till Jenny, att de inte finge störas, om någon skulle fråga efter dem.

Enligt sin plikt försökte han att medla mellan makarne, samt bad dem förlåta och glömma allt tråkigt samt börja äktenskapet på nytt med mera sämja.

När han tystnade, sade Georg, att han intet högre önskade, än att de skulle försonas med hvarandra. Pastorn, en ung man, vände sig då till Martha och sade:

"Eder make önskar, att allt må blifva förlåtet och glömt. Är ni villig att göra detsamma?"

"Nej, jag önskar endast att blifva fri från mitt sorgliga äktenskap, herr pastor. Nog skall jag försöka att förlåta, men jag önskar skillsmässa från honom."

"Ni måste vara en hård kvinna, fru Rudberg!" sade pastorn i sträng ton.

"En hård kvinna, sade ni herr pastor . . . Hvem tror ni varit hårdast af oss båda, min make eller jag? . . . Han lof-

vade mig inför Gud och människor att älska mig i nöd och i lust, men hur har han hållit detta heliga löfte? . . . Han har svikit det och svikit mig, alltsedan vi blefvo förenade till äkta makar. Hela tiden har han varit kärlekslös emot mig. Förgäfves har jag längtat att få ömhet och kärlek i detta äktenskap med honom, och Gud vet, att jag försökt mitt bästa att erhålla detta genom att sköta mitt hem på bästa sätt. Se på mina armar, som ännu bära märken efter min mans knytnöfvar och skråmorna i mitt ansikte, som vittna om hans "smekningar" den aftonen, då han kom sent på natten, vild af starka drycker och nästan mördade mig med sparkar, hugg och slag. Herr pastor, då jag omtalade för honom, att jag åter skulle blifva mor, förslog han, att taga mig till en s. k. klok gumma, som visste konsten att fördrifva foster . . . Tror ni ännu, att jag är en hård kvinna, för att jag inte vill fortsätta ett sådant elände?"

Mera kunde hon inte säga, ty gråten kväfde rösten.

Pastorn, en ung man, som han var, stirrade först på Martha och sedan på Georg, som nu skamsen satt med ansiktet i sina händer och teg. Troligen hade han aldrig hört något liknande under sin korta praktik som själasörjare.

"Sergeant Rudberg! Kan detta vara sanning?" frågade han till sist.

Denne skämdes att se upp och teg.

Pastorn visste knappast hvad han skulle säga om detta, som han lyssnat till.

"Sergeant Rudberg, har ni intet att säga?"

"Nej, intet alls, annat än att jag ångrar mig bittert. Jag önskade att jag kunde lefva om dessa åren och visa, att jag skulle göra bättre. Jag är djupt bedröfvad i min själ," svarade han tyst och skamset.

Kanske att han såg sitt beteende i en annan dager nu, när det var för sent?

"Herr sergeant, enligt hvad jag nu fått höra, torde felet vara edert. Här hjälper endast skillsmässa, det inser jag väl. Jag är förlofvad med en flicka, som jag snart skall ingå äktenskap med, men jag ämnar älska och högakta henne mera än någonsin, sedan hon blifvit min hustru. Jag

ämnar att ära henne som en dyrbar skatt, hvilken Gud har skänkt mig till min och hennes gemensamma lycka. Må Gud förlåta eder, men ni har missbrukat den gåfva, som Gud gaf eder, då ni erhöll en hustru. Att ni bara kunde bära våldsam hand på henne, dömer eder inför Gud och människor. Jag kan blott beklaga eder. Hoppas dock, att detta blir eder till varning för lifvet."

Han reste sig för att gå men räckte Martha handen till afsked och sade: "Fru Rudberg, mottag min djupaste sympati och måtte Gud hjälpa eder genom denna tunga pröfning i ert unga lif."

Vänd till sergeanten sade han: "Enligt min uppfattning förlorar ni en god kvinna. Kanske ni inser det nu, när det är för sent?"

Utan att vidare låtsas om sergeanten lämnade han rummet, med en bugning för Martha till afsked.

Martha ämnade äfvenledes lämna rummet, då Georg kastade sig på knä och bad henne gråtande om förlåtelse.

Då Martha såg honom så förkrossad vid sina fötter, förbarmade hon sig öfver honom, samt strök sakta öfver hans nedböjda hufvud och svarade: "Jag förlåter dig, Georg, men önskar inte mera sammanlefva med dig. Vi skola fullborda skillsmässan. Det blir bäst så. Jag kan inte annat."

Därmed lämnade hon honom ensam.

Kort tid därefter kom kallelse, att de skulle infinna sig inför kyrkorådet. Då de infunno sig, visades de in till i ett rum, där ett antal präster sutto allvarliga och högtidliga omkring ett stort bord. En af dessa höll för dem ett förmaningstal om äktenskapets förpliktelser samt uppmanade dem att förlikas med hvarandra.

När detta var fullbordadt, fingo de lämna salen, utan att behöfva säga något.

Andra steget var taget och det tredje måste ske inför domstolen i staden.

Advokaten förklarade dock, att Martha inte behöfde visa sig inför rätten, om hon inte ville, ty han stod ju i hennes ställe och någon sorts tvist kunde ej befaras, ty i så fall kunde de genast ändra kursen och åtala Georg för misshandeln.

Barnen tillhörde modern och därom var ej heller något att tvista. Allt var klart. Hon kunde packa och resa, när hon så önskade det.

Blott en sak, önskade han veta, huru mycket underhåll hon önskade från mannen, ty det måste begäras på samma gång, som saken utreddes i domstolen.

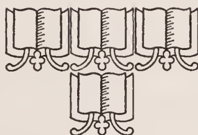
"Han kan inte ge mig något underhåll! Jag känner honom och hans affärer. Om han kan klara sig själf, så nog kan jag klara mig."

"Ja, men med båda barnen blir det svårt, tror ni inte det?"

"Jag tror inte att han kan göra något för mig. Han är skuldsatt. Jag reder mig nog och vill inte begära något underhåll."

"Är det ert sista ord i den saken?"

"Ja, jag vill verkligen inte begära något, det tjänar intet till ändå." Hon lofvade dock att komma upp på kontoret än en gång, innan hon reste från staden.

ADERTONDE KAPITLET.

Sköflad lycka.

Såsom ett korthus ramlar tillsammans för en vindfläkt, så störtade deras familjelif tillhopa till en ruinhög.

Ur dessa spillror plockades bitarne fram i ljuset. Sanningen kom dock aldrig riktigt i dagen. Ingen hade en aning om t. ex. Saras del i detta äktenskapliga drama. Hon hade spelat sina kort väl och vunnit spelet.

Tragedien var nu utspelad, och den enda parten, som jublade var Sara. Hon spelade dock öfverraskad och deltagande.

"Hvem kunde tänka dylikt. Jag trodde jämt, att Rudbergs lefde så lyckliga med hvarandra, hycklade hon till andra människor. "Stackars Rudberg!" tillade hon.

Sara hade nått sitt mål. Allt hon nu behöfde göra, var att afbida tiden. Hennes tid skulle nog komma. Att Georg undvek henne, tyckte hon om. Det ingick i hennes plan för tillfället. Nu voro allas ögon riktade på honom, och hon var glad, att ingen hade en aning om hennes afsikter och om Georgs besök i hennes kammare.

Dold i nattens mörker, hade Sara varit ett ögonvittne till misshandeln. Hon hade jublat öfver Georgs grymhet. Om inte detta jagade Martha därifrån, skulle intet göra det, tänkte hon. Hon hörde Jennys rop om hjälp, men hoppades att ingen skulle höra det. Detta var också fallet. Ingen hörde dem. Fru Grandin borde ha hört det, men märkvärdigt nog kom hon inte tillstädes. Hon höll sig undan, ville inte blifva inblandad och teg stilla.

Alltsammans försiggick också så hastigt, och när allt var öfver, voro de glada att ha undkommit all inblandning i saken.

Sara hade skickligt förberedt fru Grandin på att en katastrof kanske vore att förvänta, ty Georg var svartsjuk på

de män, som besökte Marthas affär m. m. Sara hade mästerligt förberedt allt.

Därför jublade hennes själ öfver segern.

* * *

Dessa sista dagar hade Martha händerna fulla med arbete. Georg var nu medgörlig och snäll.

Det var många saker att ställa om med. Affärerna lofvade att återtaga stolarna och de tunga järnborden, som ännu inte voro betalda, och alla beklagade, att den blomstrande affären skulle upphöra, men mäst beklagade de att familjen skulle upplösas.

Martha mottog beklaganden af alla människor, som kände henne. Hvad hade gjort sergeant Rudberg så galen? ... Ja, det kunde hon inte besvara.

Värden sade upp lägenheten.

Georg var glad för det, då han ju ändå måste flytta, när nu Martha med barnen lämnade honom ensam. Han fann dock tvänne små rum ej långt därifrån, dit han ämnade flytta in så fort som möjligt.

Med tårar i ögonen betraktade han Martha och barnen. Snart skulle han vara ensam. Hvarje dag bad han Martha om förlåtelse, men det hjälpte honom intet. Hemmet var splittradt i alla fall.

"Martha!" sade han en dag, "du kan inte reda dig med båda barnen. Lämna det minsta, det blir ett hinder för dig att finna arbete, som du säger, med den minsta af barnen i armarne. Har du tänkt på detta?

Ja, visst hade Martha tänkt och tänkt. Hur skulle hon med två barn i armarne, så att säga, kunna utföra något arbete. Om hon blott haft pängar, men sedan hon betalt sina räkningar, återstod henne endast fattiga 50 kronor att reda sig på. Hon insåg, att hon måste skaffa sig arbete genast. Systrarne kanske ville taga vara på barnen, medan hon arbetade om dagarne. Därpå byggde hon sitt hopp.

"Martha, låt Greta stanna kvar hos mig, till dess att du

får det ställt så att du kan taga henne till dig. Vill du inte det?" bad han med bevekande ton.

Martha svarade intet. Greta var minst och fordrade mera tillsyn. Hon blefve största hindret, det var sant. De kallade henne Greta för korthetens skull.

"Lämna Greta? Hur kan du tänka dig att jag skulle kunna lämna henne?"

"Jag blott föreslår, att du lämnar henne för en tid, Martha. Nanny stannar nog och sköter om henne för samma lön som hittills och hon är van vid henne."

Martha tänkte ifrigt, utan att svara.

"Martha, kan du inte stanna och förlåta och glömma. Jag lofvar att bli en god man och stanna hemma allt jag kan. Jag skall heller inte dricka mera. Jag älskar dig, Martha," hviskade han med nästan försagd röst.

Ett tviflande löje syntes på hennes ansikte. Det trodde hon inte alls på.

"Martha! . . . Låt Greta stanna här. Jag skall vårda henne väl, till dess att du begär henne tillbaka. Du förstår nog och tror mig, att jag blir god emot henne! När du begär henne, skall jag i egen person resa med henne till dig, så att du ej behöfver vara det minsta orolig. Du kunde lämna båda barnen, om du ville, men jag förstår ju, att du inte kan skiljas vid bägge."

Martha insåg, att båda barnen skulle hindra henne att erhålla arbete. Ett barn kunde hon säkert reda sig med, men den minsta vore svårt att finna någon, som ville taga hand om, medan hon sökte och fann arbete.

"O, hvad skall jag göra?" utropade hon i ångest.

"Låt Greta stanna hos mig, Martha," bad Georg med bevekande stämma.

Med posten kom ett bref från systrarne. De beklagade det sorgliga som skett, samt rådde henne att lämna mannen fortast möjligt. Men hur skall du reda dig med två barn i händerna, Martha? skrefvo de. Kunde du inte lämna ett af dem hos honom. Det vore bara rättvist, menade de. Var inte dum, utan låt honom taga vård om ett af dem. Det skall göra honom godt att se hur svårt det ibland kan vara.

Begär också tillräckligt underhåll per månad. Glöm inte detta.

De menade väl, men det är lättare att säga än att göra, detta att skiljas från sina barn. Bekymret jagade sömnen från henens ögon. Hvad skulle hon göra? . . .

Under tiden skötte hon om sina affärer. Hon hjälpte Georg flytta. Jenny och Martha buro en dag en korg med krukväxter till den nya lägenheten för Georg. Från ett af husen ropade en röst: "Fru Rudberg!"

De sågo uppåt våningen, hvarifrån rösten kom. En kvinna sträckte sig ut samt bad fru Rudberg stanna litet, ty hon önskade tala med henne. De satte ned blomsterkorgen och väntade. Då kvinnan kom ned, presenterade hon sig och sade:

"Vi har hört om edert stora bekymmer, och min man och jag själf önskar att hjälpa eder. Vi kan vittna, att eder man lämnat Sara mitt i nätterna. De har tagit afsked af hvarandra med kyssar och omfamningar och det har vi båda råkat att få se. Vi skall gärna vittna om detta i målet för att hjälpa eder. Vi tycker synd om eder, fru Rudberg. Säg bara till eder advokat, så kan han kalla oss, när vi behöfvas."

"Skulle Georg ha kysst Sara? . . . Kan det vara möjligt!" utropade hon.

"Möjligt? Vi kunna gå ed därpå. Sara är ett dåligt fruntimmer och hon har två oäkta barn nånstans i Stockholmstrakten med olika män. Min man känner till henne."

"Fru Erikson, ni gör mig så bestört. Sanningen att säga, så har min man varit ganska njugg med sina kyssar. Jag kan därför inte tro, att han brytt sig om att kyssa andra."

"Åhå! Den man, som snålar på kyssar till hustrun, har alldeles säkert någon, som får så många, att hustrun blir utan. Det är sant det, fru Rudberg."

De samtalade en stund och Martha lofvade att tala om det för sin advokat.

Hon kunde dock inte förmå sig att tro detta om Sara och Georg . . . Nej, det var otänkbart, otroligt. Hon slog

bort dessa tankar som omöjliga. Hon fick ju skillsmässa ändå nu . . . Sara och Georg kyssas! Omöjligt.

Martha skurade ren lägenheten, sedan alla möbler tagits ut därifrån. Hon ville inte lämna den smutsig efter sig. Fru Grandin kom då till henne, medan hon var ensam samt bad gråtande att Martha skulle förlåta henne?

"Förlåta eder? . . . För hvad då?"

"Jo, det hände sig så, at jag var hemma, när Rudberg slog eder, men fegt gömde jag mig i mörkret, utan att komma eder till hjälp. Jag kan inte förlåta mig själf för det. Nu när eder familj är upplöst, har samvetet anklagat mig. Ni har Sara att tacka för all eder olycka. Hon har fyllt er man för jämnan med spirituosa. Jag vet det bestämdt. Det är alltsammans Saras fel."

"Sara? . . . Men hvarför?"

"Hon ville själf bli fru Rudberg och i förargelsen har hon hämnats."

"Hvad säger ni, fru Grandin?"

I detsamma kom Georg i dörren. Han hälsade kallt samt sade att han måste tala med sin hustru ensam. Fru Grandin lämnade dem genast.

Hade Georg hört något?

Om han hade det, så slåtsades han inte därom i alla fall. Han stannade till dess att Martha var färdig och följde henne sedan till den andra lägenheten.

"Folk talar om dig och Sara," sade Martha på vägen.

"Sara!" utropade han med tydligt förakt. "Hvem skulle bry sig om henne?"

* * *

Nanny lofvade att stanna och sköta om Greta, samt att koka för sergeanten. Martha bestämde sig alltså för att lämna Greta i faderns händer, till dess att hon finge så ställdt, att hon kunde taga henne till sig.

Advokaten skulle föra hennes talan inför rätta. Georg ämnade alls inte infinna sig och så blefve då skillsmässan

afkunnad för ett år, tills vidare. Martha ämnade därför resa, innan målet kom före.

Sista dagen bakade hon bröd, för att förse dem en liten tid med detta. Medan Martha stod med uppkaflade klädningsärmar och arbetade degen, kom Georg till hennes sida. Han såg de ännu gula märkena i skinnet efter misshandeln och ångrande grep han hennes armar samt höljde dem med kyssar.

Martha var alldeles slagen med förvåning.

"George!" utropade hon. "Fins det verkligen någon värme inom dig? . . . Hvarför har du aldrig förr visat mig någon vänlighet? Du gör mig förvånad."

Gråtande rusade han in i kammaren, men Martha arbetade tankfullt degen. Sedan brödet var bakadt, satte Martha upp hans gardiner för fönstren och gjorde hemmet så nätt och prydligt som hon förmådde.

"Martha," sade Georg under tårar, "glöm inte, att du mottages med öppna armar, om du skulle önska att komma tillbaka och än en gång sammanbo med mig. Det här året betyder intet. Vi kunna fortsätta vårt äktenskap, om vi så önskar. Jag älskar dig, Martha, mer än du anar och jag har varit en dåre."

Nästa morgon skedde afresan. Martha kysste Greta otaliga gånger, men den lilla log så vänligt emot henne. Hon anade inte att modern skulle lämna henne.

Det blef emellertid tid till att begifva sig åstad. Elsa var reskládd och en man från regementet bar resväskorna, medan sergeanten bar Elsa.

Ännu en afskedskyss och dörren slöts bakom henne. Nanny stannade hemma, gråtande, med Greta i vaggan, jollrande och leende.

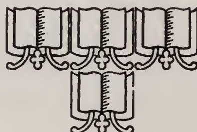
Med tungt hjärta vandrade Martha till stationen. Hon hade intet annat val. Här ville hon inte stanna, där hennes lyckas farkost lidit skeppsbrott. Hennes lyckodrömmar hade liksom såpbubblor brustit för verklighetens kalla vindar. Hennes hjärtas konung hade förlorat glorian.

Hon kände det, som om hjärtat ville brista. Om hon blott kunnat taga båda barnen med sig. Men ack, ödet!

Hennes möda, hennes hopp hade inte förmått kvarhålla ens skuggan af ett hopp om vidare sällhet.

Alltsammans föll i spillror.

Slut på första delen.

ANDRA DELEN.

FÖRSTA KAPILET

ödet väfver nya mönster.

Människorna lägga sina planer och söker att förverkliga dem under lefnadens lopp, men det ser oftast ut, som om det inte tjänar något till, ty de mönster, som ödet väfver, måste först af allt fullbordas in i minsta detalj. Våra planer kullstörtas af en osynlig makt, och vi stå maktlösa. Den svaga människan förmår endast följa ödets växlingar, lyda dem, samt för öfrigt föras med genom lifvets starka brottsjöar eller lugna farvatten, allt efter mönstret i väfnaden.

Kunde vi se bakom "slöjan" så att säga, skulle vi nog förstå hvarför, men vi ha inte den förmågan, i denna vår jordiska tillvaro. När vi komma till "den andra sidan", skola vi se allt i ett förklarande ljus.

Vi måste gå igenom de skolor, som planerats för oss af en högre makt. En starkare hand fattar tömmarne ibland och leder oss in i förhållanden, som troligen äro till vårt bästa, om vi blott förstode det.

Martha hvälfde nya planer i sitt hufvud för framtiden. Enligt dessa skulle hon skyndsamt förskaffa sig ett arbete, hvarmed hon kunde försörja barnen, samt sedan snarast möjligt taga Greta till sig.

Såsom ett stormdrifvet skepp söker hamnen, sökte äfven hon nu en lugnare hamn, sedan hon i sitt äktenskap lidit skeppsbrott.

Hennes känslor voro bittra. Alla hennes bemödanden

hade varit fruktlösa. Hennes hem var sköfladt. Makarne skilda, barnen på hvar sitt håll och här satt hon nu, ensam med det ena i armarna, ilande ut i världen emot okända öden. Hela hennes kassa var femtio kronor. Ack, huru bedröfligt det ända var. Framtiden låg i mörker. Det var, som om hon befunnit sig i en tunnel, svart som natten, utan en ljusglimt.

Vemodigt betraktade hon den lilla Elsa, som nu slumrade i hennes sköte. Det ovanliga i att åka på tåget hade lockat fram allehanda utrop från hennes barnamun.

Hennes oskyldiga prat hjälpte modern öfver de dystra känslor, som liksom ville kväfva henne. Hon afhölls från att brista i gråt och pysslade med den lilla, så länge denna var vaken. Nu hade den lilla trött somnat in och låg trygg i sin mammas armar. Med ömhet betraktade henne modern och tänkte på lilla Greta, som för en tid beröfvats modersömheten. Ack, huru länge? . . . .

Godt, att vi inte förmå att se in i framtiden, måhända.

Tårarne glänste i Marthas ögon samt föllo en efter annan, likt glänsande, klara diamanter, ned på Elsas kläder. Ack, att hon snart kunde taga den andra dottern till sig! . . . Byggande planer i sitt hjärta satt så Martha invid fönstret och märkte knappast de platser, de ilade förbi. Hon försökte att se in i framtiden.

* * *

Redan första morgonen begynte Martha att söka i tidningarnas annonsafdelningar efter arbete. Hon sökte upp adresserna, men platserna voro redan upptagna. Hon befann sig med Elsa hos systern Fredrika. Denna var gift och hade själf tvänne barn. Den andra systern hushållade för en änkeman. Hon var ogift.

Marthas moder var sjuklig och dit kunde hon inte taga sitt barn för att stanna. Endast hos Fredrika var det en möjlighet att finna ett tillfälligt hem. Tidigt om morgnarne gick hon upp för att söka arbete enligt anvisningarna i

annonserna. Hennes belägenhet var svår. Utan pängar samt med ett litet barn i armarne, syntes det snart sagdt omöjligt att finna ett passande arbete.

Barnen begynte att kifvas och skulden kastades på Elsa. Martha kunde inte undgå att känna, att hon borde snarast flytta eller skaffa ett annat hem för barnet. Redan kl. 5 om morgnarne syntes hon i gatörnen för att blifva den första att läsa tidningarne. Andra sökande voro ute lika tidigt som hon. Hon ilade till platserna, men fann dem ändå redan upptagna, antingen aftonen förut eller just nyss.

En ihållande otur förföljde henne i hennes bemödanden. Hennes slantar smälte ihop oroande fort och hon ängslades allt mera hvarje dag. Förebråelser att hon gått och gift sig med en "gardist" måste hon lyssna till rätt ofta. Sergeant eller annat befäl var gardist i alla fall, menade de.

Ännu mera harmades de, att hon inte hade begärt något underhåll. Att så hufvudstupa ila ut i världen, med ett barn i armarne och ingen hjälp med pängar var det tanklösaste de sett.

"Skrif efter pängar", uppmanade de. Ack! Martha visste alltför väl, att det var lönlöst.

Samma otur förföljde henne beständigt i hennes sökande efter arbete. Blott hon nämnde, att hon önskade taga ett barn med sig, så nekades henne arbete, om det inte förut var upptaget. Hon började inse, att hon måste inackordera flickan någonstädes i ett passande hem. Det var ju alldeles omöjligt att erhålla arbete på annat vis. Hvad skulle hon göra?

Hon var stundom bragt till förtviflan i sitt hjärta.

En dag ståtade annonsafdelningarne med följande annonser i fetstil.

"Damer med sångröst kunna erhålla anställning vid resande teatersällskap. Man torde hänvända sig till Arsenalgatan No. 9. Axel Lindblad."

"Damer med sångröst kunna erhålla anställning vid teatern. Man torde infinna sig vid hotell Metropol kl. 2, rum No. 14."

"Damer med sångröst kunna erhålla anställning vid Emil Strömbergs sällskap m. m., m. m."

Inte mindre än fem olika annonser stodo i bladen ett par dagar. Hade man inte alltid beundrat hennes röst? .... Jo, visserligen. Skulle hon försöka vid teatern kanhända? ... Med klappande hjärta beslöt hon att gå till hotell Metropol. Det kunde vara vid en af Stockholms teatrar, tänkte hon inom sig och gick dit.

Det kunde inte vara farligt att höra sig för, menade hon. Det ansågs på den tiden förnedrande att tillhöra teatern. "Komediantskor" kallades de hånfullt, som tillhörde scenen. Hennes belägenhet tvingade henne att söka sig något arbete. Kunde man inte vara ordentlig och ärlig vid teatern också? Jo, visserligen var detta möjligt.

På angifven tid infann hon sig i rummet No. 14 och fann före sig ett halft dussin damer, i eleganta dräkter. De tillhörde tydligen teatern förut, eller hade tillhört den. Nu sökte de troligen engagemang likasom hon själf. Hvad utsikt hade hon bland dessa? .... De hade vana och Martha i sina enkla kläder liknade en puppa bland brokiga fjärilar. Skulle hon aflägsna sig månne i tid? ....

Då öppnades dörren och in trädde en herre och en dam i eleganta kläder. Det var de, som annonserat. En doft af parfym fyllde rummet, när damen vände sig till än den ene, än den andre af de närvarande.

När Martha hörde frågorna och svaren, sjönk hennes mod alltmera. De önskade tre damer med sångröst, sade de, samt ville höra deras röster. Vid ett piano i rummet, satte sig damen ned och slog ann' några ackorder. Hennes fingrar trollade fram den härligaste musik och det lät som en grupp af fåglar slagit sina drillar i rummet.

De unga damerna framträdde nu en efter annan och sjöngo något. När det blef Marthas tur, steg hon upp samt sade att hon vågade visst inte sjunga här, så att man skulle skratta åt henne.

"Vi har alla varit nybörjare. Vi skall visst inte skratta åt er," sade de.

De lyckades till sist öfvervinna Marthas motstånd samt nödgade henne att komma fram till pianot. Hon kände dock inte till någon af de föreslagna sångerna, men nämnde själf Bergsvisan, som hon ock sjöng för dem.

"Jag skall säga eder, fru Rudberg, att ni behöfver skolas, men ni har röst och hvad bättre är, ni har känsla. Med någon öfning torde ni sjunga så godt som någon och hvem vet, bättre. Vi engagera eder genast och skall ge eder lektioner. Ni får fria resor och 200 kronor i månaden af oss. Är ni nöjd med det?" sade damen.

"Resor? Det är då inte vid någon af Stockholms teatrar?" frågade Martha.

"Nej, vi skall resa något i södra Sverige och sedan in i Tyskland. Ni behöfver dock inte kunna tyska för det."

"Det är alldeles omöjligt," svarade Martha, samt omtalade, att hon hade ett barn och skulle taga det andra barnet till sig snarast möjligt. De beklagade detta och valde andra röster.

Hemkommen omtalade hon sina nya erfarenheter. Att skaffa ett tillfälligt hem för Elsa blef nödvändigt i hvarje fall och en annons, insattes om ett hem för en flicka på två år. Svar till "Barnkär."

Att resa till Tyskland var inte att tänka på, men Martha beslöt att gå enligt de andra annonserna och höra efter där.

Vid Emil Strömbergs sällskap lofvades hon erhålla 125 kronor i månaden. De skulle resa inom Sveriges städer intill våren. En inre obeslutsamhet gjorde dock att hon inte vågade bestämma sig genast och följande dagen hade de antagit en annan.

Försöket med andra platser misslyckades i fortsättningen och "Damer med sångröst" efterfrågades ej mera i bladen.

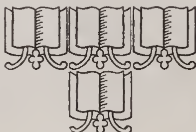
Martha insåg, att hon måste skaffa Elsa ett hem, annars skulle båda komma till fattigvården. Hon måste genast begynna tjäna pängar, ty hennes slantar smälte ihop oroväckande fort.

När därföre ännu en annons om anställning vid resande

sällskap stod i tidningarne, skyndade hon sig dit, samt erhöll anställning såsom elev vid ett resande Opera-sällskap eller Tourné, som det kallades mot en lön af åttio kronor i månaden och fria resor. Direktörskan intalade henne, att det skulle godt räcka till, äfven för hennes barn, ty Martha omtalade sin ställning.

Rädd att förlora äfven denna lilla utsikt till arbete, skref hon under ett bindande kontrakt. Kontraktet gällde tre månader. Till julen skulle hon bli fri. Kanske en utväg skulle öppna sig under denna tid för en bättre anställning.

Direktörskan hade en gång själf rest som elev för samma lön och sparat pängar t. o. m. sade hon och ville inte Martha skrifva under kontraktet nu, skulle de antaga någon annan. De kunde inte vänta på svar, som var osäkert, menade de. Detta afgjorde saken. Hon skref under kontraktet, som gaf henne anställning för de närmaste tre månaderna i alla fall.

ANDRA KAPITLET

På törnestig.

Det kom flera svar om hem för ett två-års barn. Alla skrifna till "Barnkär". Det skulle alltså inte blifva svårt att få ett hem för lillan. Martha satt på en soffa i den närbelägna parken och läste igenom svaren, samt skref adresser på kuverten. Hon ville besöka adresserna och finna det bästa hemmet för sin tös.

Alla svaren läto bra. Alla voro de barnkära af sig och ville bereda rum för en två-årig flicka. Martha begynte alltså sitt sökande och vandrade med godt mod framåt. Hoppet hade åter fått insteg i hennes själ, men ack, huru själen får genomgå många växlingar under lifvets gång!

De tre första hemmen voro fina, men kalla och stela. Under 35 kronor i månaden ville de inte taga besväret med att sköta om ett barn. Det var ju inte att tänka på mera. Deras afmätta ton, när hon svarade, att hon inte kunde betala så mycket, bragte tårarne i hennes ögon.

De öfriga svaren voro på Söder, dels i närheten af Slussen, dels längre bort. Nästa adress var till ett mindre hus, Barnskrik hördes ut på gatan och en kvinnas gälla röst hördes öfver det hela. Martha stod tveksam, om hon skulle gå in där eller inte, då dörren hastigt öppnades.

"Hvem söker ni?"

Tydligen var kvinnan retad af någon och tonen lät hård.

"Jag har fått svar på en annons," svarade Martha.

" 'Barnkär,' var det svaret?" frågade kvinnan och Martha nickade jakande.

"Kom in för all del! Jag var hastig, ty min pojke, en lymmel på tio år, retade mig. Ni har en två års gammal flicka, om jag förstår rätt?"

"Ja men frun har visst flera barn?"

"Det gör ingenting. Jag tar lika bra vara på tio, som ett eller två barn."

"Men jag önskade, om möjligt, ett barnslöst hem," svarade Martha.

"Det kan ni få leta efter. Barnlösa hem önskar inte eller förstår inte att sköta om barn. Här kan er flicka få ett godt hem och bara 25 kronor i månaden."

"Priset är för högt. Jag kan endast betala femton kronor. Ursäkta, om jag hindrat."

Förargad slog värdinnan igen dörren med en smäll. En ny adress uppsöktes och en ny och en ny, men antingen hade de för många barn i familjen eller ock var priset för högt. Den sista adressen var belägen långt uppe på Söder. När dörren på hennes knackningar öppnades af en tjock matrona, slog en skämd luft emot Martha af stekt lök och fläsk, samt dålig tobak. Från köket kom en raglande mansperson, som bugade sig klumpigt för Martha.

"Du ska' inte göra dej till, Jonas," skrek matronan ilsket. "Ut i köket, medan jag talar med damen här."

Därmed föste hon honom ut i köket och stängde igen dörren efter honom.

Martha stod som förstenad af detta uppträde och tycktes inte kunna röra sig ur fläcken. "Jag tror inte jag vill . . ." stammade hon i en sorts rädsla.

Längre kom inte Martha. Matronan vädrade att hon inte skulle göra någon affär eller såg hon Marthas afsmak för henne? . . . Nog af, hon blef rasande och ropade på mannen: "Jonas, kom hit. Den här högfärdiga slynan tycker inte att vårat hem är godt nog för hennes unge. Hon rynkar på näsan, Gu' bevars!" skrek hon högt.

Hotande raglade mannen emot Martha, och nu först fick Martha makt öfver sina fötter och hon skyndade därifrån, förföljd af den svärjande madamen och hennes druckne man. Hon sprang utåt gatan och hann lyckligt till hållplatsen för spårvagnen, som hon steg upp på, darrande i alla leder.

Följande natten drömde hon om druckna män, som för-

följde henne, och hon vaknade midt i natten, badande i svett.

Hon måste åter annonsera. Det blef svårare än hon först hade tänkt. Annonsen sattes in för tre dagar och lydde sålunda:

"Ett tillfälligt hem önskas för Elsa, två år gammal. Kan endast betala femton kronor i månaden. Svar till Elsa, denna tidnings kontor."

Första dagen kom intet svar. Troligen var summan för liten, men andra dagen kom ett svar. I detta svar önskades full adress till Elsa, så skulle de komma och se henne, samt tala med modern. Genast kvarlämnade Martha ett svar med adress.

Följande dagen kom en landtman och knackade på, samt visades in i rummet. Det var en resande, som sett annonsen och som länge önskat sig ett barn. Hans hustru, sade han, var barnkär, men hade alls ingen förhoppning mera att få egna barn, ej heller hade de någonsin haft ett barn. Men de hade det godt, eget hem, samt säker inkomst. De önskade adoptera ett barn, men det ville ju inte Martha höra talas om. Hon berättade om sin ställning och han sade att de skulle gärna taga vård om den lilla en kort tid.

"Jag kan inte betala mera än femton kronor i månaden", sade Martha.

"Det kan ni inte med så liten lön, som åttio kronor. Ni har nog gjort en dumhet med att antaga ett så dåligt betalt anbud, men nu kan ni inte bryta kontraktet, ser jag", sade han, visande Martha, att det var femhundra kronors plikt att bryta kontraktet. "Ni har gått in på något, som troligen blir svårt. Ni måste betala rum hvarje natt och det blir minst 1 krona natten och mat på serveringar kostar en hel del. Vi få dock hoppas det bästa för eder," tillade han.

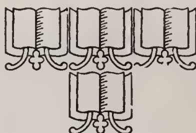
Elsa själf stiftade genast vänskap med mannen. Hon gick genast fram till honom och ville se hans klocka.

Han lyfte henne då upp på sitt knä och därmed var bekantskapen gjord. Detta tog modern som ett godt tecken,

och mannen själf gaf ett förtroendefullt intryck både i tal och sätt. Han lofvade att komma tillbaka nästa dag, så de kunde tänka öfver saken.

Onödigt säga, att Martha kände sig glad och tacksam mot herr Hafström. Det bestämdes alltså följande dag, att han skulle få taga Elsa med sig till sitt hem. Martha bjöds att bo hos dem, medan sällskapet var i samma stad, som de lefde, nämligen i Östersund. Hon visste att de skulle stanna tre dagar därstädes och då skulle hon få återse den lilla.

Så blef det bekymret taget från hennes skuldror för en kort tid. Hon skulle nu resa med tryggare mod och hoppades på att framtiden skulle ställa det bättre för henne. Hennes törnestig var slutad. Vägen låg jämnare för den närmaste framtiden, syntes det henne . . . . men går inte somliga människor ständigt på törnestig?

TREDJE KAPITLET.

Bakom kulisserna.

Då man sitter i salongen och ser skådespelen upprullas för ens blick med alla deras scener af prakt, glans och glitter, frestas man att tänka, att lifvet på tiljan är lyckligt och sorgfritt. Det är så lätt att döma efter ytan.

I detta såväl som i andra fall tar man fel, ty .... ytan bedrager! ....

Scenens barn lefver sitt lif med bekymmer och svårigheter som i alla andra ställningar i lifvet. Man trodde allmänt förr i tiden, att de, som uppträdde på teatern, ej förde ett ärbart lif. De voro dåliga, lättsinniga människor. Detta var orättvist, men en nyare tid har kommit till den slutsatsen, att skådespelaryrket kan vara så allvarligt som något och kräfver talanger och konstnärskap så mycket som något annat.

Vid tiden för denna händelse var teaterns medlemmar ansedda som dåliga. "Komediantskor!" sades det helt hånfullt om aktriserna.

Likväl erkändes samtidigt de stora förmågorna .... de mindre voro inte räknade för något alls. Martha visste detta, men lofvade sig, att inte skulle hon göra något dåligt, därför att hon fått anställning vid teatern. Hvarför anseendet var så dåligt hade hon knappast hört, endast att de förde ett lättsinnigt lif, tänkande mera på nöjen än på allvarliga ting o. s. v.

Det sällskap, hon tillhörde, bestod af 28 personer. Där var direktören och hans fru, kapellmästaren, primadonnan, förste älskaren såsom hufvudpersonerna, sedan garderobieren, en ung flicka, och sujetterna de öfriga förmågorna.

Operan "Martha" eller "Marknaden i Richmond" var

det förnämsta på programmet. Dessutom, "Den ondes besegrare", "Hittebarnet", "Värmländingarne" och "Faust".

Under öfningarna inlärdes dessa operettstycken, och nog fick Martha sitt lystmäte på att sjunga dessa dagar, alltid. Hon fann däri ett särskildt behag. Äfven erhöll hon några smärre roller. Allt måste läras utantill. Det var ingen tid att tänka på nöjen. Öfningar, öfningar och återigen öfningar tog upp all deras tid. Blott en kort tid till måltiderna. Det blef inte bättre, då de reste omkring. Öfningarne fortsattes hvarje dag. Man fick inte tid att glömma bort något. Hvarje gång inpräglades rollens karaktär i minnet och hvarje steg på scenen instuderades noga. För att ännu mera inprägla vikten af att komma ihåg t. o. m. småsaker, så var det vissa paragrafer i kontraktet, som skärpte minnet. Det var nämligen plikt på att komma för sent till repetitionerna. Plikt på att glömma en sak, som borde hållas i handen under spelet o. s. v. Om man t. ex. skulle hålla ett bref i handen och detta glömdes, så blef det en plikt på 15 kronor; det kunde ju skada spelets gång. Att komma för sent till föreställningen kostade 100 kronor. "Bötesummans" storlek var beroende på, i hvad mån det störde spelets gång.

Från Stockholm reste sällskapet med ångf. Nya Gestrikland till Luleå. Det var stormigt på sjön och lite hvar hade känning af sjösjukan. En vecka stannade de i staden, samt spelade hvarje afton i därvarande teater. Dagarne voro inte ämnade till att lata sig på, utan kl. 10 f. m. måste alla infinna sig vid teatern i och för repetion igen. Denna varade tillkl. 12. Sedan var man fri till kl. 7. Många tillbringade hela dagarne i teaterns klädloger.

Damerna hade sitt stora rum eller klädloge och herrarna hade sitt för sig själfva. Därinne funnos stora aflånga bord, vid hvilka hvar och en tog plats. Deras särskilda spegel sattes upp och puder- och sminkburkar, kammar etc. ordnades framför densamma. Garderobieren hängde upp hvars och ens kostymer för aftonen och enhvar måste själf tillse att intet fattades. Det var därför mycket att göra

och se till, utom repetionerna och aftonens spel. Rum skaffades genast man anlände till ny plats. De som hade råd togo in på hotell eller rum för resande, men de som hade mindre löner frågade sig alltid för hos vaktmästaren vid teatern, om han visste någon, som tog in teaterfolk under deras vistelse i staden. I så fall var det någon enkel familj, som önskade en liten biinkomst, och de kunde erhålla en bädd för natten jämte kaffe och bröd på morgonen för 1 krona eller i bästa fall för 75 öre.

Direktörskans råd till Martha att på detta sätt erhålla billigare rum blef nu värderadt. Så fort de anländt till ny plats, följdes hela sällskapet till teatern i staden. Därifrån skyndade man att skaffa sig rum, samt sedan man ätit ett mål att hasta till teatern igen och ställa allt i ordning för aftonens spel. En impressario reste alltid i förväg, samt skötte om att hyra lokal samt att annonsera. Det var alltså redan stora affischer utsatta öfverallt i staden och de hade blott att göra sig redo för aftonens föreställning.

Det var lifligt i klädlogerna. Primadonnan öfvade sin röst med att sända upp alla sorters drillar o. s. v.

Man skrattade, pratade, kifvades litet och munhöggs. Garderobieren arbetade i sitt anletes svett för att hinna få fram alla kostymer ur koffertarne och enhvar ropade och skrek för att få sitt i ordning i tid. Kommo de sent fram till staden, var larmet öronbedöfvande. Då brast Gurli (garderobieren) ofta i gråt, medan de alla på en gång ville ha sina kostymer med alla tillbehör i ordning. Det var inte tid till att äta eller dricka. Man kunde i bästa fall medtaga en påse med bröd och äta däraf medan man arbetade i sitt anletes svett att bli färdig. I god tid begynte sminkningen och pudrandet, samt därpå togos kostymerna på och man var i ordning. Då arbetade män ute på scenen med att uppställa kulisserna så som de skulle vara för första akten. I den stora ridån fans några hål, hvari man turades om att kika ut i salongen.

"Blef det fullt hus månne?" frågade man hvarandra.

Nervöst sprungo de tillbaka in i klädrummen för att

ytterligare se om allt var som det skulle vara. Var sminkningen bra? . . . Satt kostymen rätt? . . . Hade man de saker med sig, som rollen fordrade? . . . I tankarne repeterade man sina läxor. Men när ridån skulle dragas upp, stodo alla på sin särskilda plats, med sin roll i hufvudet och var redo att på minuten göra sin entré.

Musiken spelade, enhvar gjorde sin roll, som man blifvit inöfvad, och man var glad om direktörens ansikte visade tillfredsställelse. Då gick spelet med lif och lust, men var direktörens och hans frus ansikten molnhöljda, undrade man hvari felet bestod. Man blef nervös och orolig. Kanske gjordes något galet och man fick en stor plikt att betala af den magra lönen? . . . . Bäst att passa på och inte glömma något. Det var ibland en oro, ett jäktande bakom kulisserna, som publiken ej hade en aning om. De sågo resultatet af många öfningar, af mycket arbete, som de inte kände till, af dessa scenens barn. Det fans inte tid till nöjen för dem. De måste arbeta, jäkta lifvet ur sig ibland för att göra andra människor nöjda, gifva dem ett par timmars ögonfägnad, ett par timmars underhållning medan de sutto bekvämt tillbakalutade i sina mer eller mindre dyra platser i auditoriet.

Det är inte svårt att kritisera, när man inte behöfver göra arbetet.

Lönerna utbetalades sålunda, att i hvarje stad fingo de mottaga så mycket pr dag för de dagar som de varit där. Somliga hade två — andra tre eller fyra — fem kronor per dag, beroende på den lön de uppburo per månad. Stannade de fyra dagar, erhöllo de minst aflönade 2 kronor om dagen, d. v. s. 8 kronor. Vid månadens slut erhöllo de allt som återstod af sin lön.

Enhvar måste själf betala för smink, puder samt öfriga toalettartiklar. Dessutom de kläder, som inte ansågos som kostymer.

Strumpor och skor likaså, samt spetsar, plymer etc., som möjligen fordrades i den roll de innehade.

För Martha betydde dessa extra utgifter mycket. Hon

hade ju endast 65 kronor att reda sig på, sedan de femton för Elsa tagits af. Folk, som fingo upplysning om Marthas ställning, menade, att det var obarmhärtigt att narra en människa i sådana omständigheter att resa på en sådan svältlön. Huru skulle hon kunna reda sig? . . .

Martha insåg med hvarje dag, att det knappast lät sig göra. Endast under stora försakelser samt med dålig näring var detta möjligt. Nästan hvarje natt kostade henne en krona. Det tog 30 kr., lämnande henne 35 att köpa mat för samt till att betala dessa små extra utgifter, som gnagde på den lilla kassan ideligen. Ofta köpte hon sig i ett mjölkmagasin en liter mjölk, samt några bröd. Det blef ju billigare, men det frestade att köpa ett godt mål mat emellanåt.

En annan ung flicka, Zuleima, hade samma lön. Annars hade de omkring 100 kr. och mera per månad allesammans de öfriga medspelarne.

Tre månader vore ju ingen evighet, tänkte Martha, samt gjorde det bästa af omständigheterna.

Hon hade en roll i operan "Märtha" eller "Marknaden i Richmond", som hon tyckte om. Unga flickor besökte marknaden för att söka plats, och äldre män med fruar kommo för att skaffa sig tjänstefolk. Marthas roll var den af en tjänsteflicka, som sökte anställning. När hon kallades fram, frågades henne, vad hon kunde uträtta. Och hon sjöng, enligt rollen:

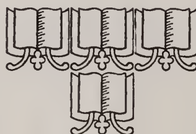
"Jag kan spinna,
Jag kan tvinna,
Jag kan stoppa, koka soppa,
Piska kläder, steka tjäder,
Sprita fjäder,
Allt åt er!"

Kostymen var enkel, och öfver axeln bar hon en käpp med ett litet knyte.

Så blef hon antagen till tjänsteflicka, enligt rollen.

Uti lustspelet "Värmländingarne" spelade Martha "Lotta", brukspatronens dotter.

Hon hade som flicka i sin hemtrakt spelat Anna i denna pjäs med mycket beröm af tidningarne att hon var en lofvande förmåga, om hennes naturliga anlag uppöfvades. Nu reste hon ju mera som elev i detta sällskap, sade direktören, men med hopp att framdeles erhålla större roller, om hon följde med dem ännu en säsong.

MARTHA
som hon var kostymerad i sin roll i Operan Märtha eller Marknaden i Richmond.

FJÄRDE KAPITLET.

Lilla Helgonet".

Denna näpna lilla operett inöfvades numera dagligen för att upptagas på programmet.

Från Lulå reste sällskapet till Kiruna, ett högt liggande grufsamhälle på den norska gränsen. En veckas gästspel skulle gifvas för det tacksamma folket därstädes. Redan den andra aftonen inbjöds hela sällskapet till en storartad supé å ett af stadens hotell.

Det blef allmän glädje vid underrättelsen om inbjudningen. Så fort alla voro färdiga efter spelet skulle de följas åt till hotellet.

Det var ett stort bord, nej tvänne långa bord utefter rummets längd, som stodo dukade för hela sällskapet, samt för de stadens herrar, hvilka tillställt fästligheten.

Vid hvarje kuvert stodo flera glas för olika drycker. Ett större sidobord dignade med alla sorters smörgåsmat. Man tillsades att först taga sig en smörgås, samt ett glas arrak för att förhöja aptiten. Under mycket skämt och prat togo alla del af det goda samt togo därefter plats vid borden.

Varma rätter af fisk, kött, soppa och dessert serverades i behörig ordning. Otaliga skålar med tal åhördes under munterhet och man drack lifligt. Måltiden var förstklassig och det tog tid, innan allt var serveradt. Därpå upplystes att kaffe och likör serverades i smårummen intill stora matsalen.

Musik spelades upp och man dansade af hjärtans lust. Efter kaffet gick Martha till sin tillfälliga bostad. Hennes hjärta bar på en sorg och saknad, som detta stoj inte förmådde tysta ned. Gråtande föll hon till sist i sömn.

Nästa morgon voro de flesta olustiga och trötta, men de infunno sig dock i tid för repetitionen.

Flera af damerna erhöllo inbjudningar från herrar hvarje afton och äfven erhöll Martha en inbjudan tillsammans med Zuleima, men de svarade, att de inte hade tid att komma. Zuleima och Martha voro mycket dragna till hvarandra och hyrde sängplats tillsammans för att spara på utgifterna.

Från Kiruna reste sällskapet till Gellivara och Malmberget.

Där mottogo de också inbjudningar från stadens herrar till supéer och middagar. Dessa städer eller samhällen voro som Kiruna grufsamhällen, och herrarna där satte värde på sällskap och nöjen, som dessa platser endast kunde åtnjuta, när resande sällskap kommo dit.

Martha och Zuleima funno snart ut, att vid sena supéer trodde sig herrarne våga sig på kurtis, och de beslöto att aldrig taga emot en aftonbjudning. En middagsbjudning voro de dock villiga antaga. Det inbesparade dem utgiften för mat.

Det var, som förut sagdts, lifligt i klädlogerna, men det var en sak, som Martha inte kunde förlika sig med, och det var det språk, som de ibland använde. De voro inte så noga med titlarne, ej heller uttrycken emot hvarandra. Låg t. ex. inte kammen eller något annat midt framför dem, fick man höra, något liknande detta: "Har du din apa, stulit min kam?" Eller . . . . andra fula titlar och till och med svordomar.

Det var inte illa menadt, men af en nybörjare, som aldrig begagnat eller ens hört sådana uttryck, upptogs det som något rysligt förnedrande, som fula vanor alltid äro. I synnerhet var Kerstin J—g kvick med sådana uttryck och Martha afbröt henne en gång sägande: "Att Kerstin, som är kvinna, vill svära så!" . . . .

Kerstin betraktade henne som om hon varit en kuriositet samt satte händerna i sidorna närmade sig sakta och sade: "Ska' hönan lära tuppen värpa?" . . . .

Ett gapskratt följde på hennes ord och beteende. Martha blef röd i hela ansiktet. Kerstin fortsatte:

"Kanske det är du, ditt l . . . r, som stulit min kam?"

"Ni borde skämmas att begagna er af sådana uttryck! Man kan väl fråga om en sak utan att svära eller begagna fula ord till hvarandra?" svarade Martha.

"Vill du inte heta l . . . r, ska' du få heta generall . . . . r. Du har i alla fall varit gift med en gardist så, ha, ha, ha . ." skrattade Kerstin åt sin egen kivickhet. Martha brast i gråt.

"Flickor! Titta på helgonet midt ibland oss! Lilla Helgonet, bevars väl."

Alla skrattade.

Det var tid att vara i ordning och direktörens fru tittade in i rummet. Hon frågade hvad som stod på. . . . Ingen svarade, men då frun vände sig till den gråtande Martha, svarade hon, att hon inte kunde tåla höra sådana fula uttryck, som de brukade bland hvarandra, samt upprepade Kerstins ord.

"Ah! Kerstin bara retades med eder. Inte är det så farligt heller. Skynda er flickor, tiden är kort."

Därpå aflägsnade hon sig, medan Kerstin räckte lång näsa åt Martha.

Zuleima rådde henne att inte låtsas om något utan att endast sköta sig själf, men Martha bad direktörskan om lof att få lämna sällskapet. Detta blef naturligtvis nekadt henne och hon fick rådet att inte mera lyssna på deras tanklösa prat, ty de menar intet med det i alla fall.

Efter den dagen kallade de Martha alltid för "Lilla Helgonet."

FEMTE KAPITLET.

Hungrig.

"Opera-Tournén", som sällskapet kallade sig, reste vidare, besökande Skellefteå, Söderhamn, Gäfle och var nu i Östersund. Från Frösö militärläger kommo officerare och menige till föreställningarne. Från stadens befolkning kommo massor och hvarje afton hade sällskapet glädjen att hafva fullt hus vid sina föreställningar.

Martha tog in hos familjen Hafströms. De bodde i stadens utkant, men den raska promenaden till teatern var endast behaglig. Martha fick här återse sin lilla Elsa. Men ack, glädjen blef blandad, ty lillan tycktes knappast känna igen henne och drog sig undan hennes omfamning. Kanske var Marthas omfamning allt för stormande. Kanske förväntade hon för mycket af barnaminnet. Hon måste lugna sig och taga saken med ro. Huru svårt det var, kunde endast hon själf bedöma, men allt går, när man tvingas därtill. När hon blef mera lugn, kom lilla Elsa självmant fram till henne. Hon tyckte om den snälla tanten, sade hon.

Fru Hafström var hennes "mamma" nu.

Stilla, du svidande hjärta! Var glad, att lillan inte längtar efter dig! En känsla af afund höll på att smyga sig in i Marthas själ, men sunda förnuftet sade henne, att hon borde vara glad, att Elsa var nöjd med saken. Hafströms voro snälla och de hade ett fint hem. Ett hus med sex rum, samt i största rummet ett fint piano och andra fina möbler. En vacker trädgård hörde ock till deras hem.

Herr Hafström visade henne omkring samt framkastade, att det barn, som de adopterade, skulle få ärfva allt efter dem. De hade tänkt sig att adoptera ett barn som sitt eget och uppfostra det som om det var deras eget och

gifva det god skolunderbyggnad. Han visade Martha deras sparbanksbok, som innehade en betydlig summa.

Martha förstod, att han ville fresta henne, men sade intet utan lyssnade blott till hans föreställningar. Fru Hafström förklarade, att hon redan lärt sig älska Elsa som om hon vore hennes eget barn. De hade tvänne kor på gården och grädden till kaffet var tjock och god. Mjölken till morgongröten var gräddmängd och allt var godt och välsmakande. I sanning, Elsa hade kommit i goda händer.

Tre dagar stannade sällskapet i staden och reste sedan vidare till Falun, Mariefred, Eskiltuna och Kalmar, som var den sydligaste platsen. Därifrån skulle färden ställas norrut igen, till dess att de vid jultiden borde vara i Stockholm.

Det närmade sig nu den andra månadens slut och Martha hade haft så många extra utgifter, att hon knappast visste, huru hon skulle kunna utan att svälta, sända pängarne till Elsas underhåll. De voro i Kalmar och skulle stanna en vecka där. De senaste dagarne hade Martha lefvat på skummad mjölk och ett eller två s. k. franska bröd, som kostade två öre stycket. I tre dagar i sträck hade hon inte ätit något. Endast en dryck vatten då och då. Hon var svag i kroppen och en middagsbjudning skulle varit ytterst välkommen, men ingen hördes af. Det sög och gnagde i inälfvorna. Hennes återstående lön var endast tio kronor. Ett par skor att användas i hennes senaste roll hade slukat sex kronor af hennes lön. Det betydde mycket i hennes knappa omständigheter, men hon var tvungen att köpa dem. I hjärtat ängslades hon, så att hon knappast kunde sofva. Ingen tycktes märka något ovanligt. Hon fick därför vara i fred för närgångna frågor.

Hon beslöt att bedja direktören att utfå pängarne, så att hon kunde sända tio kronor till Hafströms samt bedja om ett litet förskott, så att hon kunde lefva. Hon var så hungrig.

Hon knackade alltså försagd på dörren till direktörens rum i hotellet.

Inkommen omtalade hon, att tiden var inne att sända

pängar till barnets underhåll samt begärde att erhålla det återstående beloppet jämte något att skaffa sig mat för, ty hon var hungrig; hade intet ätit på flera dagar.

"Ni får vänta till dess att vi betalar de andra. Vi gör intet undantag."

"Men snälla herr direktör, jag ängslas för mitt barn. Låt mig få pängarna nu, så att jag kan sända dem, ty de väntar nu på dem," bad hon.

"Ni har hört vår svar. Uppehåll oss inte längre."

Därmed öppnade direktörskan dörren samt visade Martha ut ur rummet. Hon gick. Af missräkning, matthet, hunger, allt tillsammans, förlorade hon sansen och föll ihop utanför dörren i korridoren. Där fann herr André och fröken Julia henne. När Martha slog upp ögonen, befann hon sig liggande på soffan i direktörens rum. Julia stod lutad öfver henne och stänkte kallt vatten i hennes ansikte. Martha reste sig förvirrad upp. De omtalade, att de funnit henne afsvimmad på golfvet i korridoren. De ville veta, hvad som orsakat svimningen.

"Jag vet inte," stammade Martha fram, samt begynte gråta. Hon mindes nu allt, och under snyftningar omtalade hon, att hon begärt förskott, men blifvit nekad det, "fastän jag t. o. m. har svultit i tre dagar . . . ."

Herr André (sällskapets förnämsta förmåga på den manliga sidan) vände sig till direktören och hans fru.

"Ni borde skämmas att neka henne pängar att sända till sitt barn, sedan ni narrat henne att följa med eder på en sådan svältlön", utropade han i hög grad förbittrad. "Om ni inte genast på fläcken utbetalar de pängar fru Rudberg behöfver, så skall edert beteende i morgon dag stå omtaladt i alla Sveriges tidningar."

"Lugna sig herr André. Vi visste inte, att fru Rudberg hade svultit af brist på pängar. Visst skola vi göra ett undantag i detta fall."

Vänd till Martha frågade han huru mycket hon behöfde för tillfället, samt räknade genast upp pängarna till henne.

Det blef åter lugnt, men primadonnan Julia och herr André följde Martha till postkontoret samt sedan till en restaurant, där de bjödo henne på ett godt mål mat och själfva gjorde henne sällskap vid bordet.

"Det var skönt att få säga direktören min tanke," sade herr André. Dessa insågo också faran af, att kunna bli utpekade i tidningarna, ty de hade verkligen betalt alla mindre löner, än man varit van vid förut. De hade aldrig hört, att någon rest på 80 kronors lön, som Zuleima och Martha nödgats göra.

Underskriften på kontrakten band deras tunga, men det hade ofta talats om den saken och det var inte just med vänliga känslor de arbetade för den gnidige direktören och hans lika snåla fru.

Troligen ämnade direktören göra sig rik på denna turné. Sålunda jäste sinnena bakom kulisserna, men genom att gifva efter denna gången lyckades direktören och hans fru stilla stormen i dess linda.

Man reste åter vidare och kom till den ena staden efter den andra, med endast en aftons uppträdande på de flesta platserna under färden.

En afton råkade primadonnan vända sig så häftigt med den dyrbara kostymen i operan Martha, att dennas spetsvolang trasades sönder. Det var blott en half timme till föreställningens början. Gurli kunde inte sy och direktörskan hotade med 200 kronors böter, om inte kostymen var presentabel för aftonens föreställning. Med dessa olycksbådande ord lämnade hon dem.

Julia föll i gråt. Nu voro goda råd dyra. Det var inte tid att springa till en sömmerska i staden, och utan spetsvolangen var kostymen förstörd.

Bäst Julia grät, kände hon att någon rörde vid henne. Hon såg upp, men där stod endast Martha. "Hvad vill Martha?" frågade hon.

"Jag vill laga kostymen, om Julia lofvar att sminka mig sedan."

"Martha!"

Det låg möjligen litet hån i tonen.

Martha upprepade sina ord.

"Kan Martha sy?" . . . Det kom något gladt i rösten nu.

"Ja, jag har haft syatelier själf; borde kunna sy," svarade hon.

"Visst vill jag sminka Martha om hon lagar kostymen", blef det glada svaret. Det var Marthas stora sorg, att hon inte kunde lära sig att sminka sig bra nog. Hon fick ibland klander för sin sminkning och försökte visserligen, men kunde inte som de andra göra sig vacker som en dag med hjälp af smink och puder.

Julia lofvade att sminka henne och så skaffades silke och en fin synål. Gurli fick gå till vaktmästarens efter ett varmt strykjärn, medan Martha satte sig att laga det ömtåliga stället.

När hon var färdig, höll hon fram kostymen och frågade, om det dugde? Det syntes intet spår af skadan och i glädjen kysste Julia henne. Det var redan sent och i hast sminkade Julia Martha, så att direktören erkände att Martha ändtligen gjort sminkningen bra.

Spelet gick med lif och lust efter det tråkiga intermezzot.

Efter föreställningens slut, sedan ridån gått ned för sista gången, kom direktörskan in i klädlogen för att utröna huru Julia fått kostymen i ordning.

Hånfullt utropade Julia: "Ni gick miste om plikten denna gången."

Primadonnan vågade taga sig friheter, som de andra icke tordes. Hon hade också skrifvit under ett kontrakt för en lön af den för hennes förmåga obetydliga summan af 200 kronor i månaden. Hon kunde godt begärt mera, men detta var hennes första erfarenhet i resande sällskap och hennes önskan hade legat åt teatern. Direktören hade valt sitt folk med urskiljning i afsikt att vinna på andras okunnighet i affärsväg. De tre månaderna skulle väl snart vara ute; sedan skulle de veta bättre, menade de.

Emellertid berättade Julia nu, att det varit Martha, som så skickligt lagat kostymen.

"En sak, flickor, må ni veta", fortsatte Julia, vänd till alla i rummet, "den som hädanefter hånar Martha och kallar henne med öknamn, såsom 'Lilla Helgonet,' har sagt det om mig. Kom det ihåg! Det skall bli slut med det där nu. Martha är min vän efter detta, så mycket ni vet det."

Innan de skiljdes för aftonen stack Julia två kronor i Marthas hand, för hjälpen samt bjöd henne därefter ofta på middagar eller eftermiddagskaffe. De andra togo exempel af Julia och därmed blef den sista månaden drägligare.

En dag kallades hon in till direktören, som bjöd henne nytt engagement till våren. Strax efter julhälgen skulle nya repetioner begynna och de skulle fortsätta sina resor som förut.

"Vi önska betala eder 125 kronor i månaden, om ni följer med oss. Vi äro mycket nöjda med fru Rudberg, och nu har ni ju scenvana."

Martha tackade, men där voro andra planer i hennes hufvud numera. Hon önskade sådant arbete, att hon kunde taga barnen till sig så fort som möjligt var.

De flesta antogo nya kontrakt med högre löner och sämjan blef god. Till Stockholm erhöllo alla resan fri, men sedan var kontraktet slut, om de inte skrifvit under nytt sådant.

Martha var glad att blifva fri. Hon hade inte fattat någon kärlek till det kringflackande lifvet. Det gynnade inte heller hennes lifsintresse, barnen.

SJÄTTE KAPILET.

Åter nya mönster i väfven.

Martha brefväxlade med Georg. Hon hade skrifvit till Nanny, men Georg bad henne att inte göra det, ty jag skall gifva dig alla upplysningar, du önskar, skref han. Troligen fick Nanny besked om att inte skrifva, eller hade hon aldrig erhållit Marthas bref. Det kom aldrig ett svar från henne.

I sina bref omtalade han sin stora saknad efter Martha och bad henne att komma tillbaka till honom och till Greta.

Nej, nej, nej ropade det i Marthas hjärta till svar.

Hon skref alltså, att det var inte att tänka på mera. De hade aldrig varit lyckliga och kunde aldrig heller blifva det. Någon annan skulle passa honom bättre. Mässen var ju för öfrigt hans hem.

Härpå svarade Georg att han sällan besökte mässen numera. Mitt hem är mitt hem. Ack att jag förr tänkt därpå. Han ångrade sig kanske i verkligheten ändå? . . .

Om Georg ändrat sig så var det i alla fall för sent för deras gemensamma lycka.

Den var för alla tider ödelagd.

Under sina resor, hade de äfven spelat i staden G . . . . där hon lefvat sina ungdomsdagar och Martha hade besökt familjen Rolands m. fl.

De omtalade att hennes gamla affär kunde öfvertagas om hon så önskade det. De hade hört på omvägar att man önskade sälja affären igen. Mannen hade fått en bra aflönad anställning och hans fru önskade inte numera vara bunden.

Ett bref från denna familj väntade Martha hos systern. De erbjödo Martha däri att komma till dem, efter teaterkontraktets slut, samt rådslå om affärens öfvertagande af Martha.

Efter ett par dagars hvila reste alltså Martha och mottogs af fru Roland. Första dagen därefter besökte hon familjen Holmgren, som köpt hennes affär.

De voro villiga att låta henne öfvertaga affären mot 2,000 kronor. Det var samma summa, som de själfva betalat henne för den.

Men stackars Martha var medellös.

Likväl lofvade Rolands låna henne 1,500 kronor på tid, om de ville lämna henne affären för den summan. Men de vägrade att afpruta ett enda öre på summan.

Rolands menade att de nog skulle gifva efter, när de sågo, att Martha var bestämd. Då hände det, att en grannfru ropade åt Martha från sitt fönster och bad henne att komma in till henne en stund.

Hon föreslog att Martha skulle hyra deras kafé-lokal, som stod stängd. De senaste hyresgästerna hade inte betalt hyran och så hade lokalen blifvit stängd. Martha omtalade, att Holmgrens ville sälja affären till henne igen.

"Bry eder inte om att ställa er i skuld så öfver öronen, fru Rudberg."

"Kalla mig Martha. Jag vill aldrig mera heta fru Rudberg."

"Som ni vill då. Kom med mig, skall vi titta närmare på min lokal."

De beságo lokalen, som var smutsig och ostädad. Martha visste väl, att kaféet ifråga ej var välkändt. Det var ansett som en sorts sämre sådant.

Dröjande kom hennes svar. Hon ville inte såra den snälla fru Lundgren. Vilkoren voro mycket fördelaktiga. Martha skulle få hyra lokalen ett år för tämligen billig hyra, som kunde betalas per månad. Inventarierna kunde likaså öfvertagas på lätta vilkor.

Fru Lundgren fick en stund tala ensam, ty Martha tänkte sig noga för, innan hon denna gång yttrade sig, men till sist tycktes hon fattat ett besult.

"Fru Lundgren! På vissa vilkor vill jag hyra lokalen af eder och det är dessa: Först önskar jag att ni ville ta-

petsera om tak och väggar. Ni ser själf, att det är nödvändigt, eller hur?" . . . .

"Det vill vi mer än gärna göra," blef svaret.

"Pianot måste tonas, vill ni se till äfven detta?"

"Med största nöje."

"Ja då, fru Lundgren, hyr jag lokalen på de vilkor, ni själf föreslagit. Inom en timma var kontraktet skrifvet och undertecknadt och Martha vid stationen färdig att resa till Stockholm efter sina saker och för att om möjligt låna litet pängar till att betala frakt för sina få tillhörigheter.

Hafströms fingo bref, däri Martha bad att Elsa ännu en liten tid måtte få stanna hos dem. Georg fick likaledes bref med den glada nyheten att hon nu skulle försöka bereda ett hem för sig och barnen, om bara affären ville gå bra. Sakerna sändes till järnvägen att fraktas och Martha lånade femtio kronor att betalas så fort hon kunde.

Då hon återkom hade lokalen försetts med nya tapeter, och Martha började själf att rengöra rummen i hvarje vrå. Inom en vecka stod lokalen färdig att öppnas för servering. Allt var som nytt och många komplimanger fick Martha mottaga. Hon annonserade i bladen att hon öppnat servering, samt inbjöd alla att komma och dricka sitt kaffe hos henne till vanliga priser. Under annonsen satte hon sitt flicknamn. Hon var ju inte längre fru Rudberg och ville aldrig mera blifva det, hvarför skulle hon gå under det namnet då, resonerade hon för sig själf.

Hennes vänner kommo och hon beslöt att säga så litet som möjligt om sina äktenskapliga erfarenheter till dem. Martha brukade som flicka tillhöra stadens goodtemplarloge och medlemmarna där besökte hennes kafé i grupper på 30, 40, ja 50 åt gången efter mötena om aftnarna. Det artade sig bra och Martha kunde snart betala det lilla lånet af 50 kronor samt betalte hyran och gjorde afbetalningar på inventarierna för hvarje månad. Sakta, men säkert.

Familjen Hafströms ville inte skiljas från Elsa och öf-

ver vintern lät hon henne stanna hos de snälla människorna. Regelbundet sände hon de 15 kronorna hvarje månad till dem. Utrymmet var smått. De fyra rummen räckte ibland inte till för gästerna, och under dessa förhållanden hade barnet det bäst där det var, i lugn och ro. Martha arbetade och sparade det bästa hon kunde för att betala för sina räkningar ordentligt, och det lyckades. Hon insåg dock, att hon behöfde en större lägenhet, när hon skulle taga barnen till sig. Nu hade hon tvänne flickor, som hjälpte henne, och de hade alla fullt upp med arbete. Kaféet hölls öppet till midnatt hvarje afton och öppnades kl. 7 på morgonen.

Så förgingo några månader, och det var vår och sommardagar nu. På Hafströms inbjudan beslöt hon att resa till dem ett slag.

Kaféet sköttes af de båda flickorna, som voro mycket pålitliga och duktiga. Visserligen hade de ännu samma lokal och Martha visste knappast, om hon skulle taga sitt barn till sig under dessa förhållanden. Hon var rädd, att det inte var bra för den lilla, som nu hade det så godt och lugnt, att kastas in i serveringen, där det inte fans en stilla vrå.

Det var därför med blandade känslor hon reste. Visserligen med ifver att få återse sitt barn, men på samma gång i tvifvel, om hon skulle taga den lilla med sig eller inte.

En veckas besök hos familjen Hafströms skulle nog gifva Martha den rätta ingifvelsen huru hon skulle ställa det. Därpå litade hon. Hon hade ock tagit en barnlifförsäkring på tvåtusen kronor att betalas när Elsa blef 15 år gammal. Veckliga betalningar voro endast 50 öre. Fru Roland hade likadana för sina barn.

ÅTTONDE KAPITLET.

För sent!

Georg var verkligen förändrad. Han undvek kamraterna och han undvek Sara. Detta var dock i hennes smak just nu, och hon grubblade inte på den saken.

Nanny gifte sig emellertid och reste därifrån. En äldre kvinna anställdes. Georg bodde fortfarande kvar i den lilla lägenheten och han stannade nu mycket hemma hos lilla Greta. Han mindes huru Martha brukade jollra med barnen och omedvetet tog han efter henne, samt fann ett behag i att leka med den lilla. På detta sätt lärde han sig att älska Greta, kanske mera än om Martha varit där. Han sörjde och hoppades dock, att hon skulle komma tillbaka till honom och barnet.

Hans planer hjälpte honom inte. Ödet hade något helt annat i beredskap för honom. Han skulle skörda, det han sått. Men det var inte brådtom. Allt måste ha sin tid.

Sara besökte Greta rätt ofta och hon tog med sig leksaker eller konfekt, som barn bruka älska. Hon beslöt att vinna den lilla till sin bundsförvant i sina hemliga planer mot Georg. Nu var hon mer än förr säker om att vinna honom. Likväl tänkte inte Georg själf en sådan tanke. Han hörde att Sara var snäll mot Greta och han tackade henne vid tillfällen, men hon svarade, att hon kunde inte glömma, att den lilla älskliga varelsen var utan mor. Hon hycklade t. o. m. fram en tår i ögat därvid. Georg tryckte hennes hand och lämnade henne hastigt.

Såret var ännu öppet. Han sörjde Martha.

Sara måste vara ytterst försiktig och hon undvek honom en tid, men blef en daglig besökare hos Greta. Om det ock var blott en hastig minut, kom hon likväl inom dörren. Den gamla kvinnan sade därför en dag till Georg:

"Sara kommer här ofta till Greta och är snäll mot henne. Hvarför gifter ni er inte med henne?"

Hon erhöll intet svar och upprepade inte frågan mera.

Hon omtalade för Sara att hon sagt detta till sergeanten, men Sara svarade, att han kunde inte gifta sig, förrän skillsmässopapperen voro klara. De voro skilda endast på ett år tills vidare, enligt lagen.

Martha önskade ett kort af Greta och en dag tog han den lilla med sig till fotografen, samt sände Martha ett af korten. Tjock och knubbig satt den lilla, en bild af hälsan själf.

På fotografien skref Georg . . . Greta, 1 år, 8 månader gammal. Med kortet följde ett långt bref. Han öppnade sitt hjärta däri och talade om sin sorg och längtan och bad Martha komma tillbaka till honom och till Greta. Han gjorde de dyraste löften om förändring, om blott Martha kom till honom igen.

För sent, för sent.

NIONDE KAPITLET.

I valet och kvalet!

Vi finner Martha i Östersund i Hafströms vackra hem. Tre dagar hade hon allaredan varit där hos denna familj och Elsa närmade sig alltmera till den snälla "tanten". Barnsligt hviskade hon till fru Hafström en dag: "Mamma, jag tycker om tant Martha."

Martha tog henne i sina armar och smekte henne och Elsa log emot henne.

Herr Hafström hade bedt henne att tills vidare nöja sig med benämningen tant. Den fjärde dagen hade de ett allvarligt samtal med Martha. De önskade adoptera Elsa som sitt eget barn och gifva henne allt de ägde vid sitt frånfälle. Hon skulle ärfva allt efter dem. De båda Martha att inte förhasta sig utan tänka öfver saken och välja det bästa för barnet.

"Betänk, att Elsa här kommer att få ett godt hem för alla tider, och när vi dör, är hon tryggad emot bekymmer. Vi älska henne och vi tro att Elsa älskar oss tillbaka. Hon tror, att vi äro hennes föräldrar. Betänk ock eder egen ställning. Ni har en affär, som fordrar hela ert intresse, och ett stilla lugnt familjelif blefve där okända begrepp för eder flicka. Kanske ni gifter om er och hon får styffar."

"Jag gifter mig aldrig mera," utropade Martha.

"Kanske att ni går tillbaka till eder man?" . . . .

"Nej, aldrig."

"Vill ni gifva eder dotter till oss?"

"Nej, det kan jag inte, och för öfrigt tror jag heller inte, att fadern skall samtycka till det."

"Skrif till honom redan i dag. Svaret kan komma inom två eller tre dagar. Tänk under tiden på, om ni bör stå i vägen för edert barns lycka."

"Stå i vägen för mitt barns lycka? Hur skulle det vara möjligt!"

Hon skref i alla fall genast och omtalade Hafströms förslag samt tillade att Georg skulle slå bort tankarna om att hon mera ville sammanlefva med honom. Nej, det som var brustet, var brustet. Hon skulle aldrig lefva med honom, som hans maka. Det var ej mera möjligt, men gjorde hon rätt i att hindra Elsa att få det så bra? . . . Se det var frågan.

Svaret kom. Däri stod, att när Martha var så bestämd i sin föresats att inte mera lefva i äktenskap med honom, så borde hon under dessa omständigheter gifva Elsa det goda säkra hem, som utlofvades. Han hade intet däremot; hon kunde handla efter eget godtfinnande i den saken.

Herr Hafström hade papparen klara.

Med en advokats hjälp blefvo adoptivhandlingarna utfärdade och Hafströms satte sina namn på dessa, hvilket innebar, att de skulle åtaga sig alla skyldigheter såväl som ikläda sig alla rättigheter till flickebarnet Elsa m. m., m. m.

Hvad skulle hon göra? . . . .

Inte ville hon stå i vägen för Elsas lycka. Här var ett välbärgadt hem öppet för henne och trygga framtidsutsikter. Hvilka utsikter hade Elsa i Marthas ovissa skiftande öde? . . . .

Georg var sig lik. Intet stöd, bara löften, löften, och tyvärr endast tomma sådana.

Martha skref under papperen och gaf sitt barn till dessa människor, som önskade henne för hennes egen skull och som hade en trygg säker härd för henne i framtiden. Papperen skulle sändas till Georg för hans underskrift, och allt var klart. Lilla Elsa anade intet om sin moders inre kamp och försakelse. Hon trodde sig vara i rätta hamnen och log som vanligt emot tanten.

På herr Hafströms inrådan lämnade Martha dem lifförsäkringsbrefvet. De ville fortsätta betalningarna, lofvade de.

TIONDE KAPITLET.

Trådarna brista, en i sänder.

Ett år var tilländalupet. Det betydde, att om skillsmässan skulle fullbordas, måste ansökan om slutligt skiljobref inlämnas till Kungl. Majestät. Martha önskade blifva fullkomligt fri och hon lade in om slutligt sådant.

När Martha omtalade, att hon gifvit Elsa till den snälla familjen Hafströms men djupt ångrade sig, tröstade fru Roland henne med, att hon gjort en stor uppoffring, som hennes dotter i en framtid skulle tacka henne för. Under förhållandena var Marthas framtid så osäker. Elsa fick nu ett stilla, godt hem och en tryggad framtid utan bekymmer, med utsikten att, när fosterföräldrarna dogo, erhålla ett vackert arf efter dem. Vid 15 års ålder skulle dessutom de tvåtusen kronorna komma henne till del. Pänningar äro alltid användbara.

Med lugnadt samvete kastade sig Martha in i arbetet.

Ödet väfde under tiden sin väf.

Det kom en dag ett stort bref från Georg.

Undrande öppnade Martha det tjocka brefvet i det stora kuvärtet. Därur tog hon fram ett par stora handlingar. Hvad nu? Hade skiljobrefvet kommit till honom? Nej, det var visserligen ett "skiljobref", men af helt annan art än Martha först tänkte.

Handlingarne utgjorde en skrifvelse, att Martha afsade sig alla rättigheter och skyldigheter, och Georg, fadern, påtog sig alla skyldigheter samt rättigheter till barnet Greta, och att Greta — "skall i sin faders, sergeanten Georg Rudbergs vård förblifva." —

Georgs namnteckning var bevittnad af tvänne vittnen.

Där var plats för Marthas namn och vittnen på hennes underskrift.

Ett inneliggande bref förklarade saken.

"Martha!

Du har troligen läst igenom inneliggande handlingar. Allt du behöfver är att skrifva ditt namn samt få två vittnen att bevittna din namnteckning. Detta är endast en formsak. Du vet ju att du är modern. Det kan aldrig tagas från dig eller bortresonneras, det förstår du väl.

När nu mantalsteckningarne kommer, vill jag sätta Gretas namn där och hon skall säkrare räkna på sin fader, om vi har ett sådant papper mellan oss. Det lägger alla skyldigheter på mig och dem utför jag gärna. Låt inga dumma tankar hindra dig, att sätta ditt namn på dessa handlingar.

Du behåller den ena af dem och sänder den andra till mig.

Det är bara en formsak. Du är modern och jag fadern, däri rubbas ej det minsta. Greta växer och mår bra. Jag har en äldre, god kvinna, sedan Nanny gifte sig. Denna kvinna är så god mot Greta och sådan med henne att du kunde inte vara bättre själf. Greta liknar dig mer och mer och blir allt rarare för hvarje dag.

Svara snarast möjligt, så vi får saken klar.

Tecknar Gretas fader."

Hvarför skulle ett sådant papper skrifvas? undrade Martha och hon visade det för sina vänner. De rådde henne att skrifva under genast, så blef ju fadern bunden att försörja sitt eget barn. Det var väl inte mer än rätt.

Visserligen, men — — —

Om det behöfdes för ordningens skull, så kan jag väl skrifva under, tänkte Martha. Likväl gjorde hon sig ingen brådska. Papperen fingo ligga, till dess att Georg skref igen, att han måste hafva dem så snart som möjligt.

Martha hade brådtom i sin affär och försökte på alla sätt göra rätt för sig med sina många utskylder. Hon hoppades att snart blifva skuldfri och fullt få äga affären. Då skulle hon söka en större lokal samt utvidga sin verksamhet. Det kunde ännu dröja länge, innan hon kunde ta-

ga Greta till sig, så hvarför inte göra honom till viljes. Martha undertecknade dokumentet och lät tvänne grannar skrifva sina namn som vittnen. Därpå sände hon det tillbaka.

Precis ett halft år efter skillsmässans begynnelse anlände det slutliga skiljobrefvet från Kungl. Majestät, såsom lagen föreskrifver.

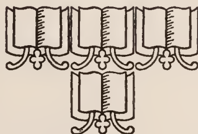
Däri stod att de voro fria från hvarandra samt kunde ingå annat äktenskap om de önskade.

Hon läste det flera gånger.

Tänk ändå, hvad ett papper kan betyda!

I och med detta papper med sina sigill voro lagens och kyrkans band upplösta mellan ett par äkta makar.

Hade dessa papper äfven giltighet inför Gud?

ELFTE KAPITLET.

Nya året vid en grafplats.

Vi föra nu läsaren till en öppen graf på Östersunds kyrkogård. En musikkår spelar en sorgemarsch, medan människorna samlar sig å den öppna grafplatsen, där stoftet af en människa skall myllas ned.

Hvem är den döde?

Ett barn skall bäddas ned i jordens sköte. En barnkör sjunger, sedan pastorn läst upp en bön samt kastat de tre skoflarna mull på kistan med orden:

"Af jord är du kommen,
Till jord skall du åter varda.
Herren, din Gud,
skall dig uppväcka på den yttersta dagen."

Söndagsskolbarnen sjunga med sina klara barnaröster den enkla psalmen:

"De små barnen, de små barnen, som älskar sin Jesus,
Alla Lammen skall Han samla
En gång i sin famn.
Liksom himmelens stjärnor
De då skola lysa
I Hans krona för evigt
och sjunga Hans namn."

En kvinna i djup sorgdräkt knäböjde invid grafven. Hon är en främling på platsen, men alla veta, att det är den älskliga Elsas moder.

Herr och fru Hafström äro likaledes uppgifna af sorg. Knappast ett öga är torrt. Elsa var ett solskensbarn, som alla älskade redan vid första ögonkastet. Martha känner sig nära förtviflans brant. Hennes älskling, hennes förstfödda barn. Elsa, sänkes ned i den kalla grafvens

sköte. Hvilka kval att uthärda för ett älskande modershjärta. Endast en moder kan förstå den sorgen.

Elsas själ har lämnat den svaga kroppshyddan för att ingå, ren och obefläckad i de eviga boningarne därofvan.

·Då den första dagen på året inbröt med sol och gnistrande hvit snö, erhöll Martha sorgebudskapet. Hon öppnade sin affär tidigt som vanligt och serverade de tidiga morgongästerna, som önskade en kopp varmt kaffe.

Gladt och nytert hälsade hon enhvar ett "Godt Nytt År" och alla egnade henne samma glada hälsning tillbaka. Det var brådtom att servera alla gästerna.

Då kommer som vanligt brefbäraren med morgonposten. En bundt med tidningar samt några bref. Bland dessa var ett bref till Martha, med svarta kanter. Sådana bref framkalla vanligen dystra aningar. Dröjande räckte flickan, som tog emot posten, brefvet till sin matmoder.

Leendet stelnade på Marthas läppar, när hon varsnade den svarta olycksbådande ramen och ännu mer, när hon igenkände herr Hafströms stil, samt poststämpeln. Martha började darra i hvarje lem och skakade som af frossa. Hvad var detta?

Hon strök sig öfver pannan.

Förvirrad stirrade hon på brefvet. Hon vågade inte bryta det. Men visshet måste hon hafva och hon räckte brefvet till flickan, samt bad henne med darrande läppar att öppna detsamma. Hon hade plötsligt förlorat all kraft att handla. Likväl stod hon ännu upprätt. Hennes ansikte var spökligt blekt. Ett styft kort låg inuti kuvertet.

Midt på kortet var en ängel med utbredda vingar till flykt och en inbjudan att närvara vid "vår älskade dotter, Elsas begrafning" . . . .

Hela rummet blef svart och Martha föll i de omkringståendes armar. De buro henne in i ett angränsande rum samt lade henne på en soffa och sökte på alla vis väcka upp henne ur vanmakten.

När hon slog upp ögonen och såg allas bekymrade blickar mindes hon genast allt.

En våldsam gråt skakade hennes kropp.

"Mitt barn, min lilla Elsa, död och jag lefver. O, Gud, hvad skall det nu blifva med mig? — Min Elsa, min Elsa! O, det är inte sant, kan inte vara sant."

Man sökte att trösta henne, men ord äro fattiga vid en sådan sorg.

När det blef möjligt att tänka, sökte de reda på tågtiderna till Östersund. Icke förrän den följande morgonen var det tänkbart att resa. Hon måste lämna affären i händerna på sina fickor, som tröstande försäkrade henne, att hon kunde lita på dem medan hon var borta. Sorgkläder måste genast anskaffas, så att hon kunde på ett passande sätt bevista den dystra och sista skillsmässan med sitt barn.

Följande dag reste hon med middagståget. Hela sexton timmar varade resan. Telegram var redan sändt till Hafströms, att hon rest, och de mötte henne.

Under vägen från stationen besökte de en blomsteraffär och beställde kransar m. m. När de sedan kommo fram, önskade Martha genast blifva förd till Elsas hviloläger. Ett rum inne på gården, klädt med svart tyg och granar från skogen, var hvilorummet. Därinne stod kistan, hvari Elsa låg svept.

Martha knäböjde vid båren och kysste de kalla, bleka dragen. Elsa log och tycktes sofva endast. De bruna lockarne ringlade sig vackert omkring hennes öppna, höga panna, hvit som snö. Kinderna hade ännu en fin rodnad. Martha trodde, att hon blott sof, men kinden var kall och händerna likaså. Det var tyvärr sant; hennes barn var ej mera i lifvet.

De bådo Martha komma in i det varma huset, men hon kunde inte förmås att lämna dödsrummet. Hela dagen satt hon här invid Elsas kista och talade tyst med henne. Smärtan löste sig i strömmande tårar.

"Elsa, min skatt. Om jag vetat, att dina dagar voro så få, hade jag väl inte lämnat dig, men Elsa min, du vet, att jag ville göra det bästa för dig. Du skulle få ett lugnt, äl-

skadt hem med ro och stillhet, och jag gaf dig till andra människor endast därför. Du är inte ond på din mamma för det, älsklingen min? — O, nej, det kan du inte vara. Du förstår, att det var inte lätt att göra det, barnet mitt, men allt för ett barns bästa kan en moder göra, min engel. Elsa, kyss mig till afsked, och säg mig att du förstår mig, inte sant!"

Många af familjens bekanta kommo för att se Elsa för sista gången och de presenterades för Martha samt upplystes om att denna är Elsas rätta mor.

De kunde se det på likheten, svarades allmänt. Somliga berättade om drag ur lilla Elsas bekantskap med dem, och alla hade de lärt sig älska den lilla "solstrålen", som de kallade henne. Ett älskligare barn stod inte att finna, sade de flesta. Nog fröjdade det modershjärtat, men det plågade på samma gång.

Herr Hafström tillhörde en musikkår och nu spelade denna för den bortgångna lilla. Barnen i grannskapet hade öfvat in den älskliga barnasången att sjunga vid grafven som en sista kärlekstjänst. Pastorn tolkade Jesu kärlek till barnen, då han sade: "Låten barnen komma till mig och förmenen dem inte, ty sådana hörer Guds rike till."

Jorden kastades öfver kistan och enhvar beredde sig att gå till sina hem. Georg hade underrättats, men han kom icke.

Hvad hindrade honom?

* * *

Saras makt var återställd och Georg följde blindt hennes råd.

Genom att skänka godsaker till Greta vann hon i henne en ny bundsförvandt. Greta hade ju nu ingen mor och hon frågade barnsligt en dag, om Sara var hennes mamma? Georg slog bort frågan, men begynte grubbla på, om han inte ändå skulle gifta sig med Sara. Martha hade ju be-

gärt det slutliga skiljobrefvet. Där var allt hopp ute, alltså.

Georg trodde, att Sara var hans vän och lefde sig in i tanken att hon kunde vara så god som någon. Alla gamla hviskningar om henne hade han väl glömt bort. Då han en dag frågade Sara, om hon vill bli hans hustru och fick ja, så besökte han pastorn för att begära lysning. Denne frågade då, om han hade ordnat det med barnet så att det skulle tillhöra honom, och det var då som handlingen uppsattes om att Martha skulle afstå Greta till honom för att han skulle kunna erhålla lysning till nytt äktenskap med Sara. Han hade icke omtalat detta för Martha, som då aldrig så utan öfvervägande satt sitt namn på papperet.

När underrättelsen om Elsas död kom teg han och sade intet därom till någon.

Endast hans förtrogna Sara fick veta det. Hon skulle ju gifva honom råd. Att denna afrådde honom, berodde helt enkelt därpå, att hon var rädd, att Martha skulle vinna honom tillbaka eller under sorgen besluta sig för att åtfölja honom till Greta samt fortsätta sitt äktenskap med honom igen. Sådant hade händt förr.

Martha reste hem efter begrafningen, bruten af sorg i sin själ.

Difteri och charlakansfeber hade rasat bland barnen i Östersund och dessa sjukdomar skördade hennes Elsa. Tänk, om döden skulle taga hennes Greta också?

I detsamma tanken kom, satte hon sig ned att skrifva till Georg.

"Georg!

Min förstfödda, min älskade Elsa, som varit mig till så mycken glädje, är ej mera till. Hon har gått hem till Gud, som älskar barnen. Det är ju visserligen en tröst, men ack Georg, om döden skulle komma och taga Greta också ifrån mig.

Jag har beslutat att nu genast taga Greta till mig och vill efter mottagandet af ditt svar genast komma efter henne, om du inte vill resa hit med henne själf. Du lofva-

de ju vid afskedet, att själf resa med Greta, då jag önskade och kunde taga henne till mig.

Dröj inte, utan begär permission genast eller ock måste jag komma själf.

Tecknar din oroliga och sörjande f. d. maka,

Gretas moder."

På detta bref erhöll hon följande svar:

"Martha!

Har du glömt, att du gifvit ditt namn på, att Greta **skall i sin faders vård förblifva?**

Läs igenom handlingen än en gång, och du skall inse, att du inte alls har någon rätt att komma och taga Greta ifrån mig.

Oroa dig inte för henne, ty hon har det bra, och jag har nu gifvit Greta en ny mamma, som är god emot henne. Jag är nämligen omgift.

Georg."

När Martha med förskräckelse hade läst dessa rader, tycktes tankarne i förstone stå stilla i hennes hufvud.

Hvad betydde detta?

Hon hade inte rätt till sitt eget barn!

Hastigt satte hon på sig hatt och kappa samt skyndade med snabba steg till en advokat, som hjälpt henne med skiljobrefvet.

Hon talade om förhållandet och visade handlingen för honom.

I andlös spänning afvaktade hon hans svar.

Noga läste han igenom densamma, och hans drag mulnade allt mera.

"Hvarför kom ni inte och rådgjorde er med mig, innan ni skref under detta?"

"Jag tänkte det endast var en formsak och utan all betydelse."

"Man skall aldrig skrifva sitt namn under något utan att förstå vikten däraf. Ni har alls ingen rätt till edert

barn, som han skrifver. Han visste, hvad ett sådant papper betydde, det kan ni vara säker på. Ni har blifvit illa bedragen. Edert namn på detta papper har utestängt er från ert eget kött och blod."

Med stora, tårlösa ögon stirrade Martha på det olycksaliga papperet.

Huru kunde hon varit så lättlockad, så enfaldig, så dum, så obetänksam! . . .

Det var intet alls att göra åt saken.

"Greta skall i sin faders, sergeanten Georg Rudbergs vård förblifva."

Och hon, hon hade gifvit sitt namn på, att hon var nöjd med detta.

Det var så man kunde skratta åt sin egen dumhet, om det inte varit så fruktansvärdt tragiskt. Jaså, Georg var omgift, också!

Med hvem, det glömde han att säga.

Hon skref igen och sade sitt hjärtas mening om hans bedrägeri i att inte omtala vikten af att skrifva under en sådan handling samt frågade, om hon kände hans nya hustru?

Svaret kom:

"Bekymra dig inte om, hvem jag är gift med. Du ville ju inte själf och därför blef jag fri. Någon vidare brefväxling hädanefter är ej önskvärd. Min hustru önskar det inte, och hon kan ha rätt.

Om något särskildt händer Greta, skall du blifva underrättad, annars kan du vara lugn för henne.

Georg."

I första ögonblicket tänkte Martha resa till Norrland genast, men vid närmare eftertanke fann hon, att det var lönlöst. Endast förnärmelser och obehag skulle blifva följden. Något godt kunde inte komma af det i hvarje fall.

Med sin namnteckning hade hon bundit sina egna händer.

* * *

Tröstlösa dagar följde på dessa händelser.

Elsas lifförsäkring inkasserade Hafströms, och det var ju intet att säga om den saken. De hade ju varit goda emot hennes älskling. Begrafningen kostade ju också en hel del.

Martha sålde sin affär och beslöt sig för att lämna fädernejorden.

Så många sökte sin lycka i "det förlofvade landet."

Visserligen voro banden slitna, men i hennes hjärta fans kvar ett band, som intet kunde slita. Martha längtade vansinnigt efter sin dotter Greta.

Bäst att låta oceanens böljor göra afståndet mellan dem ännu längre.

Kanske att det nya landet skulle låta glömskan falla öfver hennes minnen. Kanske skulle nya intressen där läka hjärtesåren, delvis åtminstone.

Utan att ana, det Sara var hennes efterträderska i Georgs hjärta och hennes eget barns styfmoder, reste den djupt förorättade makan och modern till Amerika.

En dag se vi henne på en större atlanterångare.

Ensam stod hon i den skarpa vinden och såg Sverige, fosterlandet, allt mera försvinna i fjärran.

Alla band brustna och hennes lycka sköflad af en hatfull, lömsk fiende, af Sara, en kvinna, som hon aldrig gjort något ondt.

* * *

En blick önskar vi kasta på Georg, inan vi lämnar dessa sorgliga förhållanden för alltid.

Kamraterna ogillade på det skarpaste hans val af maka, och de gjorde heller ingen hemlighet däraf.

Sara var förut föraktad, men blef det ännu mera nu, ty enhvar började ana, att hon tagit en stor del i händelserna med George och Marthas familjelif.

Man hade hviskat om vissa följder af Saras vistelse i den glada hufvudstaden, innan hon bosatte sig i Norrland.

En kort tid efter deras vigsel kommo dessa följder i form af en åtta års dotter och en tolf års pojke, fram i ljuset. Georg blef hastigt fader till en nätt liten familj. Sara var ännu inte färdig. En gammal moder fördes också in i familjen, att tjänstgöra som någon sorts "hjälpreda" åt Sara, som själf hälst sparade sig, när det blef fråga om husarbete.

Där blef alltså en nätt familj att försörja, men Sara fortsatte att servera en tid på mässen för att hjälpa till med inkomsterna. . .

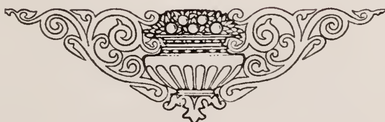
Med dessa upplysningar, dem Martha var i lycklig okunnighet om, lämna vi Georg och Sara att lefva bäst de kunna.

Sara sade vunnit sitt mål.

Hon var troligen nöjd. Men hur stod det till i Georgs hjärta? Ändtligen var Sara en gift kvinna och med den man, som hon sträfvat så hårdt att vinna, att hon trampat ett blödande hjärta under sina fötter.

Hennes samvete var försoffadt . . . Det sof en tung sömn.

SLUT.

Kapitelrubrikerna.

FÖRSTA DELEN

ANDRA DELEN

BRIGHAM YOUNG UNIVERSITY
3 1197 22020 7010